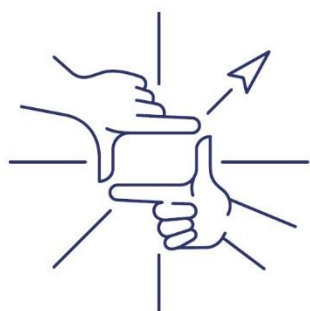

FUNDUSZE EUROPEJSKIE dla Podkarpacia 2021-2027

Zmień swoją perspektywę

Załącznik do Uchwały Nr 348/6933/21
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie z dnia 30 grudnia 2021 r.

Kod CCI	2021PL16FFPR009
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Podkarpacie 2021-2027
Tytuł w języku narodowym	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcia inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Tak/Nie
Regiony NUTS objęte Programem	Podkarpackie
Dany fundusz(e)	✓ EFRR
	Fundusz Spójności
	✓ EFS+
	FST
	EFMRA
Program	w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

Wersja 1.0

Spis treści

1.	STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE	8
2.	PRIORYTETY	49
2.1.	PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA	49
2.1.1.	PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA	49
2.1.1.1.	Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii.....	49
2.1.1.2.	Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych ..	59
2.1.1.3.	Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.....	67
2.1.1.4.	Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.....	76
2.1.2.	PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO	84
2.1.2.1.	Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	84
2.1.2.2.	Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	93
2.1.2.3.	Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	100
2.1.2.4.	Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej.....	109
2.1.2.5.	Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	117
2.1.2.6.	Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	125
2.1.3.	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	133
2.1.3.1.	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.....	133

2.1.4. PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ	141
2.1.4.1. Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	141
2.1.5. PRIORYTET 5 – INFRASTRUKTURA BLIŻEJ LUDZI	152
2.1.5.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.	152
2.1.5.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	160
2.1.5.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.	168
2.1.5.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	176
2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE	184
2.1.6.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	184
2.1.6.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	195
2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN	206
2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;	206

- 2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;216
- 2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;222
- 2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego231
- 2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.....237
- 2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej246
- 2.1.7.7. Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji253
- 2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.....262
- 2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony

	socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	268
2.1.7.10.	Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	276
2.1.8.	PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ.....	285
2.1.8.1.	Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.....	285
2.1.8.2.	Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	292
2.1.8.3.	Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;	298
2.1.8.4.	Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....	306
2.2.	PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ	313
2.2.1.	PRIORYTET 9- POMOC TECHNICZNA (EFRR)	313
2.2.2.	PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+)	319
3.	PLAN FINANSOWY	324
4.	WARUNKI PODSTAWOWE	326
5.	INSTYTUCJE PROGRAMU	326
6.	PARTNERSTWO	327

7.	KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ	329
8.	STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI.....	331

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE¹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii) i (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia UE 2021/1060 (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów”)

Pole tekstowe [30 000]

Planowana interwencja publiczna w ramach Programu odpowiada kierunkom określonym w Umowie Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Agendzie Terytorialnej 2030, Krajowej Polityce Miejskiej 2030, Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 i 2020 (Country Report: Polska 2019 i 2020), Zaleceniach Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. (CSR), Unijnej Strategii wzrostu gospodarczego - Europejski Zielony Ład, Unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Polityce ekologicznej państwa 2030, Polityce energetycznej Polski do 2040 r., Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy, Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Mapie Drogowej Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, Krajowym Planie Gospodarki Odpadami, Nowym planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Nowym Europejskim programie na rzecz kultury (2018), Agendzie dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej (2007), Sprawozdaniem specjalnym - Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji. Jest zgodna z zapisami Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, Strategicznymi ramami UE dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027, „Bezpieczeństwo i higiena pracy w zmieniającym się świecie pracy” – (Komunikat KE - COM(2021)323 z 28.06.2021r., Zdrowa przyszłość. Ramami strategicznymi rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r, Diagnozą obszaru zdrowia w województwie podkarpackim – edycja 2020). Odpowiada kierunkom działań wskazanym w Europejskiej Agendzie Cyfrowej, Europejskim programie na rzecz umiejętności służących zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności, Zaleceniach Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, Zaleceniach w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla

¹ W przypadku programów, które ograniczają się do wspierania celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+, opis strategii programu nie musi odnosić się do wyzwań, o których mowa w art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i), (ii) i (vi) RWP.

dorosłych, komunikacie KE w sprawie utworzenia Europejskiego Obszaru Edukacji, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego oraz Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (ZSU 2030), Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu – perspektywa 2030, Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, Strategii na rzecz osób z niepełnosprawnościami, Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomia Solidarności Społecznej, Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035, Wojewódzkiemu Programowi Pomocy Społecznej na lata 2016-2023, Podkarpackim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024.

B+R

W latach 2014-2016 wartość nakładów wewnętrznych na B+R w województwie podkarpackim systematycznie spadała (762,9 mln zł w 2016 r.), natomiast od 2017 r. wskaźnik ten zaczął wzrastać osiągając w 2019 r. wartość 1 073,2 mln zł.

Głównym wyzwaniem w obszarze działalności B+R w województwie podkarpackim jest zatem dalsze zacieśnianie współpracy między środowiskiem nauki i biznesu oraz tworzenie wysokowartościowych usług przez sektor gospodarki. Konieczne jest dalsze pobudzenie rozwoju innowacyjności w regionie.

Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w badania i rozwój, zwłaszcza prywatnymi, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Na podniesienie poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw wpływa również działalność jednostek naukowo-badawczych i ich współpraca z sektorem biznesu w obszarze opracowywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, technologii czy produktów. Dlatego też podejmowane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R czy prowadzenia samej działalności badawczo-naukowej, komercjalizacji wyników badań naukowych, transferu wiedzy i technologii z jednostek badawczych do sektora przedsiębiorstw.

Cyfryzacja

W województwie podkarpackim projekty z zakresu e-usług wsparte w perspektywie finansowej 2014-2020 przyczyniły się lub przyczynią się do uruchomienia 1752 e-usług publicznych A2B lub A2C (w tym 131 e-usług wewnątrz administracyjnych z czego już uruchomione zostały 103). Podniosła się jakość e-usług - 80% wdrażanych e-usług jest na 4. poziomie dojrzałości. Jednak nadal poziom rozwoju e-usług publicznych oraz poziom korzystania z nich przez obywateli są niższe niż średnia krajowa. Według danych z 2019 r. poziom wskaźnika rezultatu OPII Cyfrowe Podkarpackie realizowanej w ramach RPO WP 2014-2020, tj. odsetek obywateli korzystających z e-administracji, wynosił 31,3% i był

najniższy wśród polskich województw. Większość JST a także szkół wyższych wdrożyła różnego rodzaju systemy EKD. Załedwie 5% podkarpackich urzędów wykorzystuje je do realizacji wszystkich spraw, zaś za pomocą tych systemów prowadzone jest jedynie 25% wszystkich spraw. Jedną ze wskazywanych barier pełnego wykorzystania elektronicznego zarządzania dokumentami jest niski poziom dojrzałości usług świadczonych przez JST, niepełna integracja wewnętrzna systemów oraz niewystarczający poziom współpracy EKD z innymi systemami wykorzystywanymi przez JST.

Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 interakcje cyfrowe obywateli z instytucjami publicznymi pozostają na niskim poziomie.

Działania w obszarze cyfryzacji mają przyczynić się do zwiększenia zaawansowania cyfrowego oraz rozszerzenia zakresu i poprawy jakości e-usług publicznych.

Przedsiębiorczość

Miernikiem obrazującym nasycenie przedsiębiorczością w danym regionie jest wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. W Podkarpackim na przestrzeni lat 2014-2020 jego wartość systematycznie wzrastała – w 2020 r. wyniósł on 888, jednak w rankingu województw pod względem tego wskaźnika zajmowało ostatnią lokatę w kraju. W Country Report: Polska 2019 podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych oraz prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych. Konieczne jest zatem wsparcie m.in. w zakresie tworzenia nowych rozwiązań, produktów, technologii prowadzących do zwiększenia ich efektywności, a tym samym podniesienia konkurencyjności. Istotną rolę dla rozwoju przedsiębiorczości odgrywa również Podkarpackie Centrum Innowacji, którego głównym celem jest łączenie nauki z biznesem, wsparcie komercjalizacji badań sektora nauki oraz rozwoju umiejętności podkarpackich naukowców. Aktywność PCI jest uzupełnieniem działań podejmowanych przez uczelniane ośrodki innowacji. PCI stanowi dynamiczny element Systemu Innowacji Województwa Podkarpackiego, dobrze usytuowany w sieci instytucjonalnej, który wymaga czasu i dalszego wsparcia, by można było mówić o jego twórczej roli systemowej w regionie. Ważną rolę w województwie pełnią również przedsiębiorstwa współpracujące w ramach inicjatyw klastrowych. W 2020 r. aktywnie działały 22 klastry, z czego 19 wpisywało się w zakres inteligentnych specjalizacji regionu.

Energetyka

Wyzwania w nadchodzących latach w zakresie inwestycji energetycznych będą wiązały się przede wszystkim z dążeniem do radykalnego ograniczenia poziomów emisyjności gospodarek. W następnych latach na znaczeniu będą zyskiwały inwestycje w zakresie

efektywności energetycznej, które mają mieć istotne przełożenie na spadek konsumpcji energii i poprawę jakości środowiska przyrodniczego².

Zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem³, efektywność energetyczna musi stać się priorytetem. Wyzwaniem jest stworzenie sektora energetycznego bazującego w dużej mierze na źródłach odnawialnych, jednocześnie wycofując węgiel. Powyższe wyzwania określone zostały jako wysoce priorytetowe w celu zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii oraz zmniejszenia zużycia energii⁴.

Województwo podkarpackie posiada dobre warunki przyrodnicze do rozwoju infrastruktury OZE. Jednym z priorytetów jest zwiększenie generacji rozproszonej z odnawialnych źródeł energii wraz z powiązaną infrastrukturą⁵.

Obecnie w województwie podkarpackim, nadal ważne znaczenie dla gospodarki regionu ma węgiel. Dużą rolę w zużyciu energii przez gospodarstwa domowe w województwie podkarpackim, zwłaszcza w ogrzewaniu mieszkań, nadal odgrywają stałe paliwa kopalne, zaś efektywność energetyczna budynków publicznych i mieszkalnych nadal jest niska. W raporcie „Pomiar ubóstwa energetycznego w Polsce z użyciem wielowymiarowego wskaźnika ubóstwa energetycznego” wskazano, że najwyższe ryzyko ubóstwa energetycznego występuje w województwach słabiej rozwiniętych, w tym w województwie podkarpackim. Wyzwaniem jest ograniczenie ubóstwa energetycznego w województwie. Wsparcie za pomocą instrumentów finansowych przy występowaniu w regionie stosunkowo dużego ubóstwa energetycznego może uniemożliwić inwestycje, dlatego preferowaną formą wsparcia w obszarze efektywności energetycznej i OZE będą dotacje.

Niedotrzymanie standardów jakości powietrza w województwie podkarpackim dotyczy w głównej mierze większych ośrodków miejskich, a przekroczenia poziomów dopuszczalnych dotyczą pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ oraz zjawiska smogu. Na stan powietrza wpływa głównie emisja niska. Głównym wyzwaniem jest wdrożenie skutecznych działań i regulacji wpływających na obniżenie emisji z sektorów bytowo-komunalnego. Istotną rolę odgrywać będzie modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji. Wykorzystanie gazu ziemnego do celów gospodarczych oraz komunalno-bytowych także wpłynie na zmniejszenie poziomu emisji CO₂.

W 2018 r. kryterium systemu efektywnego energetycznie spełniało tylko ok. 20% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych w Polsce, które dostarczają ok. 85% ogólnego wolumenu ciepła systemowego w kraju⁶. Problemem w sektorze energetyki w perspektywie 2014-2020 było finansowanie sieci ciepłowniczych w ramach systemów, które nie posiadają jeszcze statusu „efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego”.

² Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”,

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski Zielony Ład”, COM(2019) 640.

⁴ Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

⁵ Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

⁶ Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

Środowisko i klimat

Sektor środowiska jest przedmiotem wsparcia inwestycji od ponad trzydziestu lat.

Przeprowadzone działania znacząco poprawiły sytuację w kilku dziedzinach, między innymi w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, odbiorze i oczyszczaniu ścieków, czy w sektorze odpadowym. Nowym wyzwaniem są działania inwestycyjne związane ze zmieniającym się klimatem i dostosowaniem się do tych zmian, szczególnie w miastach⁷, jak również z przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym (GOZ).

W perspektywach finansowych UE 2007-2013 i 2014-2020 w obszarze ochrony środowiska największy strumień wsparcia skierowany został na dostosowanie aglomeracji do wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Kolejna, VI już aktualizacja KPOŚK wskazuje na potrzeby dalszej realizacji przedsięwzięć w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM i powyżej 10 tys. RLM obejmujących rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie osadów ściekowych, a także wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi⁸. Mimo poczynionych postępów, ścieki komunalne nadal nie są odprowadzane i oczyszczane w odpowiednim stopniu. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono jako priorytetowe, aby promować zrównoważoną gospodarkę wodną⁹. Wyzwaniem w tym obszarze jest dążenie do wypełnienia wymogów wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Interwencja RPO WP 2014-2020 w obszarze gospodarki odpadami nakierowana była przede wszystkim na uporządkowanie systemu selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK), modernizację zakładów zagospodarowania i przetwarzania odpadów komunalnych oraz rekultywację składowisk. Pomimo znacznych postępów infrastrukturalnych w tym obszarze, potrzeby województwa ujęte w WPGO nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany wzrost masy wytwarzanych odpadów oraz zmieniające się w tym zakresie prawo generuje nowe potrzeby¹⁰. Wyzwaniem jest dążenie do stworzenia gospodarki w pełni realizującej podejście GOZ, co wymagać będzie zintensyfikowania działań w zakresie zapobiegania powstawaniu oraz zagospodarowania jak największej ilości odpadów komunalnych poprzez recykling. To drugie wymaga, aby odpady były zbierane selektywnie i były dobrej jakości¹¹. Pomimo znacznej skali inwestycji przeprowadzonych w perspektywie finansowej 2014-2020 potrzeby regionu w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń związanych ze zmianami klimatu nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany w ostatnich latach wzrost intensywności gwałtownych zjawisk pogodowych, związanych ze zmianą klimatu, generuje

⁷ Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”,

⁸ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

⁹ Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

¹⁰ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.*

¹¹ Mapa Drogowa Transformacji w kierunku GOZ.

nowe potrzeby¹². Jako priorytetowe określone są potrzeby inwestycyjne w zakresie ochrony przed klęskami żywiołowymi i zapobieganiem im, przy priorytetowym traktowaniu rozwiązań opartych na ekosystemach¹³.

Zasoby wód podziemnych dla województwa podkarpackiego należą do najniższych w kraju. W obliczu narastającego problemu zmian klimatycznych w Polsce, jak i w województwie podkarpackim, wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do właściwej ilości i odpowiedniej jakości wody pitnej. Priorytetem w tym obszarze jest ograniczenie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej.

Ochrona środowiska jest ważna dla województwa podkarpackiego, gdyż obszary o szczególnych walorach, objęte prawną ochroną przyrody, zajmują w województwie prawie połowę obszaru. Wyzwaniem jest zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w obszarze środowiska i klimatu będą dotacje.

Mobilność miejska

Najpoważniejszym wyzwaniem, z jakim mierzy się sektor transportu, jest znaczące ograniczenie emisji i zapewnienie bardziej zrównoważonego charakteru sektora.

Pomimo dotychczasowych wysiłków i skutecznie wdrożonych usprawnień w ośrodkach miejskich regionu nadal istnieją potrzeby inwestycyjne w obszarze transportu miejskiego podyktowane m.in. względami ekologicznymi.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca podkarpackie jest jednym z województw o najniższej intensywności przewozów pasażerskich (34,2 w 2019 r. wobec 100,7 średnio w kraju).

Wyzwaniem pozostaje stan taboru oraz zintegrowanie systemów komunikacji zbiorowej w miastach i obszarach funkcjonalnych.

Ośrodki regionalne i subregionalne mogą realizować politykę w większym stopniu uwzględniającą podejście ekologiczne, wpisujące się w szeroko pojęte działania zmierzające do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Budowa, rozbudowa ekologicznych, zintegrowanych sieci transportu miejskiego musi być postrzegana przez pryzmat zmian prowadzących do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców miast oraz zwiększenia efektywności energetycznej systemu transportowego. Fundamentem zrównoważonej mobilności miejskiej powinno być zatem zapewnienie sprawnie funkcjonującego i atrakcyjnego dla pasażera transportu zbiorowego, który zachęci mieszkańców do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy.

Transport

Głównym wyzwaniem w obszarze systemu transportowego województwa jest podejmowanie działań mających na celu usuwanie luk w systemie transportu, które są lub w przewidywalnej

¹² Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

¹³ Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

perspektywie mogą być przyczynami narastających dysproporcji w rozwoju i pogłębiania się zjawiska tzw. „białych plam” (obszarów zagrożonych wykluczeniem transportowym).

Województwo charakteryzuje silne wewnętrzne zróżnicowanie w zakresie dostępności transportowej (relatywnie dobrze dostępna północno-zachodnia część województwa, w szczególności obszary położone wzdłuż autostrady A4 na zachód od Rzeszowa, i słabo dostępny obszar przygraniczny, w tym w szczególności bardzo słabo dostępny obszar Bieszczad).

Podstawę transportu pasażerskiego i towarowego w województwie podkarpackim stanowi sieć drogowa, której jakość pomimo dotychczasowych inwestycji nadal nie jest zadowalająca i wykazuje braki.

Region należy do obszarów o względnie niskim natężeniu ruchu pociągów. W 2020 r. w województwie odnotowano najniższy wskaźnik wykorzystania kolei, tj. 1,3 przejazdów rocznie na 1 mieszkańca (w Polsce 5,5). W 2019 r. wynosił on 2,3. Łączna liczba pasażerów w 2020 r. wyniosła 2,9 mln, a jeszcze w 2019 r. 4,8 mln. Udział przewozów dalekobieżnych oraz regionalnych i aglomeracyjnych według liczby pasażerów w 2020 r. wyniósł odpowiednio 26,9% i 73,1%.

Podkarpackie cechuje również niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu.

Mając na uwadze, iż Podkarpackie cechuje deficyt zewnętrznej i wewnętrznej dostępności terytorialnej, głównym wyzwaniem jest rozwój infrastruktury umożliwiającej poprawę dostępności obszarów województwa z uwzględnieniem podstawowych gałęzi transportu i form alternatywnych, jak również rozwój usług transportu kolejowego i publicznego, zachęcających do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy lub zeroemisyjny. Nacisk musi być położony na rozwój zrównoważonej mobilności i zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych. Wspierane przedsięwzięcia powinny przyczyniać się również do ograniczania emisji zanieczyszczeń z transportu oraz wzrostu jego bezpieczeństwa.

Infrastruktura turystyki i kultury

Wspólnym wyzwaniem dla obszarów kultury i turystyki jest odbudowanie aktywności turystyczno-kulturalnej, szczególnie dotkniętej wskutek pandemii COVID-19. Doprowadziło to do znacznego spadku ruchu turystycznego ogółem, jak i uczestnictwa w życiu kulturalnym. Straty sektora turystycznego za 2020 rok szacuje się w przedziale 275 do 323 milionów złotych i o 300 tysięcy mniej turystów odwiedzających region w stosunku do roku 2019¹⁴. Istotnie ucierpiał również sektor kultury, w następstwie wprowadzonych regulacji prawnych zakazujących lub istotnie ograniczających funkcjonowanie placówek kultury. Wskutek przedłużających się obostrzeń i rosnącej niepewności co do kierunku rozwoju sytuacji pandemicznej, sektor kultury podjął próbę zmiany profilu działalności w kierunku cyfrowym. W wielu przypadkach wiązało się to jednak z ograniczeniami i barierami natury technicznej

¹⁴ <https://www.podkarpackie.travel/assets/media/brt-2020-skrot-raportu.pdf>, s.3 i 4 (dostęp: 16.12.2021)

i organizacyjnej. Tym samym silnie zidentyfikowano potrzebę wprowadzenia zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu placówek. Koniecznym jest w szczególności dostosowanie bieżącej oferty do postępujących zmian w dziedzinie kultury, w tym poszukiwaniu nowych rozwiązań dążących do efektywnego wykorzystania potencjału kulturalnego regionu, w szczególności szerszego udostępnienia dóbr kultury. W tym miejscu podkreślić należy, że region posiada bardzo bogaty potencjał oparty na pograniczu narodowym, etnicznym i wyznaniowym oraz działalności instytucjonalnej w obszarze kultury. Bardzo ważnym jest zatem dalsze wspieranie regionalnej kultury w rozumieniu długofalowym – mając na uwadze niezwykle istotną jej rolę w procesie jednoczenia obywateli, rozwijania umiejętności współpracy, kreatywności jednostek i wzmacniania więzi międzyludzkich. Turystyka jest jedną z branż, która w ostatnich latach rozwijała się niezwykle dynamicznie, w kierunku turystyki masowej. Chociaż możliwość podróżowania i łatwiejszego odkrywania różnych zakątków świata jest niewątpliwą zaletą współczesnych czasów, niesie też za sobą wiele zagrożeń – nie tylko dla środowiska, ale też lokalnych społeczności. Właśnie dlatego tak ważne jest, aby turystyczne obszary rozwijały się z poszanowaniem tamtejszych bogactw przyrody, kultury i historii, czyli w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej. Dlatego niezwykle istotnym jest utworzenie i promowanie konkurencyjnych produktów turystycznych, szeroko wykorzystujących bogaty potencjał regionu, do których w szczególności zaliczyć można szlaki turystyczne, w większości przebiegające przez atrakcyjne przyrodniczo tereny województwa.

Rynek Pracy

Postępujące zmiany na podkarpackim rynku pracy, wynikające zarówno z czynników demograficznych, ekonomicznych, rozwoju technologii, ale i osłabienia epidemią COVID-19, skutkujące utrzymującym się wysokim na tle kraju poziomem bezrobocia, wskazują na konieczność podjęcia wyzwań w zakresie przedsięwzięć aktywizacyjnych na rzecz wsparcia osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. os. bezrobotnych, w szczególności: kobiet, os. starszych i młodych, które dopiero na rynek pracy wchodzi. Region ma jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia ze wszystkich województw, wyższy o ok. 3 pp. od wskaźnika dla Polski, wynoszący wg danych z listopada 2020r. 8,9 %. Na ten wzrost składa się także destabilizacja rynku pracy wywołana spadkiem koniunktury gospodarczej oraz zwolnieniami w wyniku pandemii. Tylko na koniec listopada 2020r. zanotowano w województwie wzrost o 49,7% ilości os. zwolnionych z przyczyn zakładu pracy. Najliczniejszą grupę wymagającą wsparcia w regionie stanowią os. długotrwale bezrobotne tj. 47 265 (55,2 % ogółu bezrobotnych). Liczba ich w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 6 260 os. tj. o 13,2%. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy głównie os. z terenów wiejskich, gdzie odsetek ten sięga 61%¹⁵, ogółu os. niezatrudnionych. Dostrzegalny jest problem niewystarczającego udziału kobiet w rynku pracy¹⁶. Dane statystyczne pokazują, że udział tej grupy bezrobotnych na rynku pracy wzrósł o ok. 12,5% w odniesieniu do analogicznego okresu roku

¹⁵ Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.

¹⁶ Country Specific Reports.

poprzedniego i wyniósł 55,3%¹⁷ ogółu bezrobotnych kobiet w regionie. Pandemia pokazała, że poszkodowane są także os. młode, dopiero na rynek pracy wchodzące. Odsetek os. do 30 r.ż. w regionie stanowi 28,5 % ogółu bezrobotnych¹⁸. Statystycznie częściej im grozi utrata pracy, napotykają większe bariery przy wejściu na rynek, spowodowane chociażby mniejszym popytem ze strony pracodawców, zakłóceniami procesu kształcenia z powodu ograniczeń lub przerwania szkoleń zawodowych. Os. bez stażu pracy i stażem do 5 lat stanowią w sumie 61,1 % ogółu podkarp. bezrobotnych¹⁹. Istotne pozostaje także wsparcie starszych bezrobotnych powyżej 50 r.ż, którzy wg danych na koniec listopada 2020r. stanowią 23,1% ogółu bezrobotnych. Dotarcie także do os. zagrożonych jej utratą tj. os. pracujących na czas określony, ubogich pracujących i planujących odejść z rolnictwa w uzupełnieniu do problemów pracodawców w znalezieniu odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, zdeterminuje główne wyzwania w tym obszarze. Kluczowym jest również rozwój przedsiębiorczości w naszym województwie, które wg. danych GUS za rok 2020 plasuje się na ostatnim miejscu w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zatrudniających od 0-9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym (wart. dla podkarp. 1399,8, dla kraju 1974,9, I miejs. mazow. 2698,8). Zajmuje ono również ostatnie miejs. w kraju pod względem liczby os. fizycznych prowadzących działaln. gospod. na 10 tys. mieszkańców (663 podkarp., kraj 862, I miejs. mazow. 1067). Jesteśmy na przedostatnim miejscu, pod względem nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON (67 dla wojew., 86 dla Polski, I miejs. mazow. 114). Pozostałymi wyzwaniami regionalnego rynku pracy będą: poprawa funkcjonowania oraz wzmocnienie potencjał instytucji rynku pracy i ich pracowników, dostęp do profilaktyki usług zdrowotnych w miejscu pracy, ułatwienie dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych oraz wsparcie rozwoju podkarpackich pracodawców i pracowników.

Edukacja

Pomimo poprawy dostępności edukacji przedszkolnej w regionie (udział dzieci objętych opieką przedszkolną w wieku 3 - 5 lat osiągnął w 2019 r. 86,2% dla Polski – 88,5%²⁰), nadal występują gminy, w których poziom jej upowszechniania jest niski. Widoczne są dysproporcje pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi (szczególnie położonymi peryferyjnie). Dotyczą one w istotnym stopniu także zasobów infrastrukturalnych w/w gmin, dotychczas niekorzystających ze wsparcia funduszy europejskich. Pomoc zostanie skierowana przede wszystkim tam, gdzie występują największe deficyty. Wsparcie edukacji podstawowej jest powszechne, wyniki egzaminów 6-klasisty i gimnazjalnego są ponad średnią krajową, jednak różnica nie jest na tyle wysoka, by można było ograniczyć wsparcie w tym zakresie. Pomoc finansowa dedykowana edukacji ponadpodstawowej wykazuje pewne luki terytorialne

¹⁷ Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r. - WUP Rzeszów.

¹⁸ Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r. - WUP Rzeszów.

¹⁹ Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie podkarpackim w I półroczu 2020 r.

²⁰ dane BDL GUS

powodujące konieczność kontynuowania interwencji w tym obszarze (w 2021 r. 18 % absolwentów szkół nie zdało matury, różnice w uzyskanych wynikach maturalnych w poszczególnych powiatach sięgają 40%²¹). Należy podnieść efektywność kształcenia oraz włączenia społecznego uczniów, przy uwzględnieniu ich zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Niezbędne są działania wspierające kreatywność uczniów, rozwijanie indywidualnych zdolności oraz usuwanie barier w środowisku nauczania i wychowania. Istnieje potrzeba kształcenia kadr edukacyjnych, wsparcia edukacji włączającej oraz rozwoju doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacji. Konieczna jest jednoczesna realizacja wsparcia w zakresie infrastruktury, niezbędnej do maksymalizacji efektywności kształcenia i uwzględniającej potrzeby uczniów. Region charakteryzuje się wysokim zainteresowaniem kształceniem o profilu zawodowym. Cecha ta wyróżnia region od lat (w roku szkolnym 2018/2019 w województwie w szkołach o profilu zawodowym kształciło się 61,5% uczniów, dla Polski była to wartość 59%). Zauważalne jest jednak niedostateczne dopasowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy spowodowane brakiem zharmonizowania oferty kształcenia z oczekiwaniami przedsiębiorstw oraz jakości przygotowania praktycznego kandydatów do pracy. Szczególnym wsparciem należy objąć kierunki kształcenia w szkołach, z uwzględnieniem tych, które kształcą specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Kompleksowość wsparcia zapewniona zostanie wraz z inwestycjami unowocześniającymi infrastrukturę oraz wyposażenie placówek, zgodnie ze zidentyfikowanymi w tym zakresie potrzebami. Kontynuacji wymagają działania służące mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych oraz wspierających współpracę między szkołami a ich otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz pracodawcami. Mając na uwadze postęp cywilizacyjny i technologiczny należy wdrażać niekonwencjonalne ścieżki, projekty i zajęcia edukacyjne kształtujące umiejętności oraz kwalifikacje dzieci i młodzieży. Istotne będą więc działania z zakresu edukacji pozaformalnej umożliwiające uczniom realizację zainteresowań i zdobywanie konkretnych umiejętności. Z uwagi na niski poziom udziału dorosłych mieszkańców regionu w różnych formach kształcenia i szkolenia (odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym wyniósł w 2020 r. - 2,0 %²²) ważne będą również działania służące rozwojowi kształcenia ustawicznego. Główne wyzwania: poprawa jakości i dostępności edukacji włączającej, redukcja nierówności ograniczających dostępność dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tworzenie i rozwój oferty edukacyjnej dostosowanej do regionalnego rynku pracy, rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy, stymulowanie współpracy między szkołami zawodowymi a pracodawcami, stworzenie oferty edukacyjnej pozwalającej osobom dorosłym na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, upowszechnienie udziału w edukacji nieformalnej, działania integrujące środowisko lokalne.

²¹ dane BDL GUS

²² Dane BDL GUS

Włączenie i integracja społeczna

Podkarpacie notuje wysoki poziom wskaźnika zagrożenia ubóstwem. W 2018 r. wskaźnik dot. os. żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa dla regionu osiągnął wartość 20,8% (3 miejsce; śr. kraju 14,2%), wskaźnik ubóstwa ustawowego 16,1% (śr. kraju 10,9%). Region charakteryzuje się wysoką liczbą os. korzystających z pieniężnych świadczeń pomocy społecznej (w 2018 r. skorzystało 308,2 os. w przeliczeniu na 10 tys. ludności) i zajmuje 8 miejsce w kr. (304,3 os.). W I kw. 2020 r., bierni zawodowo w regionie stanowili 749 tys. tj. 46,2% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej oraz 5,6% ogółu biernych zawodowo w kraju. Względem analogicznego okresu 2019r. liczba os. zwiększyła się o 0,1%. W regionie funkcjonuje: 104 spółdzielnie socjalne, 7 spółdzielni inwalidów i niewidomych; 58 zakładów pracy chronionej oraz 79 podmiotów reintegracyjnych: 17 CIS, 11 KIS, 37 WTZ, 13 ZAZ²³. Liczba podm. reintegr. w odniesieniu do liczby ludności jest nieco poniżej wartości średniej dla kraju, a liczba os. uczestniczących w zajęciach w przeliczeniu na 10 tys. stanowiła 4 miejsce w kraju w 2018 r.²⁴ Sektor ES stanowi ważny element w pracy z osobami o szczególnie trudnej sytuacji materialnej i społecznej pomimo, że rozmieszczenie podmiotów ES nie odpowiada strukturze demograficznej i rozpoznanym potrzebom społecznym²⁵. W regionie w 2020 r. zarejestrowanych było 233 PS, najwięcej z nich znajdowało się w pow. m. Rzeszów (41), w pow. m. Przemyśl (20) i rzeszowskim (18), najmniej w krośnieńskim oraz leskim (po 1), brak w pow. m. Krosno²⁶. Na strukturę ludności w regionie wpływa negatywne saldo migracji (w 2019r. -2,9 tys. os.), najczęściej region opuszczały osoby w wieku produkcyjnym (-3,2 tys. os.); w 2019r. zanotowano przy tym napływ ludności z zagranicy wynoszący 0,5 tys. os. Liczba zarejestrowanych cudzoziemców wzrosła prawie trzykrotnie z 3 139 os. w 2015r. do aż 8 711 os. w 2020r. (wg. stanu na XI.2020r.). Stąd ważną kwestię stanowi integracja społeczno-gospodarcza migrantów, których liczba sukcesywnie wzrasta (w 2020 r. wydano 3617 zezwoleń na pobyt czasowy, 48 na pobyt rezydenta długoterm., 6656 na pracę, w tym przedłużenia zezwoleń). Zauważalna jest zmniejszająca się liczba wydanych zezwoleń na pobyt stały z 333 w 2018r. do 276 w 2020r.²⁷ Perspektywa 2014-2020 zmieniła sytuację w regionie, spadła liczba klientów pomocy społecznej, lecz we wszystkich powiatach wzrósł współczynnik obciążenia os. starszymi. (szczególnie wysoki w miastach oraz gminach miejsko-wiejskich). Z analizy ludności wynika, że systematycznie wzrasta liczba os. w wieku poprodukcyjnym w porównaniu 30.06.2019r.²⁸. Stąd diagnoza społ.-gosp. regionu wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, które determinują zwiększoną potrzebę na usługi opiekuńcze ze szczególnym uwzględnieniem

²³ Dane ROPS na podstawie KRS, PUW w Rzeszowie na 16.08.2021, Warto podkreślić, że do analiz w PPRES przyjęto liczbę funkcjonujących spółdzielni, które posiadają status PS i zostały zweryfikowane przez PS. Na dzień 02.11.2021 r. w podkarpackiej liście PS (łącznie liczba PS 243) znajduje się 56 spółdzielni socjalnych <http://bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl>

²⁴ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 35-36)

²⁵ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (str. 89)

²⁶ Podkarpacki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024 (str. 23).

²⁷ Dane własne (źródło WUP 12.2021r.)

²⁸ Urząd Statystyczny w Rzeszowie, informacja prasowa 06.11.2020r. <https://rzeszow.stat.gov.pl/dla-mediow/informacje-prasowe/systematycznie-wzrasta-liczba-osob-starszych.262.1.html>: K 60 lat i więcej i M 65 lat i więcej - wg stanu na 30.06.2020r. wynosiła 439 tys.

procesu DI. Dotychczasowa interwencja umożliwiła wsparcie w zakresie usług: powstało 12 wypożyczalni sprzętu, 15 mieszkań treningowych, 8 usług zwiększających mobilność, 32 Dzielne Domy Pomocy (Opieki), 9 Klubów Seniora, oraz wsparcie w zakresie usług opiekuńczych i asystenckich. Problemem społ., który w przyszłości będzie dominującym, to braki w dostępności wielu usług dla OzN. W 2017 r. wydano 21 694 decyzji o przyznaniu świadczeń dla OzN. W IV kw. 2018 r. liczba OzN w wieku 16 lat i więcej wyniosła 147 tys. Spośród tej grupy zaledwie 28 tys. stanowiły osoby aktywne zawodowo.²⁹ Ogółem współczynnik aktywności zawodowej OzN w reg. w 2019r. wyniósł 16,2% (wskaźnik zatr. 14,6%, stopa bezrobocia 9,4%). Jak wynika z doświadczenia RPO WP 2014-2020, gdzie beneficjentami były głównie organizacje non-profit, JST oraz przedsiębiorcy, istotna będzie realizacja przedsięwzięć integrujących usługi różnych służb publicznych i innych podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego³⁰.

Priorytetem jest także DI form sprawowania pieczy zastępczej i wsparcie rodzin w kryzysie, aby zapobiec umieszczaniu dzieci w pieczy. W okresie 2015r.–2019r. w reg. liczba dzieci do 25 r.ż. pozostających w pieczy spadła o 9,37% i wyniosła 2 485 os., liczba dzieci pozostających w instytucjonalnej pieczy zastępczej obniżyła się o 14% i wyniosła 669 os., a liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej spadła o 7,54% i liczyła 1 816 os.³¹. Problemem w regionie jest bezdomność, której powodem jest m.in. uzależnienie od alkoholu, a skutkami skrajne ubóstwo oraz zły stan zdrowia.

Główne wyzwania: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie osób, które ich doświadczają przez programy aktywizacji aktywnej integracji, rozwój usług społecznych i zdrowotnych, ze szczególnym naciskiem na wsparcie procesu DI.

Wsparcie obszaru włączenia i integracji społecznej, w oparciu o powyższe dane obejmować będzie jednocześnie inwestycje infrastrukturalne.

Zdrowie

Priorytetowymi problemami zdrowotnymi mieszkańców regionu pod kątem częstotliwości ich występowania, oprócz chorób układu krążenia i nowotworów są nimi zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (3 miejsce - wzrost liczby pacjentów o 5,29% od 2015 r.

w przypadku pojedynczej jednostki chorobowej: zaburzenia psychiczne). Ponadto, skutki pandemii COVID-19 są dodatkowym czynnikiem powodującym konieczność zapewnienia wsparcia DI usług ochrony zdrowia psychicznego, dostępności asystentów i opiekunów oraz w zakresie schorzeń stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy.

Wdrażanie RPO WP 2014-2020 umożliwiło powstanie 11 DDOM i realizację projektów zapewniających usługi zdrowotne i asystenckie. Niekorzystnie prezentuje się stan czynnych

²⁹ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (str. 25)

³⁰ Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 za rok 2019, Załącznik do Uchwały Nr 159 / XVII / 2019 Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 z dnia 17 czerwca 2019 r. (str. 58): organizacje non-profit (106 umów), JST (95 umów) oraz przedsiębiorcy (11 umów).

³¹ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 50).

zawodowo kadr medycznych (276 lekarzy na 100 tys. ludności), dodatkowy problem stanowi starzenie się personelu medycznego (21% lekarzy wykonujących zawód w wieku emerytalnym). Dostępność do opieki medycznej (zarówno specjalistycznej, POZ i AOS) w szczególności na obszarach wiejskich jest w znacznym stopniu nierównomierna, zgłaszane jest także zapotrzebowanie w zakresie wyposażenia niezbędnego do poprawy dostępności i świadczenia wysokiej jakości usług medycznych. Pomimo systematycznych zmian w zakresie dostępności do usług medycznych wciąż powszechne jest zjawisko dotyczące migracji pacjentów do innych regionów. Zjawisko to w szczególności dotyczy dzieci, w regionie brakuje placówki zapewniającej kompleksowe świadczenia zdrowotne dla najmłodszych pacjentów. Prognozowana zwiększona zapadalność na choroby układu krążenia i nowotwory wymaga interwencji w obszarze infrastruktury, w szczególności dotyczy to złego stanu technicznego i przestarzałego wyposażenia oddziałów zajmujących się leczeniem schorzeń onkologicznych. Równie niekorzystnie – w szczególności liczbowo – prezentuje się stan placówek w zakresie leczenia zdrowia psychicznego. Mała liczba miejsc w szpitalach, brak wielu specjalizacji medycznych oraz konieczność zwiększenia wysokiej jakości specjalistycznej kadry medycznej, w powiązaniu z funkcjonowaniem Wydziału Medycznego uzasadnia rozwój działalności Szpitala Klinicznego, w celu podniesienia dostępności i jakości świadczonych usług medycznych, eliminując tym samym wskazane wcześniej zdiagnozowane problemy dotyczące m.in. migracji międzyregionalnych. Główne wyzwania: zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych (w tym poprzez inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie podmiotów świadczących usługi w zakresie leczenia szpitalnego, POZ i AOS), będącymi odpowiedzią na wyzwania i czynniki epidemiologiczne, społeczne oraz demograficzne z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych oraz na obszarach o najniższym dostępie do usług. Podniesienie liczebności kadr medycznych, zmniejszenie migracji międzyregionalnych, zwiększenie roli POZ i AOS w systemie ochrony zdrowia. Wzrost usług w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy i zapewnienie rehabilitacji przyczyniającej się do powrotu osób w wieku produkcyjnym na rynek pracy.

Podejmowane będą działania zmierzające do zapewnienia komplementarności EFS+ i EFRR na odpowiednich etapach wyboru.

Wymiar terytorialny

Doświadczenia perspektywy 2014-2020 pokazują, że instrument ZIT wykazuje wysoki potencjał do realizacji terytorializacji polityki publicznej przez JST. Instrument ZIT pozwolił przede wszystkim na uaktywnienie szeregu relacji pomiędzy partnerami JST, które dotychczas nie zachodziły. Wśród nich wymienić należy m.in. pogłębienie integracji, zbudowanie zaufania między partnerami, ograniczenie zbędnej rywalizacji i konkurencji, definiowanie i próby rozwiązywania wspólnych problemów oraz zniwelowanie obaw odnośnie całkowicie dominującej pozycji miast-rdzeni. Zwiększeniu uległa efektywność podejmowania

decyzji, ponieważ do ustalenia wspólnego stanowiska wymagany był dialog partnerów, a to pozwalało na wymianę informacji, dzielenie się wiedzą i doświadczeniami³². Dlatego w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 poprzez Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) w ramach zawiązanych partnerstw JST miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu) realizowane będą wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z EFRR i EFS. Zakres przestrzenny ZIT w województwie podkarpackim obejmuje 12 MOF (w tym 1 MOF OW). W perspektywie 2021-2027 kontynuowane będzie wsparcie MOF, w taki sposób, aby wykorzystać już osiągnięte efekty i dać szansę na zawiązanie trwałej, wymiernej współpracy w kolejnych obszarach. Zaangażowanie wszystkich jednostek MOF i zapewnienie im pewnego poziomu autonomii zwiększy jakość projektów zintegrowanych i poziom zaangażowania JST w realizację projektów, co z kolei przełoży się na tempo i sprawność realizacji³³. Realizacja projektów wspierających rozwój obszarów funkcjonalnych realizowana będzie także poprzez Inne Instrumenty Terytorialne (IIT). Instrumenty te wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią IIT. Szczegółowe informacje w Załączniku nr 1 do FEP 2021-2027 *Obszary Strategicznej Interwencji*.

Zaplanowanie instrumentu RLKS umożliwiającego realizację interwencji jest zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, gdzie wskazano, że projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach CP4. Działania przewidziane w Lokalnych Strategiach Rozwoju muszą wynikać ze zdiagnozowanych potrzeb wskazanych w poszczególnych LSR zgłaszanych przez Lokalne Grupy Działania (LGD). Realizacja instrumentu RLKS w regionie wpisuje się w zapisy Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, gdzie wskazano kierunek: integracji i aktywizacji społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym. Podkreślono, że kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe. Dokument określa działania zmierzające do wsparcia mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej oraz podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych.

Nowa sytuacja społeczno-ekonomiczna, związana ze skutkami pandemii COVID-19 spowodowała, znaczne ograniczenia w życiu publicznym i kulturalnym. Bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym to podstawowe problemy społeczne, na których rozwiązanie kładzie się największy nacisk. Wsparcie za pomocą instrumentów

³² dr Michał Wolański, EGO, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. Raport końcowy*, Warszawa 2018, s. 155

³³ Ibidem, s. 161

finansowych przy występowaniu w regionie stosunkowo wysokiej stopy ubóstwa (w 2019 r. stopa ubóstwa skrajnego wyniosła w Polsce 4,2% - województwo podkarpackie pod względem wartości tego wskaźnika zajmuje 6 miejsce w kraju a zarazem najniższe spośród 5 województw makroregionu Polska Wschodnia) może uniemożliwić inwestycje, dlatego preferowaną formą wsparcia w ramach Priorytetu 6 *Rozwój zrównoważony terytorialnie* będą dotacje.

W odniesieniu do celu „Zatrudnienie i wzrost”

max 2 000

Tabela 1		
Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (streszczenie)
CP 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	1 (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	<p>Zwiększenie potencjału gospodarki Podkarpacia wymaga rozwoju powiązań pomiędzy sektorem nauki i gospodarki. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w badania i rozwój, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii będzie możliwe w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie inwestycji przedsiębiorstw w badania i rozwój, w tym linii pilotażowych, wczesnej walidacji produktów, certyfikacji i zaawansowanych systemów produkcji, ▪ ułatwianie wdrażania inicjatyw i projektów opartych o współpracę nauki i biznesu w celu umożliwienia szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych oraz zapewnienia innowacyjnych rozwiązań dla przedsiębiorstw. <p>Czynnikiem wpływającym na poziom innowacyjności regionu jest również rozwinięta struktura regionalnego systemu innowacji, w tym obecność IOB, świadczących szeroki katalog usług na rzecz przede wszystkim przedsiębiorstw.</p> <p>Dla podniesienia poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw ważna jest także działalność organizacji badawczych, zatem podejmowane będą również działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R. Istotne są również działania związane z umożliwieniem podnoszenia kwalifikacji kadry naukowej.</p> <p>W ramach CS1(i) planuje się wsparcie w formie dotacji, gdyż:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje w infrastrukturę B+R bezpośrednio nie generują dochodu po zakończeniu realizacji projektu, a nawet w okresie jego trwałości, - prace B+R to ten rodzaj inwestycji, który sam w sobie nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obciążone są ryzykiem niepowodzenia,

		- proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw powinny przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednak ostateczne efekty tych usług mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.
	1 (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	<p>Cyfryzacja odgrywa coraz większą rolę w niemal każdej dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego. Doświadczenia związane z wystąpieniem pandemii COVID-19, jak również z postępującą rewolucją przemysłową wskazują, że jej znaczenie w przyszłości może być jeszcze większe. Należy zatem położyć nacisk na rozwój rozwiązań cyfrowych i cyberbezpieczeństwa, tj. ochronę poufności informacji, ciągłości działania systemów informatycznych, ciągłości działania systemów wspieranych rozwiązaniami cyfrowymi, a także ochronę prywatności obywateli zarówno w publicznej przestrzeni, jak również w zakresie danych gromadzonych przez administrację publiczną. Województwo podkarpackie ma rozbudowaną infrastrukturę telekomunikacyjną, jednak poziom wdrożenia w regionie rozwiązań cyfrowych jest stosunkowo niski. Administracja w niewielkim stopniu wykorzystuje technologie cyfrowe.. Przyczyną tego jest niejednokrotnie duży koszt wdrożenia kompleksowych rozwiązań cyfrowych, jak i brak odpowiednich kadr odpowiedzialnych za ich wdrożenie i późniejsze nimi zarządzanie.</p> <p>Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując potencjał w tym zakresie, planuje się zwiększanie dostępu społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowym zadaniem jest udostępnienie jak najszerszego zakresu e-usług publicznych, mających zastosowanie we wszystkich gałęziach życia.</p> <p>W celu zapewnienia w województwie podkarpackim powszechnego dostępu do danych i usług przestrzennych oraz racjonalnego gospodarowania zasobami geoinformacyjnymi konieczne jest wsparcie infrastruktury danych przestrzennych.</p> <p>W ramach CS1(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż projekty planowane do realizacji w tym obszarze mają na celu m.in. poprawę jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.</p>

	<p>1 (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019) podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Ponadto, mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych oraz prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych. Zwiększenie konkurencyjności i umiędzynarodowienia małych i średnich przedsiębiorstw będzie możliwe m.in. poprzez: wspieranie działań zwiększających wydajność, takich jak poprawa technologii, ułatwienie dostępu do zaawansowanych usług dla przedsiębiorstw, dalsze stymulowanie środowiska przedsiębiorczości, a także trwałe zaangażowanie małych i średnich przedsiębiorstw w rozwój obszarów inteligentnej specjalizacji.</p> <p>W województwie podkarpackim wciąż zbyt mała jest świadomość w zakresie znaczenia innowacji dla rozwoju gospodarczego. Może to wynikać m. in. z nieznaności trendów dotyczących nowych technologii czy rozwoju polityk, np. ukierunkowanych na zagrożenia środowiskowe. Wdrożenie innowacji może się również wiązać z wyższym ryzykiem i kosztami początkowymi. W celu wzmocnienia pozycji województwa w obszarze innowacji wsparcie w obszarze MŚP ukierunkowane będzie również na wdrożenia prac B+R oraz innowacji, jak również inkubatory przedsiębiorczości.</p> <p>Konieczny jest również rozwój współpracy międzynarodowej poprzez wdrażanie różnych instrumentów w zakresie umiędzynarodowienia podkarpackich przedsiębiorstw, jak również promocja gospodarki regionalnej m.in. poprzez udział w wybranych wydarzeniach.</p> <p>Istotnym czynnikiem trwałego wzrostu konkurencyjności MŚP jest również budowanie odporności na obecne i przyszłe kryzysy gospodarcze.</p> <p>W przypadku wsparcia dla inkubatorów przedsiębiorczości, promocji gospodarki regionalnej, internacjonalizacji MŚP, wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji, jak również wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP (dla projektów zgodnych z RIS lub realizowanych na obszarze OSI) planuje się wsparcie w formie dotacji.</p>
	<p>1 (iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej</p>	<p>W województwie podkarpackim wyznaczono cztery inteligentne specjalizacje (RIS), tj. lotnictwo i kosmonautyka, motoryzacja, jakość życia oraz informacja i telekomunikacja. Współpraca w ramach wybranych RIS daje szansę budowania silnej branżowo regionalnej gospodarki oraz</p>

	specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	<p>zwiększenia poziomu konkurencyjności podkarpackich przedsiębiorstw. Działania w tym obszarze będą skoncentrowane m.in. identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowie potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO.</p> <p>Ważną rolę w województwie odgrywa również współpraca podejmowana przez przedsiębiorstwa polegająca na zawiązaniu inicjatywy klastrowej w celu zwiększenia ich produktywności i konkurencyjności poprzez m.in. wzrost poziomu innowacyjności firm.</p> <p>Ponadto, pozycjonowana jest gospodarka regionu w układzie krajowych inteligentnych specjalizacji. Tworzone są instytucje wzmacniające ekosystem innowacyjności, w tym m. in. Podkarpackie Centrum Innowacji.</p> <p>W <i>Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019)</i> w celu zwiększania umiejętności w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz instytucjach badawczych w zakresie obszarów inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości określono potrzeby inwestycyjne poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie umiejętności w obszarach inteligentnej specjalizacji, innowacyjnych modeli biznesowych, transferu technologii i zarządzania innowacjami, również jako integralna część innych inwestycji w ramach celu strategicznego 1, ▪ wzmocnienie uczenia się w miejscu pracy w obszarach inteligentnej specjalizacji. <p>Powyższe będzie realizowane m.in. poprzez kontynuację projektu mającego na celu zwiększanie potencjału regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego, jak również wsparcie inicjatyw klastrowych oraz rozwój ośrodków innowacji.</p> <p>Z uwagi na specyfikę projektów oraz typy beneficjentów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji.</p>
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	2 (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	<p>Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, dla Podkarpacia priorytetem będzie dążenie do racjonalnego wykorzystania energii. Działania będą opierać się na ograniczaniu energochłonności gospodarki regionu.</p> <p>Struktura produkcji i zużycia ciepła w Polsce i tym samy w województwie podkarpackim wyróżnia się na tle Unii Europejskiej. Paliwa stałe mają największy udział w konsumpcji energii finalnej w celach ogrzewania gospodarstw domowych w Polsce i wskaźnik ten jest najwyższy dla Polski w</p>

<p>oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.</p>		<p>porównaniu do pozostałych państw UE³⁴. Jednocześnie 49% polskich gospodarstw korzysta z ciepła niesystemowego³⁵. Do ogrzewania indywidualnego 47% gospodarstw domowych używa węgla, 31,1% gazu. Statystyki te pokazują, dlaczego w Polsce, w tym w województwie podkarpackim istotne jest promowanie ciepła systemowego i zastępowanie nim indywidualnych źródeł ciepła.</p> <p>Diagnoza istniejącego stanu w zakresie jakości powietrza w województwie podkarpackim wskazuje, że główną przyczyną przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłów zawieszonych jest niska emisja, czyli emisja pochodząca ze spalania paliw stałych w piecach lub kotłach domowych³⁶. W regionie występuje również duże ryzyko zagrożenia ubóstwem energetycznym. Zatem zasadne będzie wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG, skierowanego do osób najuboższych.</p> <p>Rosnący poziom emisji powoduje konieczność podejmowania działań zmierzających do dekarbonizacji gospodarki województwa.</p> <p>Zgodnie z KSRR 2030, wysoki stopień uzależnienia polskiej energetyki od węgla, przestarzała i niedoinwestowana infrastruktura energetyczna, niski stopień wykorzystania OZE i paliw alternatywnych oraz wysoka energochłonność gospodarki wpływa niekorzystnie na zmiany klimatyczne.</p> <p>Emisje związków chemicznych i pyłów zanieczyszczających powietrze można ograniczyć zwiększając wykorzystanie czystych źródeł energii. Istotną rolę odgrywa także modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji.</p>
	<p>2 (ii)</p>	<p>Pod względem produkcji energii województwo podkarpackie zajmuje 13 pozycję w kraju z produkcją na poziomie 2 740,1 GWh (2019), co stanowiło ok. 1,7% produkcji krajowej. Zgodnie z</p>

³⁴ Eurostat, 2017, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Table_4_Share_of_fuels_in_the_final_energy_consumption_in_the_residential_sector_for_space_heating_2017_\(%25\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Table_4_Share_of_fuels_in_the_final_energy_consumption_in_the_residential_sector_for_space_heating_2017_(%25).png)

³⁵ Raport Forum Energii, *Ciepłownictwo w Polsce, Edycja 2019*.

³⁶ Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych – Rzeszów 2020.

	<p>Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<p>danymi GUS w roku 2019 w województwie udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem wyniósł 24% (przy 18% dla całego kraju), natomiast stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia kształtował się na poziomie 48,5%. W tym okresie moc zainstalowana w elektrowniach wyniosła 1 175,7 MW.</p> <p>W województwie podkarpackim bardzo intensywnie rozwija się energetyka odnawialna i wciąż istnieje znaczny potencjał do jej wzrostu. Wysoki udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa stanowi co prawda pewne ograniczenie dla lokalizacji dużych instalacji OZE, niemniej instalacje małe nadal mają duży potencjał wzrostu. W ostatnich latach w wyniku udzielanego wsparcia ze szczególnym sukcesem rozwija się energetyka prosumencka w postaci mikroinstalacji fotowoltaicznych. W ich przypadku jednak czynnikiem limitującym rozwój jest wyczerpująca się zdolność sieci do przyjęcia wyprodukowanej energii, stąd koniecznym kierunkiem będzie instalowanie lokalnych magazynów energii i modernizacja sieci dystrybucyjnych dla potrzeb przyłączenia OZE.</p> <p>Zgodnie z <i>Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019r. (CSR)</i>, należy dążyć do ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej m.in. na infrastrukturę energetyczną oraz czystsza energię, z uwzględnieniem różnic regionalnych.</p> <p>W roku 2014 Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął „Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego”. Dokonano w nim kompleksowej diagnozy uwarunkowań i perspektyw rozwoju głównych źródeł energetyki odnawialnej, a więc: wodnej, wiatrowej, słonecznej, biomasy, biogazu i geotermalnej. Wynikało z niego, iż najbardziej perspektywiczne źródła OZE na terenie województwa to fotowoltaika i biomasa.</p>
	<p>2 (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i</p>	<p>W województwie podkarpackim w konsekwencji zachodzących zmian klimatycznych prognozuje się częstsze ekstrema temperatury, większą intensywność opadów mogących powodować powodzie, o każdej porze roku, wzrost częstotliwości i intensywności silnych wiatrów, powstawanie samoistnych pożarów, a także częstsze występowanie suszy, gwałtownych burz, którym towarzyszą gradobicia i trąby powietrzne.</p>

	katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	<p>Intensywny rozwój wielu polskich miast, w tym również w województwie podkarpackim wywiera coraz silniejszy wpływ na środowisko nieurbanizowane. Wykorzystanie rozwiązań opartych na przyrodzie jest efektywnym środkiem radzenia sobie z wieloma z tych problemów jednocześnie. Wprowadzając elementy błękitnej i zielonej infrastruktury, miasta mogą przyczyniać się do ograniczenia skutków zmian klimatu oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, osiągając jednocześnie liczne korzyści społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.</p> <p>Szacuje się, że zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim stanowią około 3% zasobów krajowych (region charakteryzuje się również nierównomiernie rozłożonymi zasobami wód podziemnych - 80% znajduje się w północnej części województwa). Zarówno zasoby wód podziemnych jak i powierzchniowych nie są efektywnie wykorzystywane ze względu na braki w zabudowie hydrotechnicznej.</p> <p>Specyficzne uwarunkowania geograficzne i hydrologiczne terenu województwa podkarpackiego determinują wysokie ryzyko powodziowe. Obszary zagrożenia powodziowego obejmują aż 7,9% powierzchni województwa.</p> <p>Zgodnie z zapisami <i>SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>, prognozuje się, że zmiany klimatu w skali globalnej będą przyczyniać się do zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia bądź nasilenia skutków katastrof naturalnych. Ponadto służby ratownicze muszą być właściwie przygotowane do skutecznej ochrony ludności i zarządzania kryzysowego.</p>
	2 (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	<p>Układ sieci osadniczej i uwarunkowania przyrodnicze powodują, że w województwie podkarpackim bardzo nierównomiernie rozłożona jest infrastruktura sanitarna (wodociągowa i kanalizacyjna oraz oczyszczalnie ścieków). Obok Bieszczad, Beskidu Niskiego i ziemi lubaczowskiej, bardzo niskim wyposażeniem w w/w infrastrukturę odznacza się pas pogórza pomiędzy korytarzem centralnym i południowym (układ równoleżnikowy na południe od linii Dębica–Rzeszów–Przemyśl)³⁷, jak również gminy „Błękitnego Sanu”.</p>

³⁷ Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2018. Regionalne Obserwatorium Terytorialne.

		<p>Zgodnie z projektem VI aKPOŚK, 113 (z 146) aglomeracji w województwie podkarpackim ujętych w KPOŚK stanowią aglomeracje o wielkości 2 – 10 tys. RLM (tj. 77%). Ponadto, 79 (z 146) aglomeracji z województwa podkarpackiego ujętych w Programie, pomimo podejmowanych działań inwestycyjnych nie spełniło łącznie wszystkich 3 warunków zgodności z Dyrektywą Ściekową dotyczących: wydajności oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, standardów oczyszczania ścieków oraz wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Z tego 64 aglomeracje (80%) stanowią aglomerację o wielkości 2-10 tys. RLM, natomiast 20% to aglomeracje o RLM powyżej 10 tys. Powyższe wskazuje, że konieczne jest dalsze wspieranie inwestycji w aglomeracjach z przedziału od 2 do 10 tys. RLM, celem wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.</p> <p>Zużycie wody na mieszkańca województwa na poziomie 105,1 m³ to 48% wartości tego wskaźnika na poziomie kraju i jest to 7 najniższa wartość pośród pozostałych województw³⁸. Średnie straty wody w województwie podkarpackim na obszarach nizinnych kształtują się na poziomie do 15%, zaś na terenach górskich straty wody wynoszą około 30%.</p> <p>W zakresie infrastruktury wodno-ściekowej podkarpackie nie odbiega znacząco od pozostałych województw w kraju. Charakteryzuje się jednak szeregiem uwarunkowań naturalnych, wymuszających specyficzne podejście, które poza rozwiązaniami zbiorczymi musi uwzględniać również rozwiązania indywidualne³⁹.</p>
	<p>2 (vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i</p>	<p>Jak wskazano w <i>Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019)</i>, gospodarka odpadami notuje opóźnienia pod względem recyklingu, odzysku i gospodarki o obiegu zamkniętym. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono w celu wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.</p>

³⁸ Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu”

³⁹ Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu”.

	gospodarki zasobooszczędnej	<p>Sektor odpadów w województwie podkarpackim cechuje się dynamicznym rozwojem technologii w zakresie przetwarzania odpadów. W celu utrzymania i zwiększania trendu wzrostu selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, nadal w regionie należy podejmować działania w tym kierunku, jak również na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów, maksymalnego ich odzysku (w tym recyklingu) a tym samym zmniejszania ilości odpadów unieszkodliwianych. Podejmowane działania w zakresie wspierania ograniczenia odpadów deponowanych na składowiskach, promujące wtórne użycie produktów, a także wprowadzony system selektywnej zbiórki odpadów, powodują iż masa składowanych odpadów w regionie sukcesywnie zmniejsza się. Jednak istniejący system jest niezbyt efektywny.</p> <p>Województwo podkarpackie posiada potencjał sprzyjający do realizacji działań na rzecz gospodarki cyrkularnej – poziom innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw jest relatywnie wysoki, w regionie działają uczelnie wyższe, w tym uczelnia techniczna, co pozwala na kształcenie specjalistów w obszarze gospodarki cyrkularnej. Problemem jest ciągle niewystarczający poziom współdziałania uczelni i przedsiębiorstw – ale jest to, jak wynika z dostępnych badań, problem ogólnopolski.⁴⁰</p> <p>Podkarpackie ma w ocenie ekspertów wszelkie predyspozycje, by być regionem wyróżniającym się pod względem dostosowania do gospodarki cyrkularnej, ponieważ obserwowany jest duży popyt na innowacyjne działania mieszczące się w wiodących specjalizacjach regionu (lotnictwo, motoryzacja, jakość życia – żywność, IT); województwo podkarpackie jest w ocenie ekspertów na takim etapie rozwoju, który sprzyja rozwojowi w kierunku GOZ.⁴¹</p>
	2 (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej	Zgodnie z <i>Unijną Strategią na rzecz bioróżnorodności 2030</i> , różnorodność biologiczna stanowi dziedzictwo, a jej zachowanie jest warunkiem zapewnienia dostępu do bogactwa przyrody dla przyszłych pokoleń. Zaburzenie stabilności ekosystemów może doprowadzić do wielopłaszczyznowych negatywnych skutków dla gospodarki i społeczeństwa. Pandemia COVID-19 sprawiła, że potrzeba ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych jest jeszcze pilniejsza.

⁴⁰ Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

⁴¹ Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

	<p>infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>Województwo podkarpackie znajduje się na 4 miejscu w kraju pod względem udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem województwa⁴². Najwięcej obszarów chronionych prawem jest w południowej części województwa, w powiatach: bieszczadzkim, leskim i sanockim. System ochrony przyrody województwa podkarpackiego tworzą: dwa parki narodowe, 97 rezerwatów przyrody, 10 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu, siedem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, 55 specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, jeden obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk mający znaczenie dla Wspólnoty, a także 1655 pomników przyrody, 28 stanowisk dokumentacyjnych, 465 użytków ekologicznych i 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych⁴³.</p> <p>Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, zachowanie bogatych zasobów przyrodniczych regionu jest głównym celem i będzie realizowane m.in. przez spójny system działań ochronnych, zmniejszenie antropopresji, lokalizację przedsięwzięć inwestycyjnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Priorytetem będzie zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu.</p> <p>Zgodnie z <i>SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>, największe zagrożenie wynikające z realizacji kierunków SOR dotyczy oddziaływań inwestycji o dużej intensywności negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną oraz obszary cenne przyrodniczo.</p>
	<p>2 (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu</p>	<p>Promowanie zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, w szczególności w celu poprawy połączeń miast z ich strefami dojazdu jest jednym z priorytetowych obszarów inwestycyjnych polityki spójności na lata 2021-2027 wskazanych w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019.</p> <p>Słabości polskiego transportu publicznego w miastach w zakresie m. in. dostępności i poziomu emisji, jak też kwestię przeniesienia ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich ze</p>

⁴² Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podkarpackiego, Regionalne Obserwatorium Terytorialne.

⁴³ <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/> (dostęp 13.09.2021).

	transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	<p>zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju podkreślono również w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020. Wzrost ruchu w ośrodkach miejskich i związane z tym zjawisko kongestii oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza to czynniki uzasadniające inwestycje w nowoczesny tabor komunikacji miejskiej, w tym przede wszystkim z alternatywnym zasilaniem, rozbudowę infrastruktury komunikacji miejskiej oraz działania poprawiające funkcjonowanie transportu. W kontekście poprawy jakości powietrza oraz zmiany nawyków transportowych istotne są działania służące bardziej efektywnemu i przyjaznemu dla środowiska podziałowi zadań przewozowych, w tym rozwój infrastruktury dla niezmotoryzowanych oraz promowanie nowych sposobów na przemieszczanie się po mieście. Wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii pozwoli także na optymalizację działań związanych z organizacją transportu, co z kolei przyczyni się do poprawy jego efektywności energetycznej oraz zwiększenia atrakcyjności transportu zbiorowego dla mieszkańców.</p> <p>Działania te będą zgodne m.in. z wizją konkurencyjnego i zrównoważonego systemu transportu przedstawioną w komisyjnej Białej Księdze, z SOR oraz Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., jak również Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.</p> <p>Transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo. Nie generują zysku lub zysk jest bardzo niski, a pokrycie strat rozliczane jest w ramach rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych. Ponadto sytuacja finansowa miast wynikająca z epidemii COVID-19 pogorszyła się, jeżeli chodzi o utrzymanie transportu. Dlatego w ramach CS 2(viii) przewiduje się zastosowanie dotacyjnej formy wsparcia.</p>
CP 3 Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	3 (ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę	<p>Na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter, wskazuje Zalecenie Rady UE z 2019 r. W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020 podkreśla się również kwestie takie, jak: przeniesienie ruchu towarowego z transportu drogowego na szynowy; zwiększenie konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do transportu drogowego w ruchu pasażerskim; przywrócenie usług transportu publicznego na obszarach wiejskich; przeniesienie ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich</p>

	<p>klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej</p>	<p>ze zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju.</p> <p>W Zaleceniu Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. podkreślono, iż pomimo znacznej poprawy, w niektórych sektorach infrastruktura komunikacyjna w Polsce nadal wykazuje istotne braki. Współczynnik śmiertelności w wypadkach drogowych wciąż należy do najwyższych w Unii. Problemem w mobilności są zatory komunikacyjne i zanieczyszczenie powietrza.</p> <p>W SOR podkreślono, iż w transporcie priorytetem jest stworzenie zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych.</p> <p>Pomimo dotychczasowych działań inwestycyjnych, w systemie transportowym województwa nadal identyfikuje się braki. Ważne jest zatem uzupełnienie braków i luk w infrastrukturze o charakterze regionalnym, a także poprawa stanu istniejącej infrastruktury na rzecz zwiększenia dostępności, bezpieczeństwa transportu i użytkowników ruchu oraz ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p> <p>Dla poprawy dostępności obszarów województwa konieczny jest także rozwój form alternatywnych, w tym transportu niezmotoryzowanego. Szczególne znaczenie w zakresie poprawy dostępności ma również rozwój pasażerskich przewozów kolejowych i transportu publicznego, gdyż problemem jest brak zintegrowanej przestrzeni i funkcjonalnie jego oferty.</p> <p>Realizacja inwestycji z zakresu transportu (drogi, tabor kolejowy, transport publiczny, infrastruktura dla rowerzystów i pieszych) przyczyni się do poprawy powiązań komunikacyjnych oraz poprawy jakości oferty systemu transportowego regionu. Lepsze połączenia, rozwój publicznego transportu pozamiejskiego oraz aktywnych form mobilności wpłyną również na poprawę spójności terytorialnej województwa, wywierając tym samym pozytywny wpływ na dostępność rynków pracy, nauki i usług.</p> <p>Z uwagi na rodzaj beneficjenta i publiczny charakter wspieranych działań, w ramach CS 3(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji</p>
--	--	---

<p>CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>4 (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;</p>	<p>Z posiadanych danych wynika, że dotychczasowe wsparcie sektora przedszkolnego przyniosło poprawę dostępności do usług, jednakże na terenie regionu wciąż rozproszone są obszary (gm. wiejskie) wymagające interwencji w tym zakresie – tzw. „białe plamy”. Wsparcie sektora edukacji przedszkolnej skoncentrowane będzie zatem na poprawie dostępności do placówek na obszarach wiejskich oraz eliminowaniu dysproporcji popytowo-podażowych na usługi przedszkolne, zwłaszcza na obszarach miejskich.</p> <p>Szkolnictwo ogólne oraz zawodowe boryka się z brakami lub przestarzałym wyposażeniem, co w szczególności utrudnia realizację zajęć praktycznych, przekładając się tym samym na braki w podstawowych umiejętnościach, w tym interpersonalnych. Dotychczasowa interwencja w istotnym stopniu poprawiła jakość infrastruktury, niewystarczająco jednakże w stosunku do zidentyfikowanych i wciąż aktualnych potrzeb. Rosnący stopień informatyzacji w otoczeniu implikuje potrzebę szerszego zastosowania technologii informatycznych. Pandemia COVID-19 uwydatniła istotne braki w wyposażeniu szkół w nowoczesne technologie i niską odporność sektora edukacji na wystąpienie sytuacji kryzysowych. Sektor szkolnictwa wyższego oraz wyższego zawodowego w regionie stoi przed wyzwaniem budowania zaplecza infrastrukturalnego, a także dostosowywania się do postępu technologicznego oraz do zmian w zapotrzebowaniu na pracowników przez pracodawców. Umożliwi to stworzenie i utrzymanie dostosowanej do wymagań kandydatów oferty kształcenia, uwzględniającej potrzeby współczesnego rynku pracy. Pozwoli także zatrzymać niekorzystny trend odpływu kapitału ludzkiego z regionu, co jest szczególnie istotne w kontekście niekorzystnych prognoz demograficznych oraz silnej konkurencji ze strony sąsiednich ośrodków akademickich. Interwencja uwzględniac będzie zapewnienie możliwości uczestnictwa osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, a także osobom o utrudnionym dostępie do edukacji ze względu na miejsce zamieszkania.</p>
<p>CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca</p>	<p>4 (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności</p>	<p>Ubóstwo to jeden z poważniejszych problemów społecznych, który najczęściej skłania do zwrócenia się o wsparcie do ośrodków pomocy społecznej. Niepokoi także równoległe postępujący wzrost liczby osób objętych pomocą z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby.</p>

włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;	<p>Czynniki te w krótkim czasie stały się drugim najczęstszym podłożem do wypłacania świadczeń socjalnych przez instytucje gminne.</p> <p>Prognozowane dalsze starzenie się społeczeństwa w dłuższej perspektywie, zwiększy liczbę osób potrzebujących wsparcia w obszarze pomocy społecznej, w tym osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>W związku z powyższym, należy zapewnić dostęp do usług społecznych z uwzględnieniem zasady deinstytucjonalizacji, tj. odejściem od systemu instytucjonalnego na rzecz świadczenia usług w społeczności lokalnej.</p> <p>Rosnąca liczba osób oczekujących na miejsce w dziennych domach opieki i pomocy społecznej i wymagających usług opiekuńczych oraz pomocy społecznej implikuje potrzebę większego wykorzystania funduszy na ten kierunek wsparcia.</p> <p>W ramach interwencji prowadzone będą działania mające na celu dalsze odchodzenie od instytucjonalnych form wsparcia na rzecz wysokiej jakości, kompleksowych usług świadczonych w trybie dziennym możliwie najbliżej miejsca zamieszkania uczestników.</p> <p>W związku z dynamicznym rozwojem sektora ekonomii społecznej, a także wzrastającą rolą w procesie reintegracji społecznej i zawodowej interwencją objęte zostaną także placówki typu: CIS, KIS, WTZ i ZAZ, których specyfika działania, tj. wieloaspektowy i długotrwały proces, związany z udzielaniem wsparcia osobom wykluczonym wymaga znacznych nakładów finansowych.</p> <p>Wciąż akcentowana jest potrzeba kontynuacji kierowania funduszy na organizację różnych form sprawowania pieczy zastępczej.</p> <p>W związku z wysokim zapotrzebowaniem wspierane będą inwestycje w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego.</p>
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu	4 (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym	<p>Dobry stan zdrowia jest istotny z punktu widzenia aktywności społecznej i zawodowej.</p> <p>Zidentyfikowane główne problemy w obszarze ochrony zdrowia regionu (choroby będące istotnym problemem zdrowotnym), a także wyrównanie szans dostępu do wysokiej jakości usług medycznych i stworzenie powszechnego poczucia bezpieczeństwa i dostępności opieki zdrowotnej wśród mieszkańców to niewątpliwie duże wyzwanie dla władz regionu, które pozwoli na odpowiednie ukierunkowanie interwencji w tym zakresie.</p>

i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	<p>Wsparcie w obszarze zdrowia uzasadnione jest w celu zapewnienia w pełni dostępnego, a także uzupełniającego się systemu opieki zdrowotnej, z rosnącą rolą POZ i AOS, istotne będzie także inwestowanie w nowoczesnie wyposażone podmioty lecznicze udzielające świadczeń w zakresie leczenia szpitalnego.</p> <p>Wciąż aktualnym problemem pozostaje dostępność do placówek ochrony zdrowia, w szczególności na obszarach peryferyjnych oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Rozbudowa infrastruktury i poprawa jakości wyposażenia placówek ochrony zdrowia, stanowić będzie odpowiedź na potrzebę wyrównania szans dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej. Interwencja wpisuje się także w polityki i działania UE mające na celu ochronę i poprawę zdrowia obywateli UE oraz skuteczności systemu opieki zdrowotnej.</p>
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	<p>Województwo podkarpackie ze względu na swoje preferencyjne położenie na styku kultur, religii i tradycji, ma bardzo duży potencjał w zakresie krzewienia dziedzictwa kulturowego, charakteryzujący się wielością i różnorodnością materialnych zasobów kultury. Z kolei szlaki turystyczne i kulturowe na Podkarpaciu – pomimo łącznej długości jedynie 2294,4 km – są niezwykle atrakcyjne pod względem przyrodniczym, stanowiąc zarazem znaczący potencjał turystyczny. Dotychczas skierowane w szczególności w sektor kultury wsparcie pozwoliło na poprawę stanu technicznego obiektów, przede wszystkim jednak umożliwiło ulepszenie dotychczasowej oferty kulturalnej, tworząc m.in nowe punkty na mapie kulturalnej regionu, nadanie nowych funkcji obiektom odnowionym oraz zwiększając dostępność dla osób z niepełnosprawnościami. Konieczne jest dalsze wsparcie w celu zwiększania atrakcyjności i konkurencyjności oferty turystyczno-kulturalnej regionu. Wyzwaniem na obecną perspektywę jest przede wszystkim odbudowa sektorów kultury i turystyki, najmocniej dotkniętymi skutkami pandemii COVID-19, wyrażonym spadkiem liczby osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych oraz zmniejszeniem ruchu turystycznego, generując tym samym znaczne straty finansowe oraz prowadząc do spadku aktywności turystyczno-kulturalnej. Równocześnie inwestycje uwzględniać będą dotychczas zidentyfikowane potrzeby regionu w celu efektywnego wykorzystania potencjału kulturalno-turystycznego uwzględniającego większą aktywność społeczną, w tym na szczeblu lokalnym.</p>

		Zidentyfikowana konieczność większego udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym – systematycznie podkreślana na szczeblach krajowym i europejskim – uzasadnia wsparcie działań mających na celu likwidację barier utrudniających efektywne korzystanie z infrastruktury publicznej, zapobiegając ich wykluczeniu społecznemu.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;	Względna młodość demograf. regionu, wyrażającą się w niższej w stosunku do kraju medianie wieku i brakiem ujemnego przyrostu naturalnego na tle innych województw, wciąż nie eliminuje niekorzystnych trendów demograf. występujących także w całej Polsce, przejawiających się m.in. w stale zmniejszającej się liczb. ludności, rosnącym udziale os. w wieku poprodukcyjnym, które również w wyniku pandemi znacząco wpływają na rynek pracy, odwracając spadkową tendencję niskiego poziomu bezrobocia, notowaną w ostatnich latach w regionie i kraju. Niezbędna jest zatem interwencja mająca na celu wsparcie os. bezrobotnych, umożliwiającej pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w szczególności w trudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. os. młodym, kobietom, starszym, o niskich kwalifikacjach oraz z OzN. Ponadto, przyśpieszenie związane z rozwojem technologii przemysłu 4.0, takich jak: robotyzacja, automatyzacja, druk 3D, cyfryzacja czy Internet rzeczy, wg przewidywań zmniejszy zapotrzebowania na pracę ludzką. Ważne będzie więc zapewnienie odpowiednich narzędzi pozwalających na przekwalifikowanie, zdobycie nowego zawodu lub kontynuację zatrudnienia. Koniecznym jest wsparcie aktywizacji zawodowej os. odchodzących z rolnictwa, cechującego się w naszym regionie niską dochodowością i biernością zawodową członków rodzin. Preferowanym jest również wsparcie samozatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości, które daje większą autonomię oraz pozwala elastycznie łączyć aktywność zawodową z życiem rodzinnym. Nakierowanie na os. młode, chcące pracować na własny rachunek, które statystycznie częściej są skłonne do tej formy zatrudnienia i wybierają elastyczne formy zatrudnienia. Istnieje potrzeba wsparcia os. ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, cywilnoprawnych, zwłaszcza w zwiększaniu kwalifikacji/ kompetencji, dających rozwój i skuteczniejsze aplikowanie o stabilną pracę. Podkarpacki rynek pracy wymaga działań zapewniających efektywne wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich oraz dostosowana ich do pojawiających się wyzwań w regionie

<p>CP 4</p> <p>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>4 (b)</p> <p>modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności narynku pracy;</p>	<p>Przewiduje się, że transformacja administracji publicznej, w tym cyfryzacja z wykorzystaniem nowej generacji narzędzi cyfrowych usprawni procedury administracyjne i ułatwi interakcje w internecie z obywatelami i przedsiębiorstwami. Ma to również kluczowe znaczenie dla wzmocnienia odporności społecznej i gospodarczej w naszym regionie, zwłaszcza w kontekście efektywności zasobów rynku pracy. Publiczne służby zatrudnienia oraz pozostałe Instytucje rynku pracy powinny zostać ukierunkowane na realizowanie aktywnej polityki rynku pracy, nastawionej m.in. na osoby bezrobotne i osoby długotrwale bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, kobiety, osoby starsze i z niepełnosprawnościami. Kluczowe w tym zakresie jest podniesienie umiejętności służb zatrudnienia. Konieczna jest także poprawa przydatności usług publicznych, które powinny zmierzać do zapewnienia otwartości rynku pracy dla wszystkich grup społecznych i usprawnienia procesu efektywnego przywrócenia do pracy osób bezrobotnych w tym także ludzi młodych, zagrożonych marginalizacją społeczną, których wsparcie powinno być skupione na budowaniu, organizowaniu i wspieraniu form wychodzenia z bezrobocia i środowisk dysfunkcyjnych.</p>
<p>CP 4</p> <p>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>4 (d)</p> <p>wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które</p>	<p>Istotny wymiar w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego stanowi stan zdrowia i dostęp do usług opieki zdrowotnej. Wsparcie w zakresie profilaktyki oraz rehabilitacji zdrowotnej pozwoli ograniczyć absencję w pracy, wyeliminować ryzyko jej utraty i wspomóc w aktywnym i zdrowym starzeniu się. Niezbędna jest jednak reorganizacja struktury świadczeń medycznych przygotowana w oparciu m.in. o Mapy Potrzeb Zdrowotnych/RPZ, Regionalne Programy Transformacji oraz wzrost dostępności do rehabilitacji leczniczej, ułatwiającej powrót na rynek pracy. Pandemia uwypukliła szereg wyzwań, przed którymi stoi podkarpacki rynek pracy, w tym związanych z adaptacyjnością pracy. Są nimi przede wszystkim problemy starzejącego się społeczeństwa i utrzymania osób starszych na rynku pracy oraz zwiększanie tempa tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. Kluczowe jest stworzenie zachęt do zatrudniania, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości, w tym do sektorów zielonych i cyfrowych, wspieranie przedsiębiorców</p>

	uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.	tworzących nowe i innowacyjne miejsca pracy, współpracujących w wymianie informacji na temat rekrutacji/ poszukiwania pracowników o spersonalizowanych umiejętnościach/ kompetencjach, lub gotowych do przebranżowienia. Preferowane odnośnie pracowników jest wsparcie ułatwiające wprowadzanie elastycznych form czasu pracy, outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem jak również podnoszenie kwalifikacji, zgodnie z zidentyfikowanymi potrzebami. Z kolei wyzwaniem dla pracodawców jest lepsze wykorzystanie potencjału pracowników, stworzenie odpowiednich warunków do pracy i systemu zarządzania, ze szczególnym skoncentrowaniem się na potencjale kobiet, wspierając ich w rozwoju i zajmowaniu adekwatnych do posiadanych umiejętności stanowisk. Niezbędne też są działania w zakresie ułatwiania dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania tych usług, w celu dostosowania do wyzwań w regionie.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i	Polskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza te małe, powoli wdrażają technologie cyfrowe. W mniej niż 8 % małych przedsiębiorstw poziom transformacji cyfrowej jest wysoki w porównaniu z 50 % dużych przedsiębiorstw. Wykorzystanie robotów jest raczej ograniczone, w 2019 r. korzystało z nich średnio 7,5 % przedsiębiorstw ⁴⁴ . Umiejętność konstruowania i programowania robotów w dobie rozwoju techniki informatycznej jest umiejętnością pożądaną i trudną do zdobycia. Pracodawcy coraz częściej wymagają zaawansowanych umiejętności IT, a rynek pracy odnotowuje ogromne zapotrzebowanie na programistów. Niezbędne jest więc zainteresowanie tą tematyką i kształtowanie umiejętności IT u uczniów rozpoczynając już od szkoły podstawowej. Kontakt z informatyką i programowaniem od najmłodszych lat powinien przybliżyć uczniom nieograniczone możliwości tej dziedziny. Dla sprostania wciąż zmieniającym się wymaganiom niezbędne jest poszerzanie kompetencji nauczycieli w zakresie nauczania programowania. W latach 2017-2019 na terenie województwa podkarpackiego przeprowadzono szkolenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej oraz mentoring pracy z uczniem dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych z zakresu elementów programowania Scratch, zakupiono sprzęt oraz materiały dydaktyczne. Projekty objęły jednak tylko część

⁴⁴ Country Report: Polska 2020 s.42

	kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego	województwa, natomiast z przeprowadzonych w 2019 r. badań PCEN w Rzeszowie dotyczących stanu wyposażenia i potrzeb szkół w zakresie robotyki edukacyjnej ⁴⁵ wynika, że region posiada znaczące potrzeby w tym zakresie. Istnieje tym samym potrzeba przeprowadzenia profesjonalnych szkoleń dla nauczycieli, dostarczenia im niezbędnego wsparcia merytorycznego oraz zabezpieczenia dostępu do wysokiej jakości obudowy metodycznej. Uwzględniając wyniki przeprowadzonych badań oraz biorąc pod uwagę duże zainteresowanie tematyką programowania i robotyki w szkołach, istnieje konieczność rozszerzenia wsparcia w powyższym zakresie na obszar całego regionu.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych,	W Polsce utrzymują się luki w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w szczególności na obszarach wiejskich, co pogłębia różnice regionalne ⁴⁶ . Pomimo dobrych wyników w zakresie niektórych wskaźników kształcenia, nadal utrzymują się duże wyzwania dotyczące jakości i wyników polskiego systemu kształcenia i szkolenia. Niedobory pracowników i niekorzystne perspektywy demograficzne uwydatniają wyzwania związane ze zwiększaniem aktywności zawodowej i inwestowaniem w umiejętności. Trudności ze znalezieniem pracowników posiadających odpowiednie umiejętności stały się głównym problemem w rozwoju działalności gospodarczej w wielu sektorach ⁴⁷ . W woj. podkarpackim odsetek dzieci uczęszczających do OWP jest bardzo zróżnicowany. Najwyższy jest w miastach, najniższe wartości odnotowano w gminach położone peryferyjnie (najgorsza sytuacja pod tym względem jest w części gmin wiejskich w których występują tzw. białe plamy). Zauważalny jest ponadto wzrost zapotrzebowania na miejsca edukacji przedszkolnej w miastach. Zgodnie z SRW 2030 nauczanie w szkołach regionu jest na dobrym poziomie. Wsparcie udzielone na poziomie edukacji podstawowej jest zrównoważone, jednakże osiągnęte przez uczniów wyniki nie są jeszcze na tyle wysokie by zrezygnować z dalszej interwencji. Edukacja ponadpodstawowa pomimo udzielonej dotychczas pomocy wymaga dalszego wsparcia, co potwierdzają m.in. uzyskane wyniki egzaminów maturalnych. Niezbędna jest kontynuacja działań

⁴⁵ Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie - Raport z badań stanu wyposażenia i potrzeb szkół z województwa podkarpackiego w zakresie robotyki edukacyjnej – 6.12.2021 r.

⁴⁶ Country Report: Polska 2020 s.34

⁴⁷ Country Report: Polska 2019, s.32

	w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	służących mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych, przede wszystkim w zakresie organizacji wysokiej jakości staży i szkoleń pozwalających uczniom na praktyczną naukę zawodu w środowisku miejsca pracy. Konieczne jest również wsparcie różnych form rozwijających uzdolnienia, umiejętności oraz zainteresowania uczniów poza edukacją formalną. Planowane interwencje powinny przyczynić się do zrównoważonego rozwoju na terenach miejskich oraz wiejskich, w tym obszarów wiejskich objętych realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR).
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej	Osoby dorosłe rzadko angażują się w kształcenie i szkolenie. Wiele osób dorosłych ma słabe umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowe (OECD, 2018b). Ta grupa szczególnie rzadko uczestniczy w formalnym i pozaformalnym kształceniu i uczeniu się. ⁴⁸ Zgodnie z danymi pochodzącymi ze statystyki publicznej (GUS) – odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym jest w województwie podkarpackim znikomy i tylko nieznacznie przekracza połowę wartości średniej dla Polski (3,7%). Zmiany na rynku pracy wywołują potrzebę aktualizacji i podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i doskonalenia umiejętności. Dodatkowo sytuację na rynku pracy pogorszyła pandemia COVID-19, która wymusiła funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach. Niezbędne jest zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form edukacji ukierunkowanych na uzyskanie kwalifikacji i rozwój kompetencji. Istotne jest również wsparcie osób dorosłych o niskich kompetencjach podstawowych. Jednocześnie dużym wyzwaniem w obszarze kształcenia dorosłych jest podnoszenie kompetencji cyfrowych. Z badań zaprezentowanych przez Komisję Europejską wynika, że Polska nie wykorzystuje potencjału technologii cyfrowych (23 pozycja wśród państw UE – indeks DESI 2020). Co najmniej podstawowe kompetencje cyfrowe posiada jedynie 50,3 % populacji osób pomiędzy 16 a 74 rokiem życia (2020). Blisko co piąty mieszkaniec Polski jest wykluczony cyfrowo. Zgodnie z danymi GUS (2020) wśród osób między 60 a 74 rokiem życia ponad 40% nigdy nie korzystało z

⁴⁸ Country Report: Polska 2019, s.37

	i wspieranie mobilności zawodowej	Internetu co stanowi przepaść w stosunku do grupy 16-59, gdzie tylko 4,6% nigdy nie korzystało z internetu. Powyższe wiąże się z koniecznością poszerzenia działań w zakresie systemowego rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;	Zagrożenie ubóstwem jest jednym z czynników determinujących wykluczenie społeczne. Zgodnie z SRW 2030 problemem społecznym, który w przyszłości będzie dominującym to zapewnienie odpowiedniego wsparcia i aktywizacja OzN ⁴⁹ . Jak wynika z KSRR 2030 poziom ich zatrudnienia w Polsce jest znacznie poniżej średniej UE. Przyczyną takiego stanu jest m.in. brak wiedzy pracodawców na temat form wspierania zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Ważne jest zatem informowanie pracodawców o korzyściach płynących z zatrudniania OzN i promowanie dobrych praktyk w tym zakresie. Kluczowe będą kompleksowe działania związane z aktywizacją społeczną, zawodową, edukacyjną, zdrowotną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wykluczenie społeczne, mające często podłoże ekonomiczne, generuje obniżenie chęci i możliwości angażowania się w życie społeczno-gospodarcze wspólnoty. Osoby wykluczone częściej wykazują postawy apatii i nie widzą możliwości poprawy swojej sytuacji. Zgodnie z diagnozą SOR, prognozowany spadek liczby ludności Polski, w tym osób w wieku produkcyjnym, wpłynie na zmianę na rynku pracy i konieczność zwiększenia aktywności zawodowej osób do tej pory biernych zawodowo, stąd istotne staje się także włączenie ich do rynku pracy. Konieczne jest również dalsze wspieranie podmiotów reintegracyjnych (CIS, KIS, WTZ i ZAZ), które pomagają osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy poradzić sobie z problemami, uwierzyć w siebie, zdobyć umiejętności i pracę. Jednym z narzędzi przeciwdziałania w/w zjawiskom jest ES, która w Polsce charakteryzuje się wysoką dynamiką rozwojową i stanowi istotny element aktywnej polityki społecznej państwa. Nadal jednak brakuje w tym obszarze jednolitych i spójnych rozwiązań regulacyjnych, które dawałyby kompleksowe podstawy działania, a w konsekwencji stwarzały optymalne warunki dla jej dalszego rozwoju ⁵⁰ .

⁴⁹ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (str. 24-25)

⁵⁰ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (str. 16)

<p>CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>4 (i) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p>	<p>Kryzys migracyjny w Europie spowodowany masowym przybywaniem uchodźców i imigrantów, jak również aktualna sytuacja demograficzna Polski sprzyjają przyjazdom cudzoziemców do naszego kraju (odzwierciedlają to statystyki Straży Granicznej, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu do Spraw Cudzoziemców). Na polskim rynku pracy przebywa obecnie ponad 1 milion cudzoziemskich pracowników, głównie z Ukrainy i pozostałych państw postradzieckich. W związku z tym, że jednym z istotnych problemów jakie dotyczą obecnie województwo jest jego depopulacja, co związane jest z jednej strony ze zmianą struktury wiekowej społeczeństwa, a z drugiej strony z migracjami ludności, to wydaje się, że istotnym czynnikiem, który może niwelować te negatywne trendy jest właśnie otwarcie się na obywateli państw trzecich, którzy z różnych przyczyn chcą przyjechać w ten rejon Polski i tutaj się osiedlić. Dostrzegalnym zjawiskiem jest też praca znacznej części migrantów zarobkowych poniżej posiadanych przez nich kwalifikacji, a także kwestia braku znajomości polskiej kultury, zwyczajów, środowiska do którego przyjeżdżają cudzoziemcy.</p>
<p>CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>4 (k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze</p>	<p>Zgodnie z KSRR 2030 istotnym zadaniem reg. jest dążenie do rozwoju wysokiej jakości usług publicznych w celu podniesienia jakości życia oraz do zwiększenia dostępności i jakości usług w wyniku wdrożenia procesu deinstytucjonalizacji (DI) tj. przejścia z usług instytucjonalnych na usługi świadczone w społecznościach lokalnych.</p> <p>Obecnie w Polsce żyje ponad 14 mln osób powyżej 60. roku życia, a zgodnie z SOR zmiany demograficzne to także istotny wzrost odsetka os. starszych w społeczeństwie, ponieważ w 2030r. liczba os. starszych przekroczy 10,7 mln i będzie stanowiła blisko 30% ludności. Trzeba zatem zauważyć, że seniorzy będą stanowili coraz większą grupę społeczną, również wymagającą opieki czy pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu oraz stanowić coraz bardziej istotny segment konsumentów dóbr i usług, co stwarza szanse dla rozwoju tzw. srebrnej gospodarki.</p> <p>Wyzwaniem dla regionu stają się negatywne skutki starzenia się społeczeństwa, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, rosnąca liczba os. potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz dostępność i jakość kluczowych usł. publicznych. W związku z rozwojem medycyny skutkującej skuteczniejszym przechodzeniem leczenia i rehabilitacji oraz wydłużeniem</p>

	szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	życia os. potrzebujących wsparcia, w tym OzN, istnieje koniecznością zapewnienia im opieki. Niezbędne jest motywowanie seniorów do działań na rzecz samopomocy oraz wolontariatu na rzecz innych, które umożliwią im aktywne uczestnictwo w życiu społ. Konieczne staje się podjęcie działań w zakresie dostępności ⁵¹ i poszerzenia oferty związanej ze świadczeniem wysokiej jakości zindywidualizowanych usł. zdrowotnych m.in. gwarantujący dostęp do opieki środowiskowej i dziennej, RPZ istotnych dla regionu, poprawy zdrowia psychicznego osób dorosłych. Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR.
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4 (I) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	Zaplanowana interwencja odpowiadać będą na zalecenia Rady UE z 2019 dot. wzmocnienia systemu wsparcia rodziny oraz przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji, w szczególności w odniesieniu do dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Zidentyfikowane potrzeby w regionie w zakresie rozwoju środowiskowych usług społecznych wskazują, że należy kontynuować prace nad DI usług oraz pieczy zastępczej. Działania zagwarantują zwiększenie dostępu do podstawowych usług dla rodzin, (w tym również wielodzietnym, niepełnym, dysfunkcyjnym), które z uwagi na szereg barier i niekorzystną sytuację pozbawione są możliwości z ich korzystania, a które warunkują ich prawidłowy rozwój i funkcjonowanie w społeczeństwie dla dzieci i młodzieży, które są jedną z grup najbardziej narażonych na ubóstwo, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska „dziedziczenia biedy” oraz dla ośrodków świadczących usługi w ramach kryzysu rodziny. Ze względu na dobro dziecka istotne są działania, które będą minimalizowały ryzyko umieszczenia dziecka w opiece zastępczej (wsparcie dla asystentów rodziny, poradnictwo terapeutyczne, wsparcie placówek wsparcia dziennego i inne). Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR poprzez wsparcie osób wykluczonych społecznie

⁵¹ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (str. 81)

		<p>i z grup defaworyzowanych: osób starszych, dzieci, aktywizację rodzin wymagających pomocy społecznej, zadań animacyjnych i integracyjnych dla społeczności lokalnej.</p> <p>SRW 2030 wskazuje, że konieczny jest rozwój systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków wykluczenia osób w kryzysie bezdomności zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia, w tym m.in. uzależnionych oraz wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych, wspomaganych.</p>
<p>CP 5</p> <p>Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych</p>	<p>5 (i)</p> <p>wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<p>W ramach CS (i), w oparciu o zintegrowane strategie i zaangażowanie lokalne, będą wspierane działania, umożliwiające szybszy rozwój obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, dzięki wykorzystaniu ich potencjałów endogenicznych związanych m.in. z warunkami naturalnymi i przyrodniczymi, dziedzictwem kulturowym oraz zwiększeniem zaangażowania społeczności lokalnych w procesy rozwojowe. Interwencje w ramach tego celu będą realizowane w oparciu o projekty zintegrowane⁵² wynikające ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych⁵³ opracowanych przez władze lokalne przy zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy. Strategie terytorialne/ponadlokalne powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych i wykorzystywać potencjały danych terytoriów (mogą również uwzględniać interwencję z pozostałych celów CP1-4). Działania w ramach CS (i) wynikające ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych będą realizowane, poprzez instrument ZIT, na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 1-3, Rozdziale II pkt 1, Rozdziale III pkt 2 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027. Działaniami instrumentu terytorialnego ZIT, zostaną objęte obszary miejskie i ich obszary funkcjonalne. Wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich powinno kłaść szczególny nacisk na zieloną i cyfrową transformację oraz współpracę w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF). Szczególne znaczenie będzie miało tworzenie powiązań funkcjonalnych, w szczególności miejsko-wiejskich na bazie lokalnych zasobów, w oparciu o zewnętrzne środki finansowe i <i>know-how</i>, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i dbałość o środowisko naturalne (w</p>

⁵² Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027.

⁵³ Ibidem.

		szczegółności w zakresie jakości powietrza, rozwoju i ochrony zieleni miejskiej, aktywnej edukacji ekologicznej, zapobiegania powstawaniu odpadów i oszczędnego gospodarowania wodą). Ponadto, działania w obszarze wzmacniania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich powinny być zgodne z kierunkami zdefiniowanymi w Krajowej Polityce Miejskiej (KPM).
	5 (ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	CS (ii) pozwala na realizację zintegrowanych projektów zdefiniowanych w przygotowanych przez władze lokalne – z udziałem społeczności lokalnych (przy zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy) – strategiach terytorialnych/ponadlokalnych i programach rozwoju, a także, umożliwia wdrażanie projektów lub wiązek projektów nie tylko w zakresie tematów przypisanych do CP 5, ale także w innych, właściwych dla CP1–4. Wśród rodzajów potencjałów, które mogą być wykorzystywane w rozwoju lokalnym – obok gospodarczych, edukacyjnych czy przyrodniczych - znajdują się dziedzictwo kulturowe i walory turystyczne. Strategie terytorialne/ponadlokalne powinny uwzględniać wykorzystanie endogenicznych potencjałów w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego oraz realizującej cele UE. W obszarze adaptacji do zmian klimatu priorytetowym kierunkiem wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027 powinny być działania nakierowane na zatrzymanie i zagospodarowanie wód opadowych w obrębie zlewni – w miejscu opadu, w szczególności na terenach rolniczych i leśnych, przyrodniczo cennych, a także na obszarach miejskich (zrównoważone systemy zagospodarowania wód opadowych i rozwój zielono-błękitnej infrastruktury). Wskazana jest też kontynuacja procesu budowy i modernizacji obwałowań przeciwpowodziowych, zbiorników suchych i polderów zalewowych, a także doposażenia służb ratowniczych oraz wdrażania systemów monitorowania i szybkiego reagowania na zagrożenia. Kluczowe znaczenie w obszarze adaptacji do zmian klimatu będą miały także działania edukacyjno-doradczo-planistyczne ⁵⁴ .

⁵⁴ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020”, Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 182.

		<p>Odpowiedni wybór atutów regionalnych i lokalnych, da najlepsze możliwości rozwojowe obszarów i wpłynie na kształtowanie przewagi konkurencyjnej danego terytorium.</p> <p>Działania w CS (ii) wynikające ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych będą realizowane poprzez instrument IIT, na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.</p>
--	--	---

2. PRIORYTETY

Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

2.1. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA

2.1.1. PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA

2.1.1.1. Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Wzrost konkurencyjności gospodarki regionu oparty na innowacyjności i wdrażaniu zaawansowanych technologii.

Opis działania:

Zalecenia Rady UE dla Polski wskazują na konieczność wzmocnienia innowacyjności gospodarki, w tym przez wspieranie instytucji badawczych i ich ściślejszą współpracę z przedsiębiorstwami oraz ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej, m.in. na innowacje.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2015-2016 województwo podkarpackie było liderem w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, współpracujących ze sobą w zakresie innowacji, natomiast osiągnięty w 2017 r. udział na poziomie 6,0% pozwolił na zajęcie zaledwie 7 miejsca. Wskaźnik ten wzrósł w 2019 r. do wartości 10,2%, co dało województwu podkarpackiemu pierwsze miejsce wśród województw. W 2020 r. spadł on do poziomu 7,9%, jednak była to nadal najwyższa wartość w kraju.

Konieczne jest zatem tworzenie warunków dla rozwoju potencjału przedsiębiorstw m.in. poprzez wsparcie szeroko rozumianej działalności badawczo-rozwojowej realizowanej przez przedsiębiorstwa samodzielnie lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami lub we współpracy z organizacjami badawczymi.

Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej będzie obejmowało m.in. prowadzenie prac B+R, inwestycje w infrastrukturę B+R i/lub infrastrukturę testowo-doświadczalną, prace

przedwdrożeniowe, certyfikację i atestację, prace związane z uzyskaniem i ochroną własności intelektualnej dla wyników przeprowadzonych prac B+R, prace wdrożeniowe. Wsparcie będzie mogło obejmować również elementy cyfryzacji i budowania kompetencji oraz doradztwo.

Wspracie będzie miało charakter modułowy przy zachowaniu możliwości wyboru elementów projektu z zastrzeżeniem, że jeden z modułów tj. prace B+R lub infrastruktura B+R będzie obligatoryjny (pozostałe będą fakultatywne).

Konieczna jest kontynuacja wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw zarówno MŚP, jak i dużych przedsiębiorstw (w tym „mid-caps” i „small mid-caps”) jako liderów łańcuchów wartości i produkcji, w które włączone są podmioty sektora MŚP.

W ramach CS1(i) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.

Ponadto, projekt dotyczący publicznej infrastruktury badawczej (możliwość wykorzystywana zarówno do działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej) może być wspierany tylko jeśli służy realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją i został zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na warunkach i w trybie określonym w kontrakcie programowym dla danego regionu.

Rodzaje działań:

- Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, konsorcjów przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi.
- Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw (w tym dla MŚP inkubowanych w ramach ESA BIC Poland). Usługi świadczone dla przedsiębiorstw przez Instytucje Otoczenia Biznesu akredytowane na poziomie kraju (w uproszczonej formie wsparcia z zachowaniem formuły popytowej np. w formie bonów).
- Rozwój infrastruktury organizacji badawczych spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej (o wysokim potencjale badawczym). Kompetencje jako możliwy element projektu. Rozwój aparatury specjalistycznej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych uzupełniającej w stosunku do posiadanych zasobów tylko jako element kompleksowego projektu.

W ramach powyższych działań, ze względu na ich specyfikę przewiduje się wsparcie w formie dotacji. Inwestycje w infrastrukturę B+R mogą przyczyniać się do generowania dochodu w sposób pośredni poprzez wykorzystanie wspartej infrastruktury do prowadzenia prac B+R, których wyniki zostaną wdrożone do działalności przedsiębiorstwa. Jednakże prace B+R to ten rodzaj inwestycji, który sam w sobie nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obarczone są ryzykiem niepowodzenia. Wymagają dużego nakładu czasu i pracy, niejednokrotnie zaangażowanie to ponoszone jest kosztem ograniczenia podstawowej działalności produkcyjnej/usługowej.

Również korzystanie przez przedsiębiorców z proinnowacyjnych usług powinno przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednakże ostateczne efekty tych usług są trudne do oszacowania (w tym wzrost przychodów lub generowanie oszczędności), mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, a ponadto ich osiągnięcie wymaga często dodatkowych wysokich nakładów związanych z ich wdrożeniem. Należy mieć na uwadze, iż wdrażanie innowacji jest dla przedsiębiorstw kosztowne i obarczone relatywnie dużym ryzykiem, dlatego zachęty do podejmowania przez nie takich działań w postaci proinnowacyjnych usług powinny być wspierane w formie dotacji, zwrotne formy wsparcia zmniejszą popyt na takie usługi wśród przedsiębiorców.

Projekty wybierane będą w trybie **konkurencyjnym**.

Beneficjenci:

- przedsiębiorstwa,
- organizacje badawcze,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań (wspierających realizację głównego celu - wzrost produktywności polskiej gospodarki) będzie rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw, zwiększenie intensywności wykorzystania technologii i wiedzy w gospodarce oraz poszerzenie grupy przedsiębiorstw opierających swoją działalność o wykorzystanie innowacji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Projekty objęte działaniem realizowane będą na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(i) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych. Zakres działań będzie dotyczył określonych transgranicznych i makroregionalnych projektów, o strategicznym znaczeniu dla Państw zaangażowanych w sektor badawczo-rozwojowy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(i) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

.

2.1.1.1.2 Wskaźniki⁵⁵

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁵⁵ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	nd	nd	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	CST2021	
---	------	------	--------------------	--------	--	-----	----	----	--	---------	--

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	001 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				002 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				003 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				004 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				005 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				006 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				007 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	
				008 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				009 - Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				010 - Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				011 - Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				012 - Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	
				029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1 (i)	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
					Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1 (i)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1 (i)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1 (i)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1 (i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.1.2. Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.1.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zapewnienia świadczenia e-usług publicznych o wysokim poziomie jakości i dostępności.

Opis działania:

Nowoczesna gospodarka w coraz większym stopniu będzie funkcjonować w oparciu o technologie cyfrowe oraz nowe modele biznesowe zgodne z trendami opisywanymi jako rewolucja przemysłowa 4.0. Globalne trendy, związane z cyfryzacją oraz nowym podejściem do danych, w tym kwestii cyberbezpieczeństwa, wymagają zmiany modelu funkcjonowania m.in sektora publicznego.

Zalecenie Rady UE dla Polski wskazują w CP 1 m.in. na promowanie transformacji cyfrowej administracji publicznej, podnoszenie umiejętności cyfrowych oraz przyspieszenie wdrażania e-usług publicznych, w tym w obszarze zdrowia.

Powszechne wykorzystanie technologii cyfrowych oraz wydajnych i niezawodnych sieci telekomunikacyjnych jest katalizatorem rozwoju społeczno-gospodarczego, a także konkurencyjności regionu. Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując niezagospodarowany w dalszym ciągu potencjał w tym zakresie, należy nadal zwiększać dostęp społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowym wyzwaniem jest efektywne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w administracji publicznej. W ramach celu szczegółowego wspierane będą m.in. działania z zakresu cyberbezpieczeństwa i e-usług publicznych.

Mimo dotychczasowych postępów (w takich obszarach jak np. infrastruktura czy kompetencje cyfrowe), konieczne jest dalsze wspieranie transformacji cyfrowej systemu społeczno-gospodarczego.

Zmiana sposobu funkcjonowania wielu instytucji publicznych, placówek edukacyjnych i akademickich, czy podmiotów leczniczych w kierunku pracy zdalnej (w szczególności uwypuklona poprzez wystąpienie pandemii COVID-19) stanowią głębokie uzasadnienie dla uwzględnienia w projektowaniu wsparcia faktu dynamicznego rozwoju usług cyfrowych

opartych na wykorzystaniu danych. Konieczne jest zatem podjęcie działań w zakresie zwiększania podaży, podnoszenie jakości i użyteczności e-usług sektora publicznego (w tym wspieranie projektów m.in. z zakresu e-administracji, e-edukacji i e-zdrowia). Technologie informacyjne powinny być zatem traktowane jako przekrojowe zagadnienie, obecne w całej gospodarce.

W celu diagnozowania problemów i planowania działań w kwestiach takich jak katastrofy naturalne, zmiany klimatu, monitoring poziomu zanieczyszczenia powietrza, wody itp. będą gromadzone, przetwarzane i udostępniane dane o stanie środowiska, pozyskiwane z wielu źródeł, obrazujące zmiany zachodzące na naszej planecie. Coraz większa ilość danych oraz doskonalsze analizy zwiększają możliwości projektowania w sektorach bezpieczeństwa i administracji oraz w biznesie.

Projekty z zakresu e-geodezji będą musiały uzyskać uprzednio (przed złożeniem wniosku) pozytywną opinię szczebla centralnego z zakresu geodezji (Głównego Geodety Kraju).

Rodzaje działań:

- Platformy e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego (wsparcie obejmować będzie cyfryzację procesów administracji publicznej i rozwój e-usług na terenie województwa podkarpackiego, poprzez tworzenie i rozwój e-usług, zakup narzędzi informatycznych niezbędnych do skutecznego funkcjonowania administracji i świadczenia usług publicznych).
- Cyberbezpieczeństwo (projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu regionalnym i lokalnym).
- Rozwój infrastruktury danych przestrzennych.
- Usługi w zakresie e-zdrowia. Warunkiem wsparcia będzie posiadanie przez wnioskodawcę pozytywnej opinii ministra właściwego ds. zdrowia.
- Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego).

W ramach powyższych działań przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż ich celem jest m.in. poprawa jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- szkoły wyższe,
- instytucje kultury.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie:

- zwiększenie zaawansowania cyfrowego,
- rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(ii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(ii) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.2.2 Wskaźniki⁵⁶

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO008	Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁵⁶ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

	obszar wsparcia (EFMR)										
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR011	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/ rok	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	CST2021	

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	016 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				017 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji zgodne z kryteriami redukcji emisji gazów cieplarnianych lub kryteriami efektywności energetycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	019 - Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym eopieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
					Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(ii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(ii)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(ii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.1.3. Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.1.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności MŚP

Opis działania:

Mając na uwadze fakt, iż podstawą polskiej gospodarki są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa konieczne jest stworzenie im w województwie podkarpackim odpowiednich warunków rozwoju.

Przewiduje się wsparcie w zakresie podniesienia ich konkurencyjności poprzez budowę efektywnego łańcucha dostaw wpisującego się w rynek globalny. Istotne też będzie dla tych podmiotów zwiększenie efektywności i możliwości produkcyjnych/ usługowych, rozszerzenie rynków zbytu, a także w zakresie wdrożenia innowacji mających na celu wytworzenie innowacyjnych produktów/ usług oraz nowych rozwiązań z zakresu GOZ (innowacyjne podejście i rozwój nowoczesnych technologii szczególnie w zakresie wykorzystania surowców wtórnych, od etapu projektowania produktów i usług dla minimalizacji zużycia surowców i energii oraz wydłużenia ich życia, po zagospodarowanie odpadów tam, gdzie nie jest możliwe uniknięcie ich powstawania) czy Przemysłu 4.0, wdrożenie wyników prac B+R. Powyższe działania przyczynią się również do zwiększenia liczby przedsiębiorstw wdrażających innowacje.

Wydajność MŚP wzrasta powoli. Ponadto, mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych, prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych, jak również tworzeniem lub włączaniem się w łańcuchy wartości, zwłaszcza na arenie międzynarodowej.

W ramach promocji gospodarki regionalnej wsparcie zostanie przeznaczone na realizację zadań związanych m.in. z kompleksową organizacją kampanii informacyjno-promocyjnych pokazujących gospodarczy potencjał regionu.

Planowana jest również kontynuacja wsparcia dla MŚP z wykorzystaniem IF.

Ponadto, środki IF pochodzące z zasobów zwróconych z perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020 będą nadal przeznaczone na rozwój przedsiębiorczości.

Rodzaje działań:

- Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości.
- Promocja gospodarki regionalnej.
- Internacjonalizacja MŚP (doradztwo jako element projektu).
- Wdrożenia prac B+R, innowacji przez MŚP (w tym jako możliwy element kompleksowego projektu: doradztwo, wdrożenie technologii TIK w przedsiębiorstwach, rozwiązania z zakresu GOZ oraz Przemysłu 4.0 komplementarne do interwencji w ramach FEPW 2021-2027).
- Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP.

W przypadku wsparcia dla inkubatorów przedsiębiorczości planuje się wsparcie w formie dotacji. Efekt zachęty musi być w dalszym ciągu podtrzymywany przy pomocy bezzwrotnych form wsparcia. Ich zmiana – nawet na częściowo zwrotne - znacząco go osłabi.

Działanie dotyczące promocji gospodarki regionalnej z uwagi na jego specyfikę oraz brak możliwości generowania dochodu wspierane będzie w formie dotacji. Również dla działań dotyczących internacjonalizacji MŚP, wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji, jak również wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP (dla projektów zgodnych z RIS lub realizowanych na obszarze OSI- obszar objęty: Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad, Programem Strategicznym „Błękitny San”, Programem dla Rozwoju Roztocza, inicjatywą „Czwórmieście”) planuje się wsparcie w formie dotacji.

Projekty dot. wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji są obarczone relatywnie większym ryzykiem (w porównaniu z inwestycjami rozwojowymi) i niepewnością co do uzyskania zwrotów z nakładów na wdrożenie wyników B+R. System wsparcia musi zachęcać przedsiębiorców do podejmowania wysiłków również w zakresie wdrożeń prac B+R. Zastosowanie wsparcia zwrotnego może nie spotkać się z szerszym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorców, zwłaszcza, że w obecnej sytuacji gospodarczej mogą powstrzymywać się z tego typu przedsięwzięciami. Dofinansowanie w formie dotacji zachęci do podjęcia ryzyka oraz wysiłku dla realizacji projektów wysoce innowacyjnych, wprowadzających niestosowane dotychczas rozwiązania np. w zakresie GOZ, Przemysłu 4.0, robotyzacji, automatyzacji procesów czy też w istotnych sektorach gospodarki (RIS).

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- instytucje otoczenia biznesu,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- szkoły wyższe,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

- Bank Gospodarstwa Krajowego jako podmiot wdrażający fundusz funduszy.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie wsparcie produktywności i konkurencyjności MŚP, wdrożenie innowacji jak również rozwój nowych firm oraz wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

OSI będą traktowane priorytetowo w zakresie wspierania inwestycji zwiększających zdolność MŚP do wdrażania innowacji, internacjonalizacji przedsiębiorstw, rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(iii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(iii) wsparcie w formie IF planuje się dla projektów dot. wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP, które nie są zgodne z RIS lub będą realizowane poza obszarem OSI. Wsparcie przedsiębiorstw poprzez instrumenty zwrotne z perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020.

2.1.1.3.2 Wskaźniki⁵⁷

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO003	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

⁵⁷ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025. Szt.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR001	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	nd	nd	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	CST2021	
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	nd	nd	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	CST2021	

2.1.1.3.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	020 - Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				tym parki i obiekty przemysłowe)	
				024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				025 - Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw typu start-up	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				027 - Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia,	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	
				029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
					Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(iii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(iii)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(iii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(iii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.1.4. Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

2.1.1.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Wzrost umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.

Opis działania:

Wsparcie działalności B+R i innowacyjności będzie skoncentrowane na inteligentnych specjalizacjach (określonych na poziomie regionalnym), istotnych z punktu widzenia przyszłości gospodarki oraz wyzwań społecznych i środowiskowych. Realizacja koncepcji inteligentnej specjalizacji przyczyniła się do zwiększenia zaangażowania przedsiębiorstw w określanie celów rozwojowych w obszarach specjalizacji, przy jednoczesnym zwiększeniu nakładów prywatnych na B+R, dostosowania instrumentów wsparcia publicznego do specyfiki inteligentnych specjalizacji oraz identyfikacji wyłaniających się specjalizacji. Wyzwaniem jest zwiększenie interdyscyplinarności badań, jak i znaczenia inteligentnych specjalizacji w procesie koncentracji wsparcia publicznego na wybranych obszarach oraz wprowadzenie kompleksowych narzędzi wsparcia branż strategicznych wynikających z dokumentów strategicznych.

Kontynuowany będzie proces przedsiębiorczego odkrywania na rzecz inteligentnych specjalizacji, pozwalający na koncentrację zasobów w obszarach i technologiach o potencjalnie najwyższym społecznym i ekonomicznym zwrocie z inwestycji.

Ponadto, pomimo, że przeprowadzone badania wskazują, iż dotychczasowa interwencja przyczyniła się do zwiększenia dostępności i rozszerzenia oferty usług otoczenia biznesu, to nie była ona w pełni dopasowana do potrzeb przedsiębiorstw. Oznacza to konieczność dalszego jej rozwoju oraz rozbudowy potencjału podmiotów świadczących usługi (w szczególności proinnowacyjne) dla biznesu, aby stanowiły one stabilny i istotny element ekosystemu innowacji.

Perspektywy gospodarki regionalnej zależą od poziomu innowacyjności sektora biznesu, naukowo-badawczego i instytucji publicznych oraz ich wzajemnego wspierania się. Dlatego ważne jest stworzenie płaszczyzny współpracy tych segmentów w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń, tj. centrów transferu technologii i ośrodków innowacyjności. Priorytetowym

kierunkiem działań jest również rozwój oferowanych przez IOB usług wspierających konkurencyjność i innowacyjność przedsięwzięć oraz proces synergii sfery naukowo-badawczej i biznesu w tym obszarze. Wsparcie może zostać również udzielone na kontynuację realizacji projektu Podkarpackie Centrum Innowacji, które pełni funkcję brokera innowacji prowadzącego transfer wyników prac B+R z jednostek naukowych do przedsiębiorstw oraz inicjuje współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi. Szczególną uwagę należy zwrócić na rolę klastrów gospodarczych w stymulowaniu innowacyjności i wzrostu gospodarczego regionu. Budowanie „kultury innowacyjności” przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania gospodarki regionalnej i podniesienia poziomu życia społeczeństwa. W zakładanych działaniach został ujęty zarówno aspekt dobrej koniunktury, jak i możliwy spadek dynamiki rozwoju, wynikający z uwarunkowań kryzysowych.

W ramach CS(iv) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.

Rodzaje działań:

- Identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowa potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO (RIS).
- Wsparcie potencjału regionalnych klastrów załączkowych (z wyjątkiem umiędzynarodowienia i potencjału infrastrukturalnego) i wzrostowych w związku z nową usługą.
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw poprzez usługi świadczone przez klastry (w uproszczonej formie, np. bonów).
- Budowa potencjału ośrodków innowacji.

Z uwagi na specyfikę projektów oraz typy beneficjentów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji. Struktury klastrowe są na relatywnie niskim poziomie rozwoju i nie wykształciły trwałych mechanizmów finansowania swojej działalności. Dość powszechnym zjawiskiem jest ograniczona skłonność przedsiębiorstw (lub nawet jej brak) do inwestowania własnych środków finansowych w działania klastrowe. Uruchomienie IF dla klastrów uznać należy za niemożliwe z uwagi na różne względy, m.in. w zakresie oceny finansowej podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkładu odpowiedzialności, ustanawiania zabezpieczeń, spłaty zobowiązań, itp. Ponadto istnieją potencjalne trudności związane ze znalezieniem pośredników finansowych, w tym zaangażowaniem przez nich wkładu własnego do IF.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

- przedsiębiorstwa, stowarzyszenia,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- instytucje otoczenia biznesu.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie m.in. identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac prorozwojowych, rozwój klastrów regionalnych oraz wzmocnienie potencjałów ośrodków innowacji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS1(iv) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(iv) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.4.2 Wskaźniki⁵⁸

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁵⁸ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025. Szt.

1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRR008	Liczba przedsiębiorstw zaangażowanych we wsparte klastry	szt.	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	
---	-------	------	--------------------	---------	--	------	----	----	-----------------	---------	--

2.1.1.4.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	023 - Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	
				028 - Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	
--	--	--	--	--	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	01	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
					Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(iv)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(iv)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
1	EFRR		1(iv)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR		1(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2. PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO

2.1.2.1. Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.2.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Efektywne wykorzystanie energii.

Ograniczona energochłonność gospodarki.

Zwiększona efektywność energetyczna oraz energooszczędność.

Opis działania:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na kompleksową modernizację budynków w kierunku budownictwa energooszczędnego z jednoczesnym ograniczeniem niskiej emisji. Oszczędność zużycia energii oraz zmniejszenie niskiej emisji można osiągnąć poprzez równoczesne działania termomodernizacyjne, połączone z eliminacją przestarzałych indywidualnych źródeł ogrzewania. Wspierane będzie również wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii, jako element projektów w obszarze efektywności energetycznej budynków/przedsiębiorstw.

Wsparciu powinny podlegać nie tylko inwestycje, które mają największy wpływ na poprawę efektywności energetycznej, ale również wpływające na poprawę stanu powietrza czy zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego.

Ze względu na duże zagrożenie ubóstwem energetycznym w województwie, w obszarze efektywności energetycznej będą stosowane dotacje w odniesieniu do szerokiego spektrum inwestycji. Potencjał ekonomiczny podmiotów w województwie podkarpackim jest niski, zatem prawdopodobieństwo braku zainteresowania działaniami inwestycyjnymi dotyczącymi efektywności energetycznej jest bardzo duże. Projekty z zakresu poprawy efektywności energetycznej nie generują dużych dochodów lecz jedynie obniżają koszty działalności bieżącej, zatem prawdopodobieństwo braku zainteresowania instrumentami finansowymi (IF), szczególnie w regionach o najniższych poziomach dochodów w UE, jest bardzo duże. W takiej sytuacji IF wygenerują jedynie opóźnienia we wdrażaniu Programu, brak rozwoju

ekonomicznego i postępów w ochronie środowiska. Natomiast celem nadrzędnym jest uzyskanie efektu ekologicznego w ogólnym interesie społecznym.

Mając na względzie przeciwdziałanie niskiej emisji, która stanowi główny problem w województwie, w cs 2(i) wsparcie uzyskają również projekty realizowane w powiązaniu z Programem STOP SMOG.

W ramach celu szczegółowego realizowane będą również inwestycje przedsiębiorstw (małych i mikro) służące zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej oraz dotyczące zmiany procesów wewnątrz firm na mniej energochłonne.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi (tj. redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz oszczędność energii) w stosunku do planowanych nakładów, a także preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne. W przypadku projektów z zakresu poprawy efektywności energetycznej zakłada się minimalny próg oszczędności, zależny od formy wsparcia i typu beneficjenta, jednak na poziomie nie niższym niż 25% (z wyjątkiem zabytków).

Projekty z zakresu efektywności energetycznej będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dyrektywą (UE) 2018/844 w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dyrektywą (UE) 2018/2002 w sprawie efektywności energetycznej, Dyrektywą 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE).

Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, musi wynikać z audytów energetycznych.

W przypadku projektów kompleksowych wspierane mogą być także uzasadnione elementy niewynikające z audytów energetycznych, jeżeli realizują szersze cele Europejskiego Zielonego Ładu, jak np. rozwiązania przyczyniające się do zwiększenia powierzchni zielonych pełniących funkcje ekosystemowe, rozwiązania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. Dodatkowe elementy wykraczające poza koszty wynikające z rekomendacji audytu energetycznego mogą wynosić do 5% wydatków kwalifikowalnych ogółem.

Uzupełnieniem działań zmniejszających zanieczyszczenie powietrza są także inwestycje w wymianę systemów ogrzewania o niskiej sprawności. Ciepło powinno być wytwarzane w oparciu o źródła niskoemisyjne, odnawialne, gazowe, kogeneracyjne, z wykorzystaniem ciepła odpadowego z procesów przemysłowych lub kombinacji wyżej wymienionych.

Preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne oraz zlokalizowane na

obszarach o największych stężeniach pyłowych⁵⁹. W przypadku braku uzasadnienia technicznego lub ekonomicznego dla projektów sieciowych racjonalna jest realizacja inwestycji rozproszonych.

Wykorzystanie gazu w obszarze efektywności energetycznej musi odpowiadać celom Europejskiego Zielonego Ładu oraz warunkom określonym w rozporządzeniu w sprawie EFRR.

Inwestycje w wymianę instalacji zasilanych węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi, na kotły i systemy grzewcze zasilane gazem ziemnym w mieszkalnictwie, budynkach publicznych, w przedsiębiorstwach, powinny być stosowane w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub braku możliwości instalacji zasilanej z odnawialnych źródeł energii oraz powinny być powiązane z równoczesną termomodernizacją budynku, w którym wymieniane jest źródło ciepła.

W województwie podkarpackim wytwarzanie energii cieplnej na potrzeby przemysłowe oraz sektora komunalno-bytowego odbywa się w elektrociepłowniach, ciepłowniach i kotłowniach komunalnych, przemysłowych oraz osiedlowych. Preferowane powinny być odnawialne źródła energii lub ewentualnie instalacje przygotowane do spalania zdekarbonizowanych gazów.

Inwestycje w sieci ciepłownicze są zasadniczym elementem dekarbonizacji, ale też nadrobienia zapóźnienia technologicznego w przypadku sieci ciepłowniczych niespełniających definicji systemów efektywnych. Dlatego w pierwszej kolejności powinny być modernizowane systemy nieefektywne energetycznie, w celu doprowadzenia ich do wymaganego stanu efektywności, wraz z magazynami ciepła.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego, jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków.

Rodzaje działań:

- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.
- Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.

⁵⁹ Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych.

Program ochrony powietrza dla strefy miasta Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych.

- Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach - poprzez odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, modernizację energetyczną budynków, wraz z instalacją urządzeń OZE.
- Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła.
- Wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, TBS, spółdzielnie mieszkaniowe (jedynie w zakresie systemów ciepłowniczych),
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
- przedsiębiorstwa,
- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych – wyłącznie w zakresie budynków przedszkoli, szkół (o statusie szkoły publicznej), budynków pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie poprawa jakości powietrza, spadek emisji gazów cieplarnianych (głównie CO₂), zmniejszenie zużycia energii w budynkach, spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania. Szereg inwestycji w tym obszarze ma zbliżyć Polskę do standardu gospodarki zeroemisyjnej. Interwencja zaplanowana w ramach Polityki Spójności będzie komplementarna do krajowych inicjatyw, jak np. programy „Czyste Powietrze”, STOP SMOG, jak również do Krajowego Planu Odbudowy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działania z zakresu efektywności energetycznej będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(i) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty z zakresu efektywności energetycznej przyczyniają się do realizacji celów unii energetycznej, promowania efektywności energetycznej i oszczędności energii, dekarbonizacji gospodarki i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz promowania rozwoju odnawialnych form energii. Powyższe przyczyni się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W cs 2(i) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.2.1.2 Wskaźniki⁶⁰

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO018	Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO019	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m ²	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

⁶⁰ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.2.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	038 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				040 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				054 Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				055 Wysokosprawna kogeneracja, efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy z niskimi emisjami w cyklu życia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte Słabiej rozwinięte Słabiej rozwinięte	2(i)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2.2. Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.1.2.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zwiększony udział energetyki opartej na OZE w ogólnym bilansie energetycznym województwa.

Opis działania:

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Wykorzystanie OZE będzie istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki województwa oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania w miksie energetycznym. Ze względu na pozytywny wpływ na środowisko będzie stanowić odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju.

W związku z powyższym, wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci, inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE.

Wspierane będzie również wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, stanowiącej podstawę rozwoju lokalnego wymiaru energetyki i nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter⁶¹. Przedsięwzięcia w obszarze OZE mogą być realizowane w formie projektów parasolowych lub grantowych.

Dalszy rozwój mikroinstalacji OZE (w tym przede wszystkim instalacji prosumenckich) stanowi naturalny kierunek rozwoju sektora elektroenergetycznego wynikający ze zmieniających się uwarunkowań legislacyjnych (na poziomie UE) oraz spadających kosztów technologicznych. Zakłada się zwiększenie dynamiki rozwoju mikroinstalacji OZE w okresie 2021-2027.

Zgodnie z zaleceniami Rady UE dla Polski w roku 2019, rozwój OZE powinien opierać się na uwarunkowaniach lokalnych oraz potencjale dostępnych zasobów.

⁶¹ Polityka energetyczna Polski do 2040.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i nieuchronny wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, istnieje potrzeba rozwoju technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE⁶². Istotny wpływ na skalę wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie mieć postęp technologiczny – zarówno w zakresie aktualnie znanych sposobów wytwarzania energii, jak i w zupełnie nowych technologiach, ale także w technologiach magazynowania energii. W kolejnych latach struktura paliw gazowych w polskim miksie energetycznym będzie podlegała zmianom, m.in. w związku z rozwojem źródeł wytwarzających gazy niskoemisyjne i odnawialne, takie jak wodór.

Ze względu na duże zagrożenie ubóstwem energetycznym w województwie, w obszarze OZE będą stosowane dotacje w odniesieniu do szerokiego spektrum inwestycji. Wsparcie za pomocą instrumentów finansowych przy występowaniu w regionie stosunkowo dużego ubóstwa energetycznego, może uniemożliwić inwestycje. W obszarze OZE należy wziąć pod uwagę publiczny interes w propagowaniu wykorzystania zielonej energii, ograniczoną świadomość mieszkańców w tym zakresie, niejednokrotnie wysokie koszty przygotowania inwestycji oraz długi czas zwrotu środków. Wszystkie te czynniki uzasadniają zastosowanie dotacji.

Dofinansowanie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii, czy spółdzielnie energetyczne. Nowe unijne przepisy zakładają znaczny wzrost roli i znaczenia aktywnych konsumentów energii. Samobilansujące się lokalne systemy wytwórców i konsumentów energii mają ważne, wielopłaszczyznowe znaczenie dla prowadzenia dalszego rozwoju w kierunku neutralności klimatycznej i gospodarki o obiegu zamkniętym.

Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych (z wyjątkiem produkcji odnawialnych gazów). Projekty z zakresu OZE będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Inwestycje w elektrownie wodne ograniczone będą do działań dotyczących istniejących obiektów. Nie mogą one powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000.

⁶² Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

Wykorzystanie biomasy do celów energetycznych powinno odbywać się z poszanowaniem zasady DNSH „nie czyni poważnych szkód, w szczególności w odniesieniu do zanieczyszczenia powietrza i różnorodności biologicznej.

Planowane działania dotyczące rozwoju OZE skierowane będą do mieszkańców województwa, sektora publicznego i przedsiębiorstw.

Rodzaje działań:

- Budowa i rozbudowa instalacji do produkcji energii z OZE wraz z przyłączami do sieci oraz inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE, w zakresie wytwarzania:
 - energii elektrycznej,
 - energii cieplnej,
 - wodoru niskoemisyjnego.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- przedsiębiorstwa,
- spółdzielnie energetyczne, klastry energii,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii, redukcja emisji CO₂, wzrost liczby podmiotów produkujących energię, w tym prosumentów.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działania z zakresu OZE będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(ii) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W cs 2(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.2.2.2 Wskaźniki⁶³

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO022	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR031	Wytworzona energia odnawialna	MWh/rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	

⁶³ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.2.2.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	047 Energia odnawialna: wiatrowa	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				048 Energia odnawialna: słoneczna	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				049 Energia odnawialna: biomasa	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				050 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2.3. Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi.

Opis działania:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania adaptacyjne polegające na budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji (tam, gdzie to uzasadnione ekonomicznie, ekologicznie oraz społecznie) oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury i likwidacji miejskich wysp ciepła. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi poprzez m.in. różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni.

W całym kraju, a zwłaszcza na obszarach miejskich coraz bardziej odczuwalne są negatywne skutki zmiany klimatu, w tym powodzie, fale upałów i gwałtowne burze. W związku z powyższym, realizowane będą projekty mające na celu adaptację terenów zurbanizowanych do zmian klimatu (m.in.: zielona i niebieska infrastruktura, gospodarowanie wodami opadowymi, ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych).

W kontekście minimalizowania efektów zmian klimatycznych istotną rolę będzie pełnić zielona infrastruktura, zwłaszcza zielone pierścienie wokół miast.

Kluczowe dla powodzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym odporności na gwałtowne deszcze nawalne i głębokie susze, są rozwiązania zatrzymujące wodę w miejscu opadu, połączone z ich infiltracją oraz ewapotranspiracją z wykorzystaniem błękitnej i zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie, możliwe do zrealizowania nawet na obszarach silnie zurbanizowanych.

Z uwagi na malejące zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim, dalsze działania należy ukierunkować na zapewnienie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę oraz utrzymania co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Konieczne będą bardziej intensywne działania mające na celu odbudowę zasobów wody poprzez zmniejszenie odpływu wód opadowych i ich lokalne retencjonowanie.

W celu ograniczenia ryzyka powodziowego realizowane będą projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody, z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy) oraz dotyczące retencji związanej z odtworzeniem lub poprawą funkcjonowania naturalnych polderów zalewowych. Będą również wspierane projekty służące ochronie obszarów miast i cennej infrastruktury, polegające na budowie suchych zbiorników powodziowych, kanałów ulgi oraz obwałowań w uzasadnionych przypadkach.

Szczególnym rodzajem terenów zagrożonych podtopieniami są również miasta.

W zakresie adaptacji do zmian klimatu, w cs 2(iv) nie będą wspierane ośrodki miejskie do których adresowana jest interwencja programu FEPW oraz FEnIKS.

Zapobieganie i przeciwdziałanie powodziom oraz ograniczenie ich zasięgu i skutków, musi zostać również synchronizowane ze wzmacnianiem centrów operacyjnych. Ponadto istotne będzie zwiększanie świadomości społeczeństwa o zmianach klimatu i wpływu każdej osoby na powstrzymanie negatywnych skutków tych zmian, jak również w sprawie zagrożeń wynikających z wystąpienia powodzi i ich konsekwencji.

Działania podejmowane będą również w kierunku adekwatnego wyposażenia jednostek systemu ratowniczego w wysokiej jakości sprzęt i narzędzia służące do zabezpieczenia mienia i bezpieczeństwa mieszkańców.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE. Dotyczy to w szczególności infrastruktury hydrotechnicznej, w celu zachowania dobrego stanu wód.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą Siedliskową 92/43/EWG, Dyrektywą w sprawie ochrony dzikiego ptactwa 2009/147/WE.

Wspierane inwestycje, nie mogą co do zasady powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000.

Realizacja projektów powinna być zgodna z horyzontalną zasadą DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

W ramach celu szczegółowego nie będą wspierane prace utrzymaniowe na rzekach ani regulacje rzek. Przedsięwzięcia powinny być nastawione na chronienie obszarów miejskich przed skutkami klęsk żywiołowych. Nie będą finansowane inwestycje służące innym celom (rekreacja, turystyka, melioracja na obszarach wiejskich).

Rodzaje działań:

- kompleksowe działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, poprzez wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu błękitnej i

zielonej infrastruktury, takich jak np. zastosowanie elementów zieleni w kształtowaniu miejskich przestrzeni publicznych, m.in. parki kieszonkowe, ogrody deszczowe, zielone dachy i ściany, parklety, ogrody wertykalne, wykorzystanie i powiększanie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych (np. rowy i niecki infiltracyjne, muldy trawiaste, studnie chłonne, zbiorniki infiltracyjne) oraz naturalnego retencjonowania wody opadowej poprzez np. muldy chłonne, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody deszczowe.

- Projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy) oraz retencji związanej z odtworzeniem lub poprawą funkcjonowania naturalnych polderów zalewowych.
- Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu /zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, takich jak zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe, jeśli naturalne mechanizmy ekosystemowe są niewystarczające, a podjęcie tych działań nie zwiększy zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych.
- Rozwój małej retencji przede wszystkim w ekosystemach oraz zlewniach elementarnych, w tym naturalnych ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz ekosystemach przekształconych, wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej.
- Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego.
- Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych).
- Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych (wsparcie jako element większego projektu).

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(iv) będą dotacje. Działania związane z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodzią i skutkami zmian klimatu nie dotyczą projektów mogących generować przychody. Potrzeby inwestycyjne dotyczą odpowiedzialności organów państwa i samorządu, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- Sanepid, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- parki krajobrazowe,
- Ochotnicza Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,

- Państwowa Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (działania komplementarne do wsparcia przewidzianego na poziomie krajowym),
- WOPR, GOPR,
- spółdzielnie mieszkaniowe,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Oczekiwane rezultaty:

Efektom zaplanowanych działań będzie: zwiększenie małej retencji, spadek obszarów z bardzo wysokim i wysokim poziomem ryzyka powodziowego, wzrost zdolności retencyjnej (w tym naturalnej) oraz rozwój mikroretencji, podniesienie potencjału adaptacyjnego obszarów miejskich do obserwowanych i prognozowanych zmian klimatu. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(iv) będzie komplementarna do wsparcia FEPW oraz FEnIKS w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działania obejmujące dostosowanie do zmian klimatu realizowane będą na obszarze całego województwa, w szczególności będą związane z obszarami zurbanizowanymi i innymi

obszarami w szczególny sposób dotkniętymi klęskami, związanymi z anomaliami pogodowymi, w tym suszą i powodzią.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(iv) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(iv) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W cs 2 (iv) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.3.2 Wskaźniki⁶⁴

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO167	Liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych)	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO041	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

⁶⁴ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR035	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.2.3.3 Indykatory podziału zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powódzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania kłuskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	
				060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	01 Dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2.4. Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.2.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej w województwie podkarpackim.

Opis działania:

Gospodarka wodna odpowiada za niezmiernie ważny, z punktu widzenia społecznego i gospodarczego, obszar działań związany z kształtowaniem zasobów wodnych kraju.

Działania te obejmują przede wszystkim zapewnienie właściwej ilości i jakości wody pitnej oraz oczyszczanie ścieków komunalnych.

W przedmiotowym celu szczegółowym ważne będzie nie tylko zapewnienie dostaw wody dobrej jakości, oszczędzanie wody, ale przede wszystkim właściwe zagospodarowanie ścieków.

Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest, tak jak w poprzednich latach, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), wyznaczający granice interwencji w obszarze gospodarki ściekowej. Skuteczne wdrażanie zadań ujętych w KPOŚK przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gmin oraz do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej 91/271/EWG.

W ramach celu szczegółowego wsparcie uzyskają działania związane zarówno z budową nowej jak i przebudową i remontem istniejącej infrastruktury w aglomeracjach ujętych w KPOŚK o wielkości 2-15 tys. RLM niezgodnych z Dyrektywą Ściekową. Priorytetem będzie wsparcie aglomeracji o wielkości 10-15 tys. RLM. Preferencje uzyskają projekty zmierzające do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Jak wynika z danych przedstawionych w VIaKPOŚK, nakłady przewidziane na realizację inwestycji w województwie podkarpackim w aglomeracjach 2-15 tys. RLM wynoszą 1 087 637 tys. zł., w tym w aglomeracjach, które nie spełniają wymogów z Dyrektywy Ściekowej – 720 309 tys. zł.

W okresie wdrażania RPO WP 2014-2020 uwidoczniły się pilne potrzeby dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury służącej zaopatrzeniu w wodę oraz zapewnieniu odpowiedniej

jakości dostarczanej wody. Jest to przede wszystkim konsekwencja zmian klimatu, w wyniku których w ostatnich latach w regionie nasiliło się zjawisko suszy, mające istotny wpływ na ograniczenie możliwości poboru wody z dotychczas wykorzystywanych źródeł powierzchniowych i podziemnych⁶⁵.

W tym celu szczegółowym realizowane będą również zadania dotyczące zaopatrzenia w wodę pitną. Działania te powinny obejmować inwestycje w urządzenia do uzdatniania wody oraz w sieci, w tym takie, które zapewniają ograniczenie strat wody i zapewnią oszczędniejsze gospodarowanie tym zasobem, poprawiające efektywność wykorzystania wody oraz ułatwiające dostęp do wody dobrej jakości.

W obszarze zaopatrzenia w wodę pitną priorytetem jest efektywne gospodarowanie wodą pitną i poprawa jej jakości oraz ograniczenie strat wody. Inwestycje dotyczące zaopatrzenia w wodę mogą być realizowane w projektach kompleksowych razem z gospodarką ściekową, bądź jako samodzielne projekty. Projekty związane z ograniczeniem strat wody i efektywnym zarządzaniem wodą, w tym modernizacją sieci, mogą być realizowane niezależnie od inwestycji z KPOŚK. Natomiast projekty dotyczące budowy nowych systemów zaopatrzenia w wodę mogą być realizowane na tych obszarach aglomeracji, gdzie równocześnie zapewniono gospodarkę ściekową zgodną z wymaganiami Dyrektywy Ściekowej.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE.

Ponadto, ze względu na rozwój sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, prognozowany jest wzrost masy powstających w procesie technologicznym osadów ściekowych, które będą wymagały unieszkodliwienia i zagospodarowania.

W związku z powyższym, w ramach celu szczegółowego planowane jest również przygotowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków do ostatecznego zagospodarowania, w projektach realizowanych w ramach KPOŚK.

Rodzaje działań:

- Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w ramach *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* (KPOŚK) w aglomeracjach 2-15 tys. RLM, które nie spełniają wymogów Dyrektywy Ściekowej 91/271/EWG, w tym przygotowanie osadów ściekowych do ostatecznego zagospodarowania.
- Budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody pitnej, m.in. działania dotyczące poprawy jakości systemów zaopatrzenia w wodę oraz likwidowania strat wody, poprawy efektywności wykorzystania

wody, w tym w sytuacji zmniejszenia dostępnej ilości wody lub obniżenia jakości wody, w uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu przypadkach.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(v) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie dotyczą projektów mogących generować znaczące przychody. Potrzeby inwestycyjne w cs 2(v) dotyczą wyłącznie odpowiedzialności organów samorządu terytorialnego, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie: zrównoważone gospodarowanie wodami, zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, redukcja zużycia (strat) wody, osiągnięcie dobrego stanu wód, poprawa jakości wody pitnej, redukcja biogenów w ściekach oczyszczonych, poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych, wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw

Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, wyznaczający granice interwencji krajowej i regionalnej w obszarze gospodarki ściekowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(v) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(v) będą przyczyniać się do ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego poprzez realizację szeregu inwestycji związanych z gospodarką ściekową.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(v) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.4.2 Wskaźniki⁶⁶

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(2v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO030	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	(2v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO031	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	(2v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO032	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	RLM	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

⁶⁶ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR041	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR042	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.2.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności ¹	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	01 - Dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	------	--------------	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte		03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2.5. Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

2.1.2.5.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zapewnienie zrównoważonej gospodarki zasobami w województwie podkarpackim.

Opis działania:

Działania na rzecz pełnego wdrożenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami wpisują się w koncepcję gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).

Środki UE zostaną wykorzystane do dążenia w kierunku zmiany podejścia w województwie podkarpackim do gospodarki odpadami. Zgodnie z założeniami GOZ, należy zapewnić realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami, a więc zapobiegać ich wytwarzaniu oraz stworzyć niezbędną infrastrukturę do selektywnego zbierania odpadów u źródła, tak aby zapewnić ich przygotowanie do ponownego użycia lub efektywny recykling. Działania te będą wspierały ochronę klimatu poprzez zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych z sektora gospodarowania odpadami, przede wszystkim ze składowisk odpadów.

Istotne w kontekście GOZ jest zwiększenie stopnia odzysku surowców dobrej jakości ze strumienia odpadów, począwszy od etapu segregacji, poprzez sortowanie, po recykling odpadów.

Potrzeby zidentyfikowane w regionalnym planie WPGO w połączeniu z priorytetami Polityki Spójności wynikającymi z Umowy Partnerstwa i unijnych strategii, wskazują na potrzebę skoncentrowania w programie regionalnym wsparcia ze środków EFRR na dążeniu do wzmacniania GOZ w województwie, zapobieganiu powstawania odpadów i ograniczaniu ich ilości, efektywnym gospodarowaniu zasobami, ponownym wykorzystywaniu produktów, naprawie produktów oraz recyklingu.

W związku z powyższym, w ramach cs 2(vi) szczególną wagę należy przywiązać do kontynuacji działań związanych z właściwym zagospodarowaniem odpadów, zgodnie z hierarchią, a przede wszystkim zapobieganiu powstawaniu odpadów (w tym niemarnowania żywności), segregacji odpadów „u źródła” i ich ponownego wykorzystania, co ma znaczenie dla wykorzystywania zasobów naturalnych oraz oddziaływania na środowisko.

W obszarze działalności gospodarczej konieczne jest zagwarantowanie wsparcia dla przedsiębiorstw (MŚP) w obszarze zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny. Konieczne są zmiany w sposobie produkcji, wykorzystywanych surowcach, procesach pomocniczych (realizowane będą projekty inwestycyjne, zakup gotowych maszyn i urządzeń oraz wartości niematerialnych i prawnych)⁶⁷.

W ujęciu regionalnym zarysowują się już obecnie kierunki wsparcia gospodarki cyrkularnej – jest to przede wszystkim sfera związana z energią. Świadczyć może o tym duże wykorzystanie środków publicznych na powstawanie instalacji OZE oraz działania zmierzające do uruchomienia Podkarpackiej Doliny Wodorowej.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą w sprawie odpadów 2008/98/WE.

Realizacja projektów powinna być zgodna z horyzontalną zasadą DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

W zakresie gospodarki zasobami oraz gotowości regionu do transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, identyfikuje się następujące problemy:

1. Zbyt mały udział odpadów selektywnie zebranych u źródła, co przekłada się na zbyt mały postęp poddawania odpadów procesom recyklingu.
2. Niewystarczająca liczba stacjonarnych PSZOK.
3. Niewłaściwa jakość zbieranych selektywnie odpadów komunalnych. Odpady zbierane selektywnie cechują się wysokim poziomem zanieczyszczeń – wymagają doczyszczania w instalacjach.
4. Obniżone wartości osiągniętych poziomów odzysku i recyklingu surowców jako konsekwencja przekazywania części surowców do produkcji paliw alternatywnych z odpadów. Niewystarczające moce przerobowe instalacji do recyklingu odpadów.
5. Zbyt duży udział odpadów komunalnych i powstających w wyniku przetwarzania odpadów komunalnych poddawanych składowaniu w stosunku do wytwarzanych⁶⁸.

Rodzaje działań:

- Projekty przedsiębiorstw mające na celu zwiększenie ponownego wykorzystania surowców, recyklingu materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami w kierunku priorytetowych procesów określonych w hierarchii sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie, minimalizacja, sortowanie, ponowne użycie, recykling), w tym m.in. zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny, gospodarowanie wodą w zakładach przemysłowych (projekty mające na celu

⁶⁷ Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

⁶⁸ Projekt aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020 –2026 z perspektywą do 2032 roku.

zmniejszenie zużycia wody, zamknięcie jej w obieg zamknięty, a także powtórne jej wykorzystanie).

- Rozwijanie recyklingu odpadów, w szczególności odpadów komunalnych (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej) – projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii.
- Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie (PSZOK).

Zaplanowane działania będą realizowane na poziomie regionalnym, zgodnie z działaniami przewidzianymi w planie gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (WPGO) oraz planem inwestycyjnym (w zakresie przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych).

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vi) będą dotacje. W systemie funkcjonującym w Polsce, odpowiedzialność za działanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi spoczywa na gminie. Ze względu na jej ograniczone możliwości finansowe wsparcie realizowanych przez nią projektów będzie w jak największym zakresie wspierane za pośrednictwem dotacji. Realizowane przez nią projekty dotyczące m.in. wsparcia procesu zbiórki i segregacji odpadów nie są nastawione na uzyskiwanie dochodów. Ponadto, wyzwania istniejące w tym obszarze w zakresie wzmacniania GOZ i działania konieczne do realizacji celów GOZ, wymagają atrakcyjnych zachęt i zastosowania form wsparcia o znaczących preferencjach.

Bez wsparcia finansowego, przedsiębiorstwa nie będą skłonne do wdrażania zmian w kierunku GOZ.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- przedsiębiorstwa (MŚP).

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie udziału recyklingu, zmniejszenie ilości odpadów zdeponowanych na składowiskach, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym wzrost masy odpadów selektywnie zbieranych w PSZOK. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vi) będzie komplementarna do wsparcia FEPW 2021-2027 w zakresie GOZ.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Projekty objęte celem szczegółowym realizowane będą na terenie całego województwa.

Inwestycje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami wskazaną w dyrektywie 2008/98/WE w sprawie odpadów (tzw. ramowa dyrektywa o odpadach), która nadaje priorytet zapobieganiu powstawaniu odpadów, przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi.

W przypadku przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych, projekty będą realizowane zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego oraz planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vi) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(vi) wpłyną na zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, zmniejszając tym samym presję na środowisko. Zmniejszy się również zakres produkowanych odpadów, co przełoży się na poprawę czystości wód, w tym Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vi) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.5.2 Wskaźniki⁶⁹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO060	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO034	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

⁶⁹ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony / rok	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.2.5.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
--	--	--	--	---	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	01 Dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.2.6. Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.1.2.6.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu w województwie podkarpackim.

Opis działania:

Celem zachowania pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa podkarpackiego, niezbędne jest przeciwdziałanie czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na stan różnorodności biologicznej, do których należą w szczególności: przekształcenia i degradacja siedlisk, zmiany użytkowania terenu, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych, zanieczyszczenia środowiska czy rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach celu szczegółowego będą ukierunkowane przede wszystkim na zahamowanie spadku różnorodności biologicznej i ochronę siedlisk i gatunków oraz cennych krajobrazów. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia związane z zachowaniem różnorodności biologicznej oraz projekty dotyczące ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Kluczową grupę wspieranych działań będą stanowić projekty dotyczące ochrony czynnej cennych gatunków i siedlisk, w tym odpowiedniej dywersyfikacji ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo, jak również inne formy ograniczania presji na zasoby przyrody⁷⁰. Program regionalny powinien koncentrować się na realizacji działań ochronnych wynikających z opracowanych dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych.

Wsparcie bioróżnorodności będzie zgodne z zasadą horyzontalną DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

Projekty realizowane w ramach cs 2(vii) powinny być zgodne z dyrektywą „ptasią” 2009/147/WE i „siedliskową” 92/43/EWG.

⁷⁰ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.*

W ramach cs 2(vii) możliwe będą działania podnoszące świadomość mieszkańców i turystów w zakresie dziedzictwa przyrodniczego, ale nie prowadzące do wspierania infrastruktury turystycznej jako takiej czy zwiększające presję człowieka na przyrodę.

Wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnią ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających. Inwestycje, które nie przyczyniają się do ochrony, odnowy oraz zrównoważonego użytkowania obszarów chronionych, takie jak parkingi, drogi dojazdowe, nie będą kwalifikowalne.

Na wsparcie projektów infrastrukturalnych nie związanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności, parki, banki genowe, ogrody botaniczne, oraz infrastruktura związana z dywersyfikacją ruchu turystycznego zostanie przekazane maksymalnie 30% alokacji przeznaczonej na cs 2(vii).

Inwestycje na rzecz różnorodności biologicznej to nie tylko inwestycje powiązane z cs 2(vii), ale również inwestycje realizowane w ramach kompleksowych projektów w zakresie adaptacji do zmian klimatu. W cs 2(vii) cel i zakres projektów będzie służyć wyłącznie ochronie bioróżnorodności, natomiast w cs 2(iv) projekty z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury będą realizowane jako element kompleksowych projektów adaptacji do zmian klimatu.

W celu ochrony obszarów cennych przyrodniczo przed zanieczyszczeniami z sektora komunalno-bytowego, gdzie standardowe rozwiązania (jak budowa zbiorczych systemów) nie są możliwe do zastosowania z przyczyn technologicznych, ekonomicznych i/lub społecznych, w ramach celu szczegółowego realizowane będą również projekty dotyczące indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę. Region charakteryzuje się szeregiem uwarunkowań naturalnych, wymuszających specyficzne podejście, które poza rozwiązaniami zbiorczymi musi uwzględniać również rozwiązania indywidualne.

Województwo podkarpackie przeprowadziło w perspektywie finansowej 2014-2020 pilotaż polegający na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na cennych przyrodniczo obszarach Natura 2000.

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Raporcie końcowym z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020*, wskazana jest kontynuacja w/w kierunku wsparcia w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, w oparciu o doświadczenia zebrane w ramach pilotażu, przy czym wskazane byłoby rozszerzenie zasięgu geograficznego wspieranych przedsięwzięć na wszystkie powierzchniowe formy ochrony przyrody.

Ponadto, w ramach celu szczegółowego wsparciem objęte zostaną inwestycje z zakresu rekultywacji lub remediacji powierzchni ziemi zdegradowanej działalnością człowieka, rozumianej jako przywrócenie wartości użytkowych lub przyrodniczych, zamykanie i rekultywacja nielegalnych składowisk odpadów.

Istotne są działania wspierające zamykanie i rekultywację nielegalnych składowisk odpadów, w szczególności gdy składowisko może stanowić zagrożenie dla środowiska.

Projekty z zakresu rekultywacji i remediacji terenów zdegradowanych powinny prowadzić m.in. do rozwoju nowych terenów zielonych pełniących funkcje ekosystemowe i zielonej infrastruktury, terenów publicznych czy społecznych a także nadania nowego charakteru zrehabilitowanych terenów np. przeznaczenia terenu na cele przyrodnicze. Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci oraz Dyrektywą 2004/35.

Rodzaje działań:

- Poszerzanie i dbałość o obszary i obiekty objęte/obejmowane prawnymi formami ochrony przyrody, w tym projekty służące ochronie tych obszarów poprzez dywersyfikację ruchu turystycznego.
- Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych.
- Projekty dotyczące ochrony czynnej, m.in.: ograniczaniu gatunków inwazyjnych, ochrony zagrożonych gatunków (ex-situ i in-situ) i siedlisk, restytucji gatunków ginących, zachowaniu i odnowie różnorodności biologicznej.
- Projekty w zakresie tworzenia miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime podlegające ochronie (m.in. banki genowe, parki, ogrody botaniczne, projekty z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury).
- Rekultywacja, w tym remediacja terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą (w tym składowisk odpadów) oraz przywrócenie ich funkcjonalności środowiskowej i nadanie funkcji przyrodniczych lub społecznych.
- Wsparcie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę na obszarach cennych przyrodniczo.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vii) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w ochronę bioróżnorodności, nie dotyczą projektów mogących generować znaczące przychody.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną działające w sferze ochrony środowiska,
- organizacje pozarządowe,
- parki krajobrazowe, rezerваты przyrody,
- przedsiębiorstwa,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie ochrona różnorodności biologicznej i trwałe zachowanie jej wszystkich elementów. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vii) będzie komplementarna do wsparcia FEPW w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody. Warunkiem wsparcia w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk

odpadów będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym będącym załącznikiem do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(vii) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian oraz ochrony bioróżnorodności.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(vii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.2.6.2 Wskaźniki⁷¹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO036	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO037	Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia	ha	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁷¹ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	nd	nd	Do uzupełnienia	CST2021	
---	--------	------	--------------------	--------	--	-------	----	----	-----------------	---------	--

2.1.2.6.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				074 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności ¹	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	01 Dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.3. PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA

2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.1.3.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Rozwój mobilności miejskiej w kierunku neutralnym klimatycznie.

Opis działania:

Wsparcie przeznaczone będzie na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej stanowiącej element procesu transformacji do gospodarki bezemisyjnej.

Wspierane inwestycje przyczynią się do uzupełnienia luk infrastrukturalnych, poprawy stanu technicznego, wzrostu dostępności i poprawy transportu publicznego w miejskich obszarach funkcjonalnych, zmniejszenia problemu emisji oraz zagęszczenia ruchu w miastach.

Uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę i tabor będą także inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa użytkowników ruchu, cyfryzacji transportu miejskiego (inteligentne systemy transportowe, aplikacje planowania podróży, wspólne bilety, systemy informacyjne, inne narzędzia cyfrowe), jak również przedsięwzięcia towarzyszące, takie jak np. nasadzenia zieleni, wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, itp.

Dla osiągnięcia jak najlepszego efektu prowadzonej interwencji preferencje w dostępie do finansowania otrzymają ośrodki miejskie, w których stosowane będzie zintegrowane podejście do działań związanych z kształtowaniem systemu transportowego poprzez tworzenie i realizację dokumentów spełniających ideę planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP). Dla miast pozawojewódzkich warunkiem w dostępie do środków będzie wykazanie się dokumentem z zakresu planowania transportu. Funkcję takiego dokumentu może pełnić np. strategia ZIT. Takie podejście do problemów obszarów funkcjonalnych ośrodków miejskich pozwala na strategiczne ujęcie mobilności w powiązaniu z innymi politykami miejskimi, czemu służyć będą instrumenty terytorialne typu ZIT.

W miastach, w których nie funkcjonuje publiczny transport zbiorowy (zapewniający możliwość przemieszczania się na terenie miasta) wsparcie dotyczyć będzie m.in. rozwoju ruchu indywidualnego niezmotoryzowanego i mikromobilności.

Rodzaje działań:

Budowa/rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym:

- infrastruktura transportu publicznego, w tym ograniczająca zmotoryzowany ruch indywidualny lub integrująca różne formy transportu oraz działania towarzyszące rozwojowi transportu publicznego (rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające płynne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej, np. pętle, zatoki, dworce lub wydzielone pasy ruchu dla autobusów komunikacji zbiorowej; parkingi P&R zlokalizowane na obrzeżach miast, w miejscach zapewniających integrację z publicznym transportem zbiorowym, obiekty typu B&R, węzły przesiadkowe, infrastruktura paliw alternatywnych, systemy i urządzenia do liczenia rowerów w ruchu mieszanym),
- bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy, spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego (z priorytetem dla pojazdów zeroemisyjnych),
- mikromobilność i aktywne formy mobilności (drogi/pasy/ścieżki/trasy rowerowe z infrastrukturą towarzyszącą, systemy roweru miejskiego, systemy i urządzenia do zliczania rowerzystów, bike-sharing, hulajnogi, urządzenia transportu osobistego itp.),
- infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego (np. w ramach stref wolnych od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, likwidacja utrudnień i zagrożeń w ruchu pieszym i rowerowym, tworzenie bezkolizyjnych, ciągłych i bezpośrednich tras pieszych i rowerowych),
- rozwój nowych rodzajów transportu zbiorowego (systemów współdzielenia środków transportu lub innowacyjnych środków transportu, np. transport na żądanie);
- inne środki transportu publicznego – autobusy i samochody w systemie car-sharing spełniające wymogi Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego,
- infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania / ładowania dla pojazdów o zerowej emisji, w tym dla pojazdów indywidualnych), spełniająca wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniająca niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników – jeżeli nie ma możliwości finansowania inwestycji ze źródeł prywatnych lub z pomocy zwrotnej, a inwestycja uzasadniona jest odpowiednią analizą popytu,
- rozwiązania cyfrowe w transporcie miejskim (ITS, systemy organizacji przewozów, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, zakupu biletów, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet”),

- działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa, w tym również działania edukacyjno-promocyjne oraz wdrażanie rozwiązań egzekwujących przestrzeganie dopuszczalnej prędkości oraz z zakresu infrastruktury niechronionych użytkowników drogi,
- inwestycje drogowe służące poprawie bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszeniu ruchu samochodowego w centrach miast (np. obwodnice, strefy niskiej emisyjności / strefy wolne od ruchu samochodowego).

Wszystkie działania podejmowane w obszarze transportu miejskiego zarówno w zakresie infrastruktury jak i taboru muszą uwzględniać kwestię dostępności dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami.

Preferencje we wsparciu uzyskają projekty obejmujące swoim zakresem wprowadzanie integracji taryfowej oraz wdrażanie koncepcji „Mobilność jako usługa”.

Wsparcie nie może obejmować:

- inwestycji w drogi wykorzystywane do indywidualnego ruchu zmotoryzowanego, z wyjątkiem narzędzi cyfrowych i ukierunkowanych środków mających na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- inwestycji związanych z dystrybucją paliw kopalnych (np. infrastruktura do tankowania CNG, LPG i innych paliw kopalnych).

Dla projektów w ramach instrumentów ZIT przewiduje się niekonkurencyjny tryb wyboru.

Interwencja dotycząca MOF objętych również wsparciem FEPW będzie komplementarna do inwestycji finansowanych z poziomu krajowego, a demarkacja stosowana będzie na poziomie listy projektów przewidywanych do realizacji w ramach instrumentów terytorialnych. Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów (wsparcie obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowanych w ogólnym interesie publicznym – transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo, inwestycje w tym obszarze z reguły nie generują dochodu/zysku rekompensującego koszty świadczenia tego typu usług, co pociąga za sobą konieczność dotowania przez jst działalności przewozowej w transporcie publicznym) wsparcie udzielane będzie w formie dotacji.

Beneficjenci:

- organizatorzy transportu miejskiego zgodnie z ustawą o publicznym transporcie zbiorowym,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia.

Oczekiwane rezultaty:

Rozwój zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, poprawi połączenia miast z ich strefami dojazdu oraz skróci czas dojazdów, jednocześnie ograniczając jego niepożądane skutki.

Lepsze skomunikowanie miast z obszarami funkcjonalnymi powinno wpłynąć na uniezależnienie mieszkańców od indywidualnego transportu samochodowego, a tym samym

ograniczenie jego stosowania. Przyczyni się także do zmniejszenia zatorów komunikacyjnych i liczby wypadków.

Dzięki wsparciu niskoemisyjnych systemów transportu publicznego zwiększy się mobilność mieszkańców województwa podkarpackiego, ograniczona zostanie również emisja CO₂ i innych zanieczyszczeń z transportu, co w rezultacie będzie miało pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Realizowane będą działania kierowane do miast i ich obszarów funkcjonalnych, w których istnieje uzasadniona potrzeba dalszego rozwoju (wzmocnienia) lub budowy systemu transportu zbiorowego. Interwencja będzie dotyczyć obszarów miejskich (rozumianych jako miasta, miasta i ich obszary funkcjonalne). Działania realizowane na obszarach MOF zidentyfikowanych jako OSI w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 będą wdrażane za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach cs 2(viii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Pomimo punktowego charakteru projektów, tj. ograniczonego obszarowo do miast i ich obszarów funkcjonalnych w województwie podkarpackim, identyfikuje się ich wpływ na realizację ogólnoeuropejskich celów związanych z promowaniem zrównoważonej mobilności i ograniczaniem emisji z transportu, a tym samym dążeniem do budowy gospodarki niskoemisyjnej. Zakres wsparcia wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport”.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS 2(viii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.3.1.2 Wskaźniki⁷²

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO057	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO058	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁷² Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR062	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	
---	---------	------	--------------------	--------	---	-------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------	--

2.1.3.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	077 - Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				082 - Tabor czystego transportu miejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				083 - Infrastruktura rowerowa	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				084 - Cyfryzacja transportu miejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				086 - Infrastruktura paliw alternatywnych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	---------	--------------	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.4. PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ

2.1.4.1. Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej

2.1.4.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Poprawa dostępności transportowej województwa i wzrost bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Wzrost dostępności województwa w transporcie kolejowym.

Wzrost dostępności publicznego transportu pozamiejskiego i alternatywnych form transportu.

Opis działania:

Wsparcie na szczeblu regionalnym wynikać będzie z regionalnego planu transportowego (dokument strategiczny odpowiadający za kierunek rozwoju transportu w horyzoncie czasowym do roku 2030).

Podejmowane działania przyczynią się do rozwoju zrównoważonej mobilności.

Ze względu na integralny związek z rozwojem regionu, system transportowy województwa wymaga stałego i ukierunkowanego wsparcia. Wsparciem zostaną objęte m.in. inwestycje w infrastrukturę dróg wojewódzkich (kluczowe i niezbędne powiązania transportowe na poziomie regionalnym), tabor kolejowy dla połączeń regionalnych, nisko i zeroemisyjny publiczny transport pozamiejski, działania w zakresie bezpieczeństwa ruchu, integracji różnych form transportu i rozwiązania cyfrowe. Ważnym elementem systemu transportu jest również budowa i rozbudowa infrastruktury typu P&R, B&R i K&R, pozwalająca na płynny przebieg ruchu komunikacyjnego oraz rozwój infrastruktury dedykowanej mikromobilności i aktywnym formom mobilności.

W zakresie infrastruktury drogowej, stanowiącej podstawę transportu pasażerskiego i towarowego w regionie, inwestycje należy ukierunkować m.in. na lepsze skomunikowanie województwa z siecią TEN-T oraz siecią dróg krajowych, budowę obwodnic obszarów zurbanizowanych w ciągach o największym natężeniu ruchu oraz poprawę dostępności obszarów o utrudnionej dostępności / najbardziej oddalonych. Włączenie komunikacyjne

obszarów o utrudnionej dostępności jest jednym z działań wzmacniających szanse rozwojowe obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie.

Realizowane inwestycje przyczynią się do wzrostu funkcjonalności regionalnego systemu transportowego oraz wzmocnienia drogowej dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województwa, w tym poprawy dostępności czasowej do ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych.

Obecnie w wielu miejscach regionu oferta kolei jest nieatrakcyjna ze względu na czas przejazdu, niewystarczające zintegrowanie z innymi środkami transportu, trudności w pokonaniu tzw. „pierwszej i ostatniej mili” i dotarciu do celu oraz niedostateczną częstotliwość przewozów.

Mając na uwadze dotychczasowe inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej, jak również kolei aglomeracyjnej, kolejne przedsięwzięcia należy ukierunkować na stworzenie jednolitej, komfortowej i sprawnie funkcjonującej sieci kolejowej w regionie opartej m.in. na nowoczesnym taborze oraz infrastrukturze towarzyszącej. Pomimo obserwowanego odpływu pasażerów z systemu transportu publicznego do indywidualnego, istnieje potencjał dla rozwoju połączeń kolejowych w regionie, który wymaga zwiększenia ilości i częstotliwości połączeń. Szczególnie istotne jest zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych poprzez zakup taboru do obsługi regionalnych połączeń kolejowych, w zakresie którego nadal identyfikowana jest luka inwestycyjna. Istotna jest optymalizacja siatki połączeń i ich obsługi, aby w efekcie poprawić mobilność mieszkańców, skrócić czas podróży, podnieść komfort i bezpieczeństwo podróży. Wsparcie w ww. zakresie przyczyni się do wzrostu atrakcyjności kolei i zminimalizuje negatywny wpływ transportu kolejowego na środowisko.

Region cechuje niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu. Ponadto częstotliwość przejazdów autobusowych jest często niedostosowana do potrzeb pasażerów.

Niewystarczająca sieć połączeń transportu zbiorowego skutkuje zwiększeniem nieefektywnego wykorzystania transportu indywidualnego, pośrednio zwiększającego nasilenie ruchu drogowego w miastach. Regres transportu publicznego jest szczególnie dotkliwy dla mieszkańców pozbawionych możliwości korzystania z samochodów (m.in. mieszkańców obszarów peryferyjnych / z niedostateczną dostępnością). Konieczne jest zatem zapewnienie efektywnego i atrakcyjnego systemu transportu publicznego uwzględniającego potrzeby gospodarczo-społeczne mieszkańców, a także cechującego się nisko- lub zeroemisywnością. Wsparcie dotyczyć będzie publicznego transportu pozamiejskiego (rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego i jego infrastruktury oraz unowocześnienie taboru, przy jednoczesnym jego dostosowaniu do specyfiki tego transportu) w celu utworzenia, podtrzymania lub przywrócenia usług transportu publicznego lub powiązania obszarów wiejskich oraz o utrudnionej dostępności z lokalnymi / regionalnymi centrami wzrostu (drogowy transport publiczny wewnątrz wojewódzki, wewnątrz powiatowy i wewnątrzgminny obejmujący m.in. obszary wiejskie i mniejsze miasta).

Rodzaje działań:

Inwestycje dotyczące dróg wojewódzkich (zgodnie z regionalnym planem transportowym), stanowiące:

- bezpośrednie lub pośrednie połączenia do autostrady / drogi ekspresowej,
- bezpośrednie połączenia do dróg krajowych, przejść granicznych, portów lotniczych,
- bezpośrednie połączenia do istniejących lub nowych terenów inwestycyjnych i miejsc koncentracji działalności gospodarczej,
- bezpośrednie połączenia do terminali intermodalnych / centrów lub platform logistycznych / stacji kolejowych,
- bezpośrednie połączenia do innych węzłów transportowych / gałęzi transportu,
- obwodnice na drogach wojewódzkich,
- mosty na drogach wojewódzkich,
- inwestycje niezbędne do zapewnienia / wykonywania usług publicznego transportu zbiorowego na zasadach użyteczności publicznej,
- inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności obszarów o utrudnionej dostępności (obszary o najniższej dostępności lub najbardziej oddalone) oraz obszarów atrakcyjnych turystycznie z ośrodkami koncentracji funkcji gospodarczych,
- brakujące połączenia w sieci dróg pomiędzy miastami subregionalnymi lub ośrodkiem wojewódzkim,
- inwestycje ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. likwidacja miejsc niebezpiecznych),
- inwestycje ukierunkowane na zmniejszenie ruchu samochodowego (tranzytowego) w miastach (np. obwodnice),
- systemy / narzędzia cyfrowe (np. ITS),
- infrastrukturę wykorzystującą alternatywne źródła energii (np. oświetlenie dróg, podświetlane znaki drogowe, urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego wykorzystujące OZE).

Inwestycje kolejowe (zgodnie z regionalnym planem transportowym):

- bezemisyjny tabor kolejowy wyposażony w odpowiednie urządzenia ERTMS - wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym (elektryczny lub wodorowy), z możliwością obsługi połączeń wychodzących poza obszar województwa,
- baza utrzymaniowa – naprawcza taboru kolejowego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów, biletomaty, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów, systemy dla transportu intermodalnego).

Budowa i rozwój spójnego i efektywnego publicznego systemu pozamiejskich

(subregionalnych - powiat-powiat, miasto-wieś) przewozów pasażerskich, w tym m.in.:

- infrastruktura liniowa i punktowa publicznego transportu zbiorowego (m.in. węzły / miejsca przesiadkowe, parkingi, dworce, przystanki, zajezdnie i pętle autobusowe, stacje obsługi, infrastruktura ładowania / tankowania paliw alternatywnych, inna infrastruktura towarzysząca), w tym dostosowanie do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i z niepełnosprawnościami,
- tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym (na zasadzie użyteczności publicznej), spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE, przy czym zakup taboru innego niż bezemisyjny będzie możliwy tylko w przypadku, gdy zakup taboru bezemisyjnego nie będzie uzasadniony z przyczyn eksploatacyjnych lub technicznych;
- połączenia pierwszej / ostatniej mili (infrastruktura dla niezmotoryzowanych – drogi / pasy / ścieżki / trasy rowerowe oraz promocja ruchu pieszego i rowerowego zarówno w celach przejazdów i dojazdów codziennych, jak i turystycznych, systemy bike-sharing, parkingi P&R, ciągi pieszo-rowerowe, urządzenia transportu osobistego, innowacyjne formy transportu, np. transport na żądanie itp.),
- sieci tras rowerowych o ustalonych standardach technicznych zgodnie z założeniami Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Podkarpackiego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów / połączeń, informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów, bazy rozkładów jazdy, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet”).

Realizowane inwestycje drogowe będą umożliwiały ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku osi napędowej 11,5 tony.

Interwencja w zakresie dróg wojewódzkich będzie komplementarna do inwestycji finansowanych w ramach FEPW, a podstawę demarkacji będzie stanowił regionalny plan transportowy.

Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów, wsparcie udzielane będzie w formie dotacji. Przedsięwzięcia w tym obszarze realizowane będą głównie przedmioty publiczne świadczące usługi o charakterze użyteczności publicznej, które co do zasady nie są dochodowe i realizowane w ramach zadań jst.

Dla wsparcia w zakresie infrastruktury drogowej i kolei przewiduje się zastosowanie niekonkurencyjnego trybu wyboru projektów, natomiast w zakresie transportu pozamiejskiego trybu konkurencyjnego.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

- przedsiębiorstwa - podmioty wykonujące zadania użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego / związku komunalnego, a także spółek prawa handlowego.

Oczekiwane rezultaty:

Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie zrównoważonej mobilności mieszkańców, poprawa dostępności oraz warunków przemieszczania się, zwiększenie przepustowości transportowej, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne (spadek emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń), poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu, zwiększenie zdolności przewozowych i atrakcyjności transportu kolejowego dla użytkowników, ograniczenie indywidualnego transportu samochodowego, zwiększenie efektywności energetycznej regionalnego systemu transportowego, zwiększenie dostępności dla osób o ograniczonej mobilności.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Proponowane działania uwzględniają działania zmniejszające dysproporcje w dostępności transportowej wewnątrz regionu, skutkujące poprawą dostępności na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, zapewniające lepsze powiązanie między obszarami

wiejskimi a ośrodkami dostarczającymi podstawowe usługi publiczne oraz ułatwiające dostęp do kluczowych dla regionu ośrodków miejskich.

Działania przywracające transport publiczny będą realizowane głównie na obszarach z niedostateczną jego dostępnością.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS 3(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Pomimo regionalnego charakteru inwestycji, tj. realizowanych na obszarze województwa podkarpackiego, będą one miały wpływ na poprawę mobilności na poziomie UE. Spójny rozwój całej infrastruktury transportowej wymaga nie tylko wspierania poszczególnych jej poziomów, ale także zapewnienia ich wzajemnej komplementarności. Zakres wsparcia wpisuje się pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport”. Wspierany tabor kolejowy, wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym, będzie mógł obsługiwać połączenia wychodzące poza obszar województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS 3(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.4.1.2 Wskaźniki⁷³

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO044	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO046	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

⁷³ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
4	3(ii)	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCR055	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr/ rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.3.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Stabiej rozwinięty	3(ii)	89 - Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				siecią drogową i węzłami TEN-T	
				090 - Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				093 - Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				107 - Bezemisyjny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				109 – Transport multimodalny (poza miastami)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				119 - Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				077 - Działania mające na celu poprawę jakości	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				powietrza i ograniczenie hałasu	
				082 - Tabor czystego transportu miejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				083 - Infrastruktura rowerowa	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				086 - Infrastruktura paliw alternatywnych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.5. PRIORYTET 5 – INFRASTRUKTURA BLIŻEJ LUDZI

2.1.5.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.

2.1.5.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji z wykorzystaniem nowoczesnej i dobrze wyposażonej infrastruktury na wszystkich szczeblach, z uwzględnieniem dostępności dla OzN.

Opis działania:

W ramach działania wspierane będą inwestycje mające na celu dalszą poprawę dostępu do edukacji przedszkolnej wraz z dostosowaniem placówek do potrzeb OzN. Jest to szczególnie ważne w kontekście wyrównywania szans i dostępu do edukacji dla dzieci z obszarów, gdzie dostęp do usług przedszkolnych jest najniższy, tj. gminach peryferyjnych. Ułatwi również powrót do aktywności zawodowej i pełnego funkcjonowania w społeczeństwie, w szczególności kobiet. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalna będzie budowa nowych przedszkoli.

Wsparcie szkolnictwa ogólnego koncentrujemy na poprawie infrastruktury technicznej pracowni oraz doposażeniu szkół w sprzęt TIK. Podniesienie jakości i atrakcyjności kształcenia może być realizowane wyłącznie w oparciu o nowoczesną infrastrukturę dydaktyczną, która zapewni kompleksowe kształcenie na wszystkich poziomach, umożliwi także uzupełnienie zdobytej wiedzy teoretycznej ćwiczeniami praktycznymi. Ukończenie konkretnego etapu edukacji musi być związane ze zdobyciem przez ucznia kompetencji kluczowych oraz umiejętności przydatnych na etapie dalszego kształcenia, bądź na rynku pracy. Inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie w zgodny z wymogami podstaw programowych sprzęt szkolnych laboratoriów i pracowni przedmiotowych poszerzy możliwość kształcenia się w nowoczesnych, dobrze wyposażonych ośrodkach gotowych do wyzwań związanych z postępowaniem edukacji, rozwijających kreatywność i inspirujących do uczestnictwa w samodzielnym lub grupowym procesie twórczym.

W ramach likwidacji skutków COVID-19 oraz poszerzenia oferty dydaktycznej i poprawy jakości kształcenia przewiduje się budowę nowoczesnych obiektów sportowo rekreacyjnych przeznaczonych na poprawę sprawności fizycznej uczniów i ogółu społeczeństwa. Modułowa

konstrukcja wraz z zadaszeniem umożliwi ich całoroczną działalność (np. lodowiska, tor rolkowy/rowerowy, pumptrack, skatepark. itp.). Obiekty uwzględniać będą potrzeby OzN, zapewniając pełny dostęp do proponowanych form aktywności. Spełniać będą zarówno rolę edukacyjną, sportową jak i kulturalno-społeczną.

Założenia interwencji w obszarze sektora szkolnictwa zawodowego oraz ustawicznego opierają się na kontynuacji wsparcia realizowanego w perspektywie 2014-2020.

Zidentyfikowane wcześniej słabe strony wciąż wymagają działań w celu ich wyeliminowania. Priorytetem pozostaje wsparcie infrastruktury szkół zawodowych, a także doposażenie pracowni i laboratoriów w nowoczesny sprzęt. Wsparcie szkolnictwa zawodowego będzie bazować na wykorzystaniu obecnej infrastruktury (kompleksy budynków, hale warsztatowe), którą należy dostosować do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej. Działania będą realizowane tak, aby w jak największym stopniu stworzone warunki kształcenia były praktyczne i odpowiadały potrzebom rynkowym. Wzmacnianie sektora szkolnictwa zawodowego uwzględniać będzie preferencje branż kluczowych dla rozwoju gospodarczego województwa określonych w dokumentach strategicznych, w tym RIS.

Problemem w skali regionu pozostaje wciąż istotnie niski wskaźnik osób dorosłych korzystających z jakiejkolwiek formy doksztalcania lub podnoszenia kwalifikacji. Zgodnie ze SRW 2030 podjęte działanie prowadzić będzie do zwiększenia dostępu i rozwój kształcenia ustawicznego, w szczególności w kontekście postępujących zmian na rynku pracy oraz dynamicznego rozwoju sektorów gospodarki: zielonego, białego oraz usług osobistych. Postęp cyfrowy i stopniowo rosnące udziałem kształcenie na odległość uwzględnić w ramach interwencji inwestycje w sprzęt i narzędzia niezbędne do kształcenia na odległość. Zapotrzebowanie na powyższe zostało szczególnie uwydatnione podczas pandemii COVID-19. Wsparcie w tym zakresie umożliwi unowocześnienie i poszerzenie dostępu do kształcenia, zapewni jednocześnie odporność w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych.

Wsparcie obejmie również szkolnictwo wyższe w tym zawodowe. Niekorzystne prognozy demograficzne połączone z już obecnym zjawiskiem odpływu kapitału ludzkiego poza granice województwa, a także silna konkurencja sąsiednich ośrodków akademickich stanowią wyzwanie dla podkarpackiego sektora szkolnictwa wyższego. Inwestycje infrastrukturalne są konieczne do stworzenia kompleksowej i konkurencyjnej oferty edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb nowoczesnej gospodarki regionu. Wsparcie sektora szkolnictwa wyższego oraz zawodowego uwzględniać będzie preferencje branż o charakterze strategicznym, określonych w dokumentach strategicznych, w tym inteligentnych specjalizacjach. Udoskonalanie oferty, uwzględniającej naukę w różnych językach m.in. poprzez doposażenie pracowni językowych, przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności oferty akademickiej dla osób zza granicy.

Jednocześnie na każdym etapie modernizacji infrastruktury dydaktycznej placówek w regionie, szczególnie uwzględnione zostaną potrzeby w zakresie dostępności⁷⁴, rozumianych w kontekście potrzeb OzN jak również wyrównanie szans w dostępie do edukacji osobom mającym z różnych przyczyn (np. terytorialnych) ograniczony dostęp do placówek edukacji.

W celu zapewnienia pełnej efektywności wsparcia, przewiduje się komplementarność działania ze środkami EFS+.

Rodzaje działań:

Infrastruktura przedszkoli:

- inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego (przedszkoli lub innych form edukacji przedszkolnej) wraz z niezbędnym wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość kształcenia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalna będzie budowa nowego obiektu.

Infrastruktura szkolnictwa ogólnego:

- inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną istniejących budynków szkolnych wraz z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt ICT i materiały dydaktyczne oraz obiektów służących wzmocnieniu sprawności fizycznej uczniów,
- inwestycje w infrastrukturę placówek realizujących kształcenie specjalne wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia.

Infrastruktura szkolnictwa zawodowego:

- inwestycje w istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych, wyposażenie pracowni/warsztatów w urządzenia i sprzęt niezbędny do kształcenia a także ukierunkowane wyposażenie/doposażenie na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego - w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w RIS,
- inwestycje w infrastrukturę placówek realizujących kształcenie specjalne⁷⁵

Infrastruktura szkolnictwa wyższego:

- inwestycje w istniejącą infrastrukturę uczelni wyższych (obejmujących sale dydaktyczne/wykładowe oraz obiekty służące wzmocnieniu sprawności fizycznej studentów/słuchaczy) wraz z zakupem wyposażenia do zajęć oraz dostosowaniem stanu technicznego istniejącej infrastruktury do wymogów nowego wyposażenia,

⁷⁴ Wykorzystanie schematów wypracowanych w Modelu Dostępnej Szkoły.

⁷⁵ Jak w infr. szkolnictwa ogólnego

Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia⁷⁶ (jako element projektu). Dotyczy wszystkich typów projektów.

Beneficjenci:

Infrastruktura edukacji:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki tworzące system oświaty, OWP,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych reprezentowanych przez lidera
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki tworzące system oświaty, prowadzące kształcenie ogólne i zawodowe, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego (ckziu) i inne zespoły realizujące zadania ckziu,

Infrastruktura szkolnictwa wyższego:

- szkoły wyższe oraz wyższe szkoły zawodowe

Sposób wyboru projektów: konkurencyjny/niekonkurencyjny

Oczekiwane rezultaty:

Infrastruktura edukacji

Wzrost liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego. Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej szkolnictwa ogólnego, szkół zawodowych. Poprawa jakości kształcenia zawodowego oraz wzrostu liczby uczniów wybierających tę ścieżkę edukacji a także polepszenie jakości kształcenia i opieki w **placówkach realizujących kształcenie specjalne**.

Infrastruktura szkolnictwa wyższego:

Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej. Poszerzenie i ulepszenie oferty kształcenia.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystające z efektów projektu.

⁷⁶ Zgodnie z załącznikiem nr 2 do Wytucznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.5.1.2 Wskaźniki⁷⁷

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO121	Liczba wspartych przedszkoli	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO125	Liczba wspartych szkół	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO128	Liczba wspartych uczelni	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁷⁷ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR070	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR071	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	

2.1.5.1.3 Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac
				122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac
				123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac
				124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia	Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac

				zawodowego oraz edukacji dorosłych	
--	--	--	--	--	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	01 Dotacja	Do uzupełnienia na późniejszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	03- Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.5.2. Cel szczegółowy (iii) Wsparcie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.5.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:

Zapewnienie dostępnych i wysokiej jakości usług społecznych z wykorzystaniem nowoczesnej i szeroko dostępnej infrastruktury pomocy społecznej.

Opis działania:

Głównym założeniem wsparcia w obszarze włączenia społecznego jest odejście od instytucjonalnego systemu opieki na rzecz usług świadczonych w społeczności lokalnej, uwzględniających potrzeby korzystających z niej osób. Zgodnie z wytycznymi KE – ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dotychczasowa instytucjonalna forma usług społecznych i zdrowotnych wiąże się z koniecznością długotrwałego przebywania w pomieszczeniu zamkniętym w izolacji od ogółu społeczności, ponadto przedkłada wymogi organizacyjne nad indywidualne potrzeby korzystających, skutkuje także wygaszaniem kontroli nad osobistym życiem i potrzebami, niemal całkowicie podporządkowując je rytmowi funkcjonowania placówki, ostatecznie prowadząc do wykluczenia społecznego jednostek.

Działanie skierowane będzie wyłącznie na wsparcie infrastrukturalne placówek świadczących usługi w formie zdeinstytucjonalizowanej. Wsparciem objęte zostaną zatem projekty z zakresu przebudowy i wyposażenia placówek świadczących usługi społeczne w celu realizacji usług w trybie dziennym oraz w miejscu zamieszkania osoby objętej pomocą.

W związku z odnotowaniem znacznych niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych, nadal finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa wspomaganego (treningowego i wspieranego) i chronionego⁷⁸, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu

⁷⁸ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarze Europejskiego Funduszu Społecznego - 2020, s. 48

usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kontynuowane będzie udzielanie wsparcia na realizację inwestycji polegających na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na ww. mieszkania (podobnie jak w perspektywie finansowej 2014 – 2020). Dopuszczać się będzie interwencję wykraczającą poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno - zawodową i deinstytucjonalizacją usług. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym z dostosowaniem usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności działań, podejmowane interwencje będą miały charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy. W ramach interwencji nadal preferowane będą przedsięwzięcia mające na celu polepszenie bazy lokalowej oraz wyposażenia jednostek systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym, w szczególności podmiotów realizujących wsparcie dla rodzin z dziećmi (m.in. placówki wsparcia dziennego). Proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej zostanie również wsparty działaniami na rzecz rozwoju infrastruktury rodzinnej pieczy zastępczej. Wszystkie projekty realizowane w ramach działania muszą uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

Rodzaje działań:

W zakresie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług:

- wzmocnianie integracji społecznej poprzez inwestycje w **infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług** m.in.:
 - ośrodków wsparcia,
 - rodzinnych domów pomocy,
 - placówek wsparcia dziennego,
 - placówek reintegracyjnych, realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (CIS, ZAZ, KIS, WTZ), w przypadku CIS, ZAZ, KIS, WTZ np. zakup dzierżawionych/wynajmowanych nieruchomości oraz remont, rozbudowa budynków własnych,
 - związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej (rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne)
 - noclegowni i domów dla bezdomnych.

W zakresie mieszkań o charakterze wspomagającym: chronionych, treningowych, wspieranych, lokali/mieszkań w ramach najmu socjalnego:

- inwestycje w celu adaptacji lub dzierżawy do użytkowania na mieszkania wspomagane/chronione /treningowe i realizowane w oparciu o istniejącą infrastrukturę i/lub wyposażenia powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno – zawodowej, skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społeczno - zawodowej, w tym osób opuszczających instytucjonalne, a także rodzinne formy pieczy zastępczej. Dopuszczalne będzie wsparcie wykraczające poza części wspólne budynków mieszkalnych.

Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane (np. instalacja wind), w tym zakup niezbędnego wyposażenia,⁷⁹ (jako element projektu). Dotyczy wszystkich typów projektów.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie w ramach partnerstwa publiczno–prywatnego,
- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty uprawnione do realizacji zadań w zakresie wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej,
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie statutowo działające w obszarze pomocy i integracji społecznej – w zakresie inwestycji związanych z infrastrukturą podmiotów świadczących usługi pomocy społecznej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej i rozwoju mieszkalnictwa wspieranego, treningowego, chronionego oraz usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekuje się minimalizacji i ograniczenia negatywnych zjawisk związanych z problemami społecznymi, spowodowanych niewystarczającą liczbą placówek włączenia społecznego lub niedostatecznym ich wyposażeniem. Rezultatem wsparcia – w ścisłym połączeniu z działaniami objętymi wsparciem EFS będzie zwiększenie aktywności zawodowej, powrót na rynek pracy oraz walka z wykluczeniem społecznym, w ujęciu szerokim oczekuje się rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

⁷⁹ Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

2.1.5.2.2

Wskaźniki⁸⁰ Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	Wskaźnik specyficzny dla programu	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	osoby / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	Wskaźnik specyficzny dla programu	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej	użytkownicy / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	
---	---------	------	--------------------	-----------------------------------	---	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------	--

2.1.5.2.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				włączenia społecznego	
--	--	--	--	--------------------------	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	01 Dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR		4 (iii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	03- Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.5.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

2.1.5.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych.

Opis działania:

Zgodnie ze SRW 2030 r., województwo podkarpackie może pochwalić się ogólnym dobrym stanem zdrowia mieszkańców w skali kraju. Główną przyczyną zgonów w regionie wciąż pozostają choroby nowotworowe oraz układu krążenia.

Ważnym elementem sprawnego systemu opieki zdrowotnej w regionie jest zatem rozbudowana oraz dostępna infrastruktura placówek systemu ochrony zdrowia w regionie, zapewniająca wysokiej jakości usługi medyczne. Usprawnienie i unowocześnienie ścieżki diagnostyczno-terapeutycznej oraz profilaktyki, przyczyni się do spadku zachorowalności i umieralności oraz skrócenia czasu leczenia i rekonwalescencji, co pozwoli na utrzymanie wyższej aktywności zawodowej i społecznej w regionie.

Wyzwaniem dla regionu będzie stworzenie nowoczesnych form świadczenia usług medycznych oraz poprawa dostępności placówek systemu ochrony zdrowia dla osób z niepełnosprawnościami oraz na obszarach peryferyjnych i tym samym eliminacji negatywnego następstwa wykluczenia społecznego i zawodowego, z powodu złego stanu zdrowia. Wsparcie obejmie także poprawę wyposażenia w zakresie świadczenia usług medycznych oraz okołomedycznych na odległość. W ramach interwencji przewidywane są prace budowlane mające na celu poprawę stanu technicznego infrastruktury budynków opieki zdrowotnej oraz zakup niezbędnego wyposażenia, a także likwidację przeszkód w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz z obszarów peryferyjnych. Działania uwzględnią będą zidentyfikowane na poziomie regionu potrzeby w zakresie leczenia, w szczególności w kontekście chorób stanowiących istotny problem zdrowotny regionu, tj. choroby nowotworowe, układu krążenia, układu nerwowego, kostno-stawowego. Wzrost liczby osób wymagających pomocy psychologicznej oraz psychiatrycznej, uzasadnia potrzebę objęcia wsparciem także obszaru zdrowia psychicznego.

Jako nowe i niezidentyfikowane dotychczas wcześniej wyzwanie należy wskazać niedostateczne przygotowanie systemu ochrony zdrowia na wypadek wystąpienia epidemii, wywołanej czynnikiem zakaźnym. Pandemia COVID-19, w krótkim czasie ujawniła braki

infrastrukturalne i nieprzygotowanie do zwalczania negatywnych następstw przedmiotowego zjawiska, co uzasadnia konieczność wsparcia utworzenia odpornego oraz zintegrowanego komponentu usług medycznych w zakresie przeciwdziałania i zwalczania skutków epidemii. Interwencja uwzględni będzie stopniowe odejście od modelu leczenia skoncentrowanego na leczeniu szpitalnym, w kierunku dominującej roli POZ i AOS. Konieczne są zatem inwestycje infrastrukturalne w zakresie dostosowania obiektów w obszarze dostępności w szczególności dla OZN i ze szczególnymi potrzebami oraz dla osób starszych i przewlekle chorych. Wsparcie obejmie także doposażenie w sprzęt niezbędny do realizacji dla poszerzonego zakresu zadań oraz poprawiającego jakość obsługi pacjenta ze szczególnymi potrzebami oraz w podeszłym wieku. Możliwe będzie także wsparcie w zakresie zakupu sprzętu mobilnego umożliwiającego poszerzenie zasięgu POZ, w szczególności na obszary najbardziej oddalone oraz świadczenie usług zdrowotnych w miejscu zamieszkania pacjenta.

Postępujący proces starzenia się mieszkańców regionu wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na świadczenie usług zdrowotnych. W ramach działania wspierane będą projekty poprawiające dostępność oraz jakość usług zdrowotnych w zakresie geriatry, opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej, Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze oraz Zakłady Pielęgnacyjno-Lecznicze oraz dziedzin medycyny ukierunkowanych na opiekę nad matką i dzieckiem.

Efektom interwencji będzie stworzenie kompleksowego i wysokiej jakości systemu leczenia w regionie i dostępnego dla wszystkich mieszkańców regionu z wiodącą rolą POZ, AOS uzupełnianych przez jednostki sektora szpitalnego.

W związku z utworzeniem na Uniwersytecie Rzeszowskim Wydziału Medycznego i uruchomieniem kształcenia na kierunku lekarskim, zidentyfikowano konieczność utworzenia placówki medycznej zdolnej do kompleksowego wsparcia w procesie kształcenia kadr medycznych, prowadzenia badań naukowych w dziedzinie nauk medycznych oraz zapewnienia najwyższej jakości opieki zdrowotnej dla pacjentów w regionie. Nowo wybudowany obiekt będzie szczególnie istotny z punktu widzenia utworzenia pełnego systemu kadr medycznych, wykorzystujących nowoczesne technologie oraz kształcenia specjalistów. Szpital będzie stanowić także odpowiedź na zapotrzebowanie na wysokiej jakości usługi medyczne w regionie oraz umożliwi realizację wysokospecjalistycznych świadczeń medycznych, dotychczas niedostępnych na terenie regionu, zmniejszając tym samym migrację między regionami. Projekt zakłada budowę nowoczesnego (zeroemisyjnego/zeroenergetycznego) budynku uniwersyteckiego szpitala klinicznego stanowiącego główny/centralny ośrodek tworzonego wraz z pozostałą przekazaną na ten cel infrastrukturą. Nowy kompleks Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Rzeszowie stanowił będzie bazę dydaktyczną oraz naukowo-badawczą dla Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz stanie się wiodącym ośrodkiem leczenia szpitalnego w regionie.

Jednocześnie wszystkie przedsięwzięcia muszą uwzględniać potrzeby OzN.

Rodzaje działań:

- inwestycje w infrastrukturę podmiotów ochrony zdrowia, w szczególności świadczących usługi medyczne a także służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej
- zakup nowoczesnego/innovacyjnego sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, a także służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej w zakresie zgodności z zasadami deinstytucjonalizacji,
- rozwiązania w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt) – wyłącznie, jako element szerszego projektu wymienionego w tiret 1 i 2,
- budowa klinicznego szpitala uniwersyteckiego.
- budowa Podkarpackiego Centrum Zdrowia Dziecka
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia⁸¹ (jako element projektu).

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny/niekonkurencyjny**

Beneficjenci:

- podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach FEnIKS), NGO oraz fundacje prowadzące POZ
- szpital uniwersytecki prowadzony przez Uniwersytet Rzeszowski

Oczekiwane rezultaty

Unowocześnienie infrastruktury oraz wyposażenia placówek ochrony zdrowia. Oczekuje się także wzrost jakości świadczonych usług medycznych, poprawy stanu zdrowia mieszkańców regionu poprzez dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

⁸¹ Zgodnie z załącznikiem nr 2 do Wyttycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

2.1.5.3.2 Wskaźniki⁸²

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO133	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR073	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	
---	-------	------	--------------------	--------	---	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------	--

2.1.5.3.3

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	128 Infrastruktura zdrowotna	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	01 dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	03-Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	-------	---	---

2.1.5.4. Cel szczegółowy⁸³ (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

2.1.5.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cel:

Podniesienie atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu. Poprawa dostępności do infrastruktury publicznej.

Opis działania:

Województwo podkarpackie wyróżnia się bogatym i zróżnicowanym dziedzictwem kulturowym, które stanowi ważny potencjał regionu, istotny w procesie jego zrównoważonego rozwoju. Najistotniejszą rolę w tym zakresie na poziomie regionalnym pełnią wojewódzkie instytucje kultury. Instytucje te, mając szerokie oddziaływanie społeczne i gospodarcze oraz duży potencjał rozwoju, mierzą się zarazem z istotnymi ograniczeniami, wynikającymi z niedostatecznej bazy infrastrukturalnej dla prowadzenia swoich działań.

W celu poszerzenia jakości i dostępu do oferty kulturalnej dla mieszkańców regionu, przewiduje się następujące działania:

- budowę nowych obiektów wojewódzkich instytucji kultury, umożliwiających zastosowanie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych i ekspozycyjnych,
- modernizację istniejącej infrastruktury wojewódzkich instytucji kultury w celu zniesienia ograniczeń w dostępie do dóbr kultury oraz szerszego udostępnienia zasobów i różnych form ich działalności.

Wspierane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne dążące do utworzenia/rozwoju szlaków turystycznych o oddziaływaniu regionalnym, dzięki czemu powstaną dojrzałe produkty turystyczne. Po analizie potencjałów przyrodniczych województwa oraz dokumentów o charakterze strategicznym zauważono konieczność wsparcia następujących projektów o strategicznym znaczeniu dla rozwoju turystyki w regionie:

- utworzenie szlaku rowerowego na Roztoczu stanowiącego kontynuację działań w zakresie budowy i promocji Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo – projekt obejmujący swym zakresem działania inwestycyjne oraz działania mające na celu rozwój kompleksowego produktu turystycznego w oparciu o istniejący przebieg Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo;
- rozwój podkarpackiej części Głównego Szlaku Beskidzkiego (szlak pieszy); celem planowanego projektu jest wyeksponowanie i zabezpieczenie dla przyszłych pokoleń

⁸³ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (vii) rozporządzenia EFS+.

kluczowego dla dwóch województw – podkarpackiego i małopolskiego – szlaku turystycznego opartego na ich potencjale przyrodniczym i kulturowym;

- utworzenie szlaków wodnych na podkarpackich rzekach; celem planowanego projektu jest zbudowanie zintegrowanego, kompleksowego produktu turystycznego w oparciu o potencjał podkarpackich rzek dzięki utworzeniu niezbędnej infrastruktury i wspólną promocję; realizacja z zachowaniem ewentualnej demarkacji

Wsparcie będzie przeznaczone na inwestycje w infrastrukturę, wokół której będą funkcjonować zintegrowane produkty turystyczne oraz na ich promocję. Wszelka powstała infrastruktura będzie realizowana bez ingerencji w przyrodę i środowisko naturalne danego obszaru – szlaki przebiegać będą przez obszar parków narodowych, parków krajobrazowych czy obszarów uzdrowiskowych, zachowując równowagę pomiędzy rozwojem turystyki a ochroną natury. Możliwa będzie także budowa/modernizacja/rozbudowa infrastruktury towarzyszącej – niezbędnej dla funkcjonowania szlaków, również poza sezonem turystycznym. Bezpośrednie sąsiedztwo, tj. najbliższe otoczenie szlaków, stanowić może dodatkowe wzbogacenie oferty turystycznej. Interwencja stanowić będzie impuls do zwiększenia aktywności podmiotów z sektora okołoturystycznego, np. usługi gastronomiczne lokalnych kuchni, świadome usługi noclegowe, handlowe, np. wytwarzanie i sprzedaż lokalnych pamiątek⁸⁴. Wsparcie zintegrowanych produktów turystycznych przyczyni się zatem do wykorzystania potencjału turystycznego regionu oraz do ożywienia gospodarczego w branży turystycznej po pandemii, w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej.

Przewidywana jest komplementarność działań ze środkami EFS+. Działania z zakresu podnoszenia kwalifikacji i umiejętności w zrównoważonej kulturze i turystyce mogą efektywnie uzupełniać działania finansowane ze środków EFRR.

Planuje się dostosowanie w szerokim zakresie dostępności infrastruktury obiektów użyteczności publicznej (w ramach CP4) do potrzeb OzN. Wsparcie dotyczyć będzie wyłącznie zidentyfikowanych np. braków lub uszkodzeń infrastruktury, istotnych w kontekście dostępności dla OzN. Jednocześnie nie będzie możliwe ubieganie się o dofinansowanie w przypadku, gdy obiekty objęte są innymi projektami w ramach pozostałych działań możliwych do realizacji w ramach programu FEP 2021-2027.

Rodzaje działań:

Infrastruktura kultury:

- inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury,

⁸⁴ *Ibidem*, s. 174 i 181

- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia⁸⁵ (jako element projektu).

Infrastruktura szlaków turystycznych:

- przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowoprojektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym (w tym szlaków rowerowych, pieszych, wodnych/kajakowych/pontonowych) wraz z budową/rozbudową lub modernizacją infrastruktury towarzyszącej⁸⁶ zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie, tj. najbliższym otoczeniu
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia⁸⁷ (jako element projektu).

Podkarpackie bez barier:

- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania obiektów użyteczności publicznej, do potrzeb OzN - poprzez budowę, przebudowę i modernizację obiektów i urządzeń służących OzN, w tym także zakup niezbędnego wyposażenia i oprogramowania - zgodnie ze standardami dostępności (załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*),

Sposób wyboru projektu: **konkurencyjny/niekonkurencyjny**

Wskazane powyżej projekty są strategiczne dla rozwoju turystyki zrównoważonej w województwie podkarpackim, co zawarte jest w zapisach *Programu Strategicznego Błękitny San*, *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad*, projektowanego *Programu dla Rozwoju Roztocza*, zaś wskazane powyżej obszary posiadają niezaprzeczalny potencjał do rozwoju odpowiedzialnej turystyki.

Beneficjent:

Infrastruktura kultury:

- instytucje kultury prowadzone i współprowadzone przez samorząd województwa podkarpackiego.

Infrastruktura szlaków turystycznych:

- samorząd województwa podkarpackiego wraz z partnerami (JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym NGO)

⁸⁵ Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

⁸⁶ Rozumianej jako np.: miejsca postojowe, sanitariaty, wiaty, stanowiska widokowe, pola biwakowe, ogrodzenia, drogi dojazdowe itp.

⁸⁷ Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

Podkarpackie bez barier

- podmioty wyszczególnione jako Beneficjenci w ramach priorytetu 5 *Infrastruktura bliżej ludzi*
- osoby prawne i fizyczne zarządzające infrastrukturą turystyczno-kulturową,

Oczekiwane rezultaty:

Infrastruktura kultury:

Poprawa zasobów infrastrukturalnych wojewódzkich instytucji kultury i zwiększenie ich potencjału. Rozwój regionalnych kompetencji pracowników oraz wzrost zatrudnienia. Włączenie społeczne grup z utrudnionym dostępem do dóbr kultury i oferty kulturalnej. Rozwój przedsiębiorczości, w szczególności w sektorach kreatywnych gospodarki. Wzrost kompetencji kulturowych mieszkańców regionu, podniesienie poziomu edukacji i kształcenia ustawicznego, większa kooperacja nauki ze sferą kultury i dziedzictwem kulturowym. Likwidacja barier w dostępie do dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego.

Infrastruktura szlaków turystycznych:

Odbudowa i zwiększenie ruchu turystycznego na terenie całego województwa. Zmniejszenie sezonowości i redystrybucja ruchu turystycznego do obszarów o mniejszym jego natężeniu. Rozwój społ.-gosp. poprzez zwiększenie zatrudnienia oraz rozwój działalności gospodarczej funkcjonującej bezpośrednio przy szlakach turystycznych.

Podkarpackie bez barier:

Poprawa dostępu dla OZN do infrastruktury obiektów użyteczności publicznej i zwiększenie ich aktywności społecznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, turyści krajowi i zagraniczni.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób

z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego..

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.5.4.2 Wskaźniki⁸⁸

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO135	Długość wspartych szlaków turystycznych	km	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	CST2021	
---	--------	------	--------------------	--------	--	--------------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------	--

2.1.5.4.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	01 dotacje	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Wymiar 6 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	03- Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE

2.1.6.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

2.1.6.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zrównoważona dostępność terytorialna obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

Opis działania:

Interwencja w ramach CS (i) skierowana będzie na realizację wynikających ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych, kluczowych przedsięwzięć, istotnych z punktu widzenia rozwoju obszarów funkcjonalnych. Kontynuowane będą działania na rzecz rozwoju największych ośrodków miejskich - zgodnie z celami i kierunkami rozwoju miast ujętymi w Krajowej Polityce Miejskiej (KPM).

Ważna w tym względzie będzie również współpraca różnych podmiotów działających na obszarze gmin lub powiatów powiązanych funkcjonalnie w zakresie dostępu do usług publicznych.

W dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi prowadzone będą działania skierowane na realizację projektów zintegrowanych, skoncentrowanych na fizycznej odnowie i zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego miast i ich obszarów funkcjonalnych. Biorąc pod uwagę potrzebę adaptacji do zmian klimatycznych, podczas realizacji projektów zintegrowanych, należy dążyć do zapewnienia zachowania istniejących terenów zielonych i drzew, stosowanie rozwiązań zwiększających powierzchnie terenów biologicznie czynnych np. poprzez tworzenie nowych terenów zieleni, dostosowanych do przetrwania w przypadku dużych deficytów wody w miastach np. ogrodów deszczowych. Tworzenie dużych powierzchni uszczelnionych (np. pokrytych betonem), a także wycinanie cennych drzew nie będzie dozwolone.

Premiowane będą projekty ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji danej gminy.

Podkarpacie od lat należy do regionów, których mieszkańcy wysoko oceniają poczucie bezpieczeństwa. Niemniej, z uwagi m.in. na konsekwencje zachodzących zmian klimatycznych (w tym, atmosferycznych zjawisk ekstremalnych) oraz epidemii chorób zakaźnych, celem dalszej poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych, w dalszym ciągu należy rozwijać infrastrukturę i integrować systemy zapewniające wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w każdym obszarze.

W wyniku kryzysu związanego z wystąpieniem pandemii COVID-19 i spowolnienia gospodarczego niemal we wszystkich sektorach, specjalnych działań wymaga odbudowa sektora kultury i turystyki. W zakresie infrastruktury kultury celem będzie stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez budowę, modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także, innych podmiotów działających w tym obszarze, co przyczyni się do podniesienia jakości życia, poczucia zakorzenienia i tożsamości kulturowej oraz przełoży się na wzrost atrakcyjności turystycznej i rozwój gospodarczy. W przypadku wsparcia instytucji kultury przewidziano dofinansowanie rozbudowy, przebudowy i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury instytucji kultury, w tym: teatrów, bibliotek, mediatek, ognisk artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki.

Większy nacisk położony zostanie na digitalizację zasobów i oferty kultury, aby poszerzyć możliwości instytucji kultury w docieraniu z ofertą kulturalną do społeczeństwa i zaspakajaniu potrzeb osób starszych i młodych pokoleń wspierając rozwój kompetencji cyfrowych oraz narzędzi, digitalizację zasobów i tworzenie multimedialnych centrów kultury dostępnych online. W przypadku projektów infrastrukturalnych z zakresu kultury promowane będzie uwzględnienie aspektów środowiskowych, poprzez włączenie zielonych elementów infrastruktury objętych wsparciem (np. systemy odzysku wody deszczowej, czy pozyskiwanie energii z paneli słonecznych) oraz łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu wspieranego obiektu (np. trawniki, parki, niebieska infrastruktura). Przedsięwzięcia ukierunkowane będą na polepszenie stanu obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych oraz na podniesienie potencjału instytucji kultury, i będą skutkować przede wszystkim wzrostem udziału w kulturze mieszkańców regionu, jak i zwiększeniem atrakcyjności kulturalno-turystycznej.

Wsparcie w obszarze kultury udzielane w ramach Programu dotyczyć będzie także działań polegających na ochronie obiektów zabytkowych. Wspierane będą przedsięwzięcia służące ochronie zabytków obejmujące prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane i/lub zakup wyposażenia służące zachowaniu zabytków nieruchomych i zabytków ruchomych, w celu ich udostępnienia jako atrakcje kulturalne i turystyczne regionu.

Rosnący rynek turystyczny i coraz bardziej powszechna świadomość wpływu turystyki na krajową wartość dodaną skutkują podejmowaniem przez poszczególne rządy działań ukierunkowanych na rozwój krajowych potencjałów turystycznych. Towarzyszy temu refleksja nad czynnikami mającymi istotny wpływ na wzrost atrakcyjności turystycznej

poszczególnych regionów⁸⁹. Zmiany w ruchu turystycznym uwarunkowane są wieloma czynnikami związanymi przede wszystkim z ogólną koniunkturą gospodarczą, ale także, w bieżącym okresie, ze skutkami pandemii COVID-19. W ostatnich latach dokonuje się transformacja cyfrowa branży turystycznej. Firmy, we współpracy z sektorem publicznym, coraz szerzej wykorzystują technologie cyfrowe w prowadzonej działalności gospodarczej. Wdrażanie tych technologii umożliwia wykorzystywanie danych o preferencjach konsumentów i ich profilu społeczno-demograficznym do optymalnego dopasowania oferty turystycznej oraz prowadzenia skalowanych i spersonalizowanych działań marketingowych. Poziom wykorzystania nowoczesnych technologii przez polską branżę turystyczną jest niski. W województwie podkarpackim występuje niezrealizowany potencjał turystyczny. Dlatego też, wsparcie ukierunkowane zostanie na obszary o największym potencjale rozwoju turystyki, w oparciu o ich walory przyrodnicze i krajobrazowe, w tym także, poprzez rozwój lokalnych rynków opartych na miejscowym dziedzictwie oferujących produkty regionalne (branża rzemieślnicza i gastronomiczna, garncarstwo, agroturystyka, enoturystyka, itp.). Aby zapobiec degradacji społecznej i gospodarczej obszarów peryferyjnych z dużym udziałem terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, wspierane będą programy mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych oraz stymulowanie wzrostu gospodarczego poza obszarami Natura 2000.

Planowane wsparcie będzie obejmować:

- wsparcie rozwoju centrów/punktów informacji kulturalnej oraz turystycznej,
- tworzenie, rozwój i udostępnianie oraz promocję parków kulturowych i szlaków kulturowych,
- projekty dotyczące tras i szlaków turystycznych różnych rodzajów (pieszych, rowerowych, konnych, narciarskich, wodnych), w tym budowę, przebudowę i rozbudowę infrastruktury poprawiającej dostępność obiektów i atrakcji turystycznych (m.in. parkingi, przystanie wodne/wędkarskie ciągi komunikacyjne i infrastruktura dla niepełnosprawnych) oraz zagospodarowanie ich bezpośredniego otoczenia,
- tworzenie i marketing regionalnych i lokalnych marek oraz sieciowych produktów turystycznych w oparciu o dziedzictwo kulturowe, historyczne z wykorzystaniem walorów przyrodniczych,
- promocję dziedzictwa kulturowego i walorów środowiskowych regionu wraz z tworzeniem/odtworzeniem i promocją produktów tradycyjnych i regionalnych.

Wsparcie obszaru zrównoważonej turystyki będzie odbywać się w sposób zintegrowany, w szczególności poprzez zacieśnianie współpracy w ramach terytoriów funkcjonalnych.

Efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego umożliwi przygotowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych regionalnych produktów i usług turystycznych. Jednocześnie wzmocniona zostanie odporność sektora turystyki na wypadek wystąpienia zjawisk kryzysowych.

⁸⁹ Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego: *Branża turystyczna w Polsce obraz sprzed pandemii*, Warszawa, maj 2020, str. 29.

Rezultatem interwencji będzie stopniowe przywrócenie ruchu turystycznego do stanu sprzed pandemii, w kolejnym etapie dążyć się będzie do wzrostu liczby osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne w regionie.

Interwencja ukierunkowana będzie na wsparcie zintegrowanych projektów⁹⁰, wynikających ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych⁹¹, w formie ZIT opracowanych przez władze regionalne i lokalne – z udziałem społeczności lokalnych.

Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru funkcjonalnego umożliwiające pobudzenie rozwoju.

Projekty zintegrowane realizowane w ramach instrumentu ZIT, które będą realizowane w CS (i), będą mogły również uwzględniać działania z pozostałych celów CP1-4.

Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (6 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze polegające na terytorialnym i społecznym równoważeniu procesów rozwoju w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (wsparcie instytucji kultury, czy fizycznej odnowy i zapewnienia bezpieczeństwa przestrzeni publicznych), które nie dotyczą projektów mogących generować przychody - w CS (i) formą wsparcia będą dotacje.

Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS (i) realizowanych w formule ZIT przewiduje się niekonkurencyjny tryb wyboru projektów. Bowiem, projekty wybierane w trybie pozakonkursowym są potencjalnie bardziej zintegrowane niż projekty wybierane w trybie konkursowym⁹².

Działania realizowane w ramach CS (i) będą komplementarne z działaniami zaprogramowanymi na poziomie krajowym w KPO i FE PW, a na poziomie regionalnym w zakresie kultury i turystyki z CP4.

Rodzaje działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

⁹⁰ Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027.

⁹¹ Ibidem.

⁹² dr Michał Wolański, EGO, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. Raport końcowy*, Warszawa 2018, s.154.

Wsparciem w ramach tego celu szczegółowego nie będą objęte inwestycje w infrastrukturę drogową (w tym parkingi), w przypadku jej wykorzystywania w indywidualnym ruchu samochodowym.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie, TBS (wyłącznie w zakresie typu projektu fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych),
- GOPR, WOPR,
- parki narodowe,
- Lasy Państwowe.

Instytucje, dla których organizatorem są instytucje państwowe, ubiegają się o wsparcie na poziomie krajowym.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekiwany rezultatem jest wsparcie rozwoju gospodarek lokalnych opartych o relacje funkcjonalne, by poprawić warunki życia, wzmocnić lokalne łańcuchy dostaw produktów turystycznych i stworzyć trwałe miejsca pracy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Interwencja będzie dotyczyć obszarów miejskich (rozumianych jako miasta, miasta i ich obszary funkcjonalne – co wzmocni powiązania miejsko – wiejskie). Działania realizowane w CS (i) będą wdrażane za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT. ZIT realizowany będzie na obszarze wskazanym w Rozdziale I pkt 1-3, Rozdziale II pkt 1, Rozdziale III pkt 2 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.

Zakres wsparcia ZIT - zgodnie ze strategią ZIT/strategią rozwoju ponadlokalnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS (i) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych oraz współpracy w ramach instytucjonalnych form takich jak: Konwencja Karpacka, Euroregion Karpacki, Strategia Morza Bałtyckiego. Zakres działań dotyczył będzie określonych transgranicznych i makroregionalnych projektów, o strategicznym znaczeniu dla Państw zaangażowanych w sektory energii (rozwój infrastruktury energetycznej), transportu (połączenia transportowe i infrastruktura komunikacyjna), turystyki (wykorzystanie turystycznych marek terytorialnych, tworzenie sieciowych produktów turystycznych, rozwój produktu turystycznego poprzez m.in. włączenie obiektów turystycznych/kulturalnych z innych krajów lub promowanie produktu poza granicami kraju), wymiany międzyludzkiej, komunikacji cyfrowej i gospodarki, a także działań polegających na podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych, ale i społeczności międzynarodowej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS (i) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.6.1.2 Wskaźniki⁹³

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO076	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁹³ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

	wsparcia (EFMR)										
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia		

2.1.6.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Nie dotyczy
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	08 - Inne rodzaje terytoriów docelowych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 100 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	-----------------------	------	--	--

2.1.6.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.1.6.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

max 8 000 znaków

Cel:

Zrównoważona dostępność terytorialna obszarów wiejskich, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

Opis działania:

W ramach CS (ii) szczególne mechanizmy wsparcia zostaną zaproponowane dla obszarów wiejskich, o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych zagrożonych trwałą marginalizacją.

Realizowane działania muszą wynikać ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych.

Strategie dla tych obszarów powinny koncentrować się na wykorzystaniu ich endogenicznych potencjałów w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE i przy zaangażowaniu środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych.

Województwo podkarpackie wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe regionu, które należy objąć należyłą ochroną. Wsparcie w ramach tego celu opierać się będzie na promocji i kultywowaniu niematerialnego dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich oraz zwiększaniu dostępu mieszkańców tych obszarów do dóbr i usług społecznych, w tym, kultury, rozwijaniu przemysłu kreatywnego oraz zwiększaniu wykorzystania technik teleinformatycznych w dostępie do dóbr kultury mieszkańców.

Dla rozwoju województwa należy racjonalnie wykorzystywać zasoby i budować kapitał społeczny.

Przeprowadzone analizy wskazują, że choć potrzeby województwa podkarpackiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zostały w pewnym stopniu zaspokojone, to w dalszym ciągu występują potrzeby w tym zakresie.

Konieczne jest podejmowanie adaptacji obiektów w celu tworzenia nowoczesnych produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem form cyfrowych i wirtualnych. W związku z tym, zostanie położony większy nacisk na upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w

obszarze kultury. Innowacyjność ta będzie polegać na szerszym wykorzystaniu nowoczesnych technologii do digitalizacji zasobów kultury. Brak cyfryzacji oferty kulturalnej ogranicza dostęp do tej oferty, co było szczególnie widoczne w trakcie pandemii COVID-19. Upowszechnienie oferty kulturalnej w formie cyfrowej zwiększy również możliwość sięgania po dorobek kulturalny przez osoby ze szczególnymi potrzebami, dla których fizyczne odwiedzenie instytucji kultury jest niemożliwe. Nowoczesne technologie umożliwią także włączenie się instytucji kultury w edukację pozaformalną, a także prezentację dziedzictwa w innowacyjny sposób, który umożliwi jego otwarte wykorzystanie⁹⁴.

Priorytetowe będą także działania kreujące markę kulturową województwa w oparciu o potencjał instytucjonalny, wydarzenia o randze regionalnej i ponadregionalnej oraz promocja obiektów zabytkowych. Bogata baza zasobów dziedzictwa umożliwi tworzenie innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych, wzrost kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców regionu, a także, będzie miała wpływ na poprawę dostępności do ofert tego obszaru.

Kolejnym obszarem, wspieranym w ramach CS (ii) będzie turystyka. Sektor turystyki to jedna z branż na Podkarpaciu, która najmocniej odczuła skutki pandemii. Dlatego, ważne jest wykorzystanie turystycznego potencjału różnych obszarów, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, jako szansy lepszego włączenia w procesy rozwojowe zachodzące w kraju. Wspierane będą działania na rzecz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też, posiadających walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne, miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, w połączeniu z inwestycjami w kapitał ludzki i społeczny, zastosowaniem nowych technologii stworzą szansę na rozwój. Podstawowym sposobem wykorzystania nowoczesnych technologii przez przedsiębiorstwa turystyczne jest szeroka i zdywersyfikowana dostępność ich oferty w Internecie oraz możliwość dokonania rezerwacji usług online. Niemniej, jak wskazuje Raport *Polskiego Instytutu Ekonomicznego*⁹⁵, poziom wykorzystania danych i technologii cyfrowych do celów analitycznych i marketingowych przez polskie przedsiębiorstwa turystyczne należy do jednego z najniższych w Europie. O atrakcyjności turystycznej województwa w dużym stopniu decyduje także przygotowanie terenu do uprawiania pieszych wędrówek czy wycieczek rowerowych, a także rekreacji związanej z wykorzystaniem rzek i wód stojących. W celu pełnego udostępnienia przestrzeni turystycznej należy podjąć działania w celu wyznaczenia nowych tras, w szczególności na terenie gmin w tych powiatach, które charakteryzują się najniższą gęstością szlaków rowerowych i połączyć je z już istniejącymi trasami.

Ważną formą promocji turystyki jest informacja turystyczna. Praca jej poszczególnych jednostek organizacyjnych służy nie tylko indywidualnym turystom i turystom potencjalnym,

⁹⁴ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020”, Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 178.

⁹⁵ Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego: *Branża turystyczna w Polsce obraz sprzed pandemii*, Warszawa, maj 2020, str. 36.

ale również organizatorom wypoczynku grupowego. Informacja turystyczna na terenie województwa podkarpackiego opiera się na punktach i centrach informacji turystycznej, które nie są połączone w sieć.

W oparciu o istniejące zasoby endogeniczne oraz nakłady na poprawę dostępności i ekspozycji turystycznej terenów, miejsc i obiektów reprezentujących unikatowe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe regionu, podejmowane będą działania, mające na celu, utworzenie wojewódzkiej lub ponadlokalnych sieci informacji turystycznej. Konieczny będzie również rozwój oraz wzrost różnorodności i jakości produktów turystycznych poprzez inwestycje tj. wykorzystanie wód geotermalnych w infrastrukturze rekreacyjnej i leczniczej województwa, rozwój turystyki aktywnej i tematycznej, promocja turystycznego transportu wodnego, rozwój wędkarstwa, kajakarstwa, rewitalizacja linii kolejowych wąskotorowych.

W ramach zakładanych działań w obszarze turystyki kontynuowana będzie realizacja programów rozwoju tj. Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad i Programu Strategicznego „Błękitny San”, a także, współpraca ponadregionalna, w tym, na rzecz rozwoju obszarów wspólnych z województwem lubelskim dotycząca Roztocza, która realizowana będzie wspólnie przez oba województwa w ramach opracowanego programu rozwoju oraz Pilotaż CWD⁹⁶ – projekty strategiczne o wymiarze kulturowo - turystycznym. Z uwagi m.in. na konsekwencje zachodzących zmian klimatycznych (w tym, atmosferycznych zjawisk ekstremalnych) oraz epidemii chorób zakaźnych, kluczowe jest również zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom w stanach kryzysowych, celem dalszej poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych. Wobec powyższego, w dalszym ciągu rozwijana będzie infrastruktura i integrowalność systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w każdym obszarze, w tym systemy realizowane przez GOPR, WOPR.

W celu wzmocnienia efektów ekologicznych w CS (ii) prowadzone będą także działania w zakresie edukacji ekologicznej, zmierzające do zmiany postaw i upowszechnienia ekologicznych praktyk oraz przyczyniające się bezpośrednio lub pośrednio do osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych.

Preferencyjnie traktowane będą przedsięwzięcia dla projektów partnerstw pilotażu CWD.

Premiowane będą projekty ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji danej gminy.

Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa (5 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze, a także, z uwagi na wskazane typy beneficjentów i rodzaje projektów – w CS (ii) formą wsparcia będą dotacje.

Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS (ii) realizowanych w formule IIT, przewiduje się konkurencyjny tryb wyboru projektów.

⁹⁶ Pilotaż projektu *Centrum Wsparcia Doradczego* dla Województwa Podkarpackiego obejmuje partnerstwo gmin: powiatu kolbuszowskiego, powiatu brzozowskiego, Zagłębia Ambitnej Turystyki.

Inwestycje we wsparcie kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki wynikające ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych będą komplementarne do projektów dotyczących wsparcia kultury i turystyki w ramach CP4.

Działania realizowane w ramach CS (ii) będą komplementarne z działaniami zaprogramowanymi na poziomie krajowym w KPO i FE PW.

Rodzaje działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

Elementy infrastruktury drogowej i parkingi dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego będą mogły uzyskać wsparcie tylko w obszarze turystyki, pod warunkiem, że są niezbędnym elementem dla zapewnienia dostępu do obiektu/atrakcji w ramach większej inwestycji w obszarze turystyki, nie zaś jako samodzielne projekty drogowe.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- GOPR, WOPR,
- parki narodowe,
- Lasy Państwowe.

Instytucje, dla których organizatorem są instytucje państwowe, ubiegają się o wsparcie na poziomie krajowym.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekiwany rezultatem działań jest wsparcie rozwoju gospodarek lokalnych opartych o relacje funkcjonalne, by poprawić warunki życia, wzmocnić lokalne łańcuchy dostaw produktów turystycznych i stworzyć trwałe miejsca pracy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Interwencja w ramach CS (ii) będzie dotyczyć obszarów wiejskich i obszarów zmarginalizowanych.

Działania w CS (ii) wynikające ze strategii terytorialnych/ponadlokalnych będą realizowane w ramach instrumentu IIT na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.

Do uzgadniania i finansowania przedsięwzięć w ramach IIT może być wykorzystany mechanizm porozumienia terytorialnego⁹⁷.

Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru objętego strategią terytorialną/ponadlokalną umożliwiające pobudzenie rozwoju.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS (ii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych oraz współpracy w

⁹⁷ Art. 14rb znowelizowanej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (DZ. U. z 2020 r. poz. 1378).

ramach instytucjonalnych form takich jak: Konwencja Karpacka, Euroregion Karpacki, Strategia Morza Bałtyckiego. Zakres działań dotyczył będzie określonych transgranicznych i makroregionalnych projektów, o strategicznym znaczeniu dla Państw zaangażowanych w sektory energii (rozwój infrastruktury energetycznej), transportu (połączenia transportowe i infrastruktura komunikacyjna), turystyki (wykorzystanie turystycznych marek terytorialnych, tworzenie sieciowych produktów turystycznych, rozwój produktu turystycznego poprzez m.in. włączenie obiektów turystycznych/kulturalnych z innych krajów lub promowanie produktu poza granicami kraju), wymiany międzyludzkiej, komunikacji cyfrowej i gospodarki, a także działań polegających na podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych, ale i społeczności międzynarodowej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach CS (ii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.1.6.1.2 Wskaźniki⁹⁸

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO076	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

⁹⁸ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

	wsparcia (EFMR)										
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający / rok	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia		

2.1.6.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
				168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	01 - Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	Nie dotyczy
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	04 - Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	05 - Obszary górskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	06 - Wyspy i obszary przybrzeżne	Nie dotyczy
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	07 - Obszary słabo zaludnione	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	08 - Inne rodzaje terytoriów docelowych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	01 - Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 100 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 40 %	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

				rzecz równouprawnienia płci 0 %	
--	--	--	--	------------------------------------	--

2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN

2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;

2.1.7.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

max 8 000 znaków

Cel:

1. Kompleksowa aktywizacja osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych mająca na celu zwiększenie ich szans na znalezienie zatrudnienia oraz zapewnienie większego dostępu do stabilnych miejsc pracy, w tym dotacje na samozatrudnienie realizowane w projektach powiatowych urzędów pracy.
2. Kompleksowa aktywizacja młodych bezrobotnych mająca na celu zwiększenie ich szans na znalezienie zatrudnienia oraz zapewnienie większego dostępu do stabilnej pracy.
3. Kompleksowa aktywizacja młodych bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych z wykorzystaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.
4. Przeciwdziałanie segmentacji rynku pracy poprzez pełniejszy dostęp do stabilnego zatrudnienia i lepsze wykorzystanie potencjału kapitału ludzkiego.

Opis działania:

1. Interwencja będzie kontynuacją wsparcia, na rzecz aktywizacji zawodowej os. bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych. Uwzględni potrzeby poszczególnych grup os. bezrobotnych, w szczególności: młodych, poniżej 30 r.ż. oraz starszych, powyżej 55 r. ż., długotrwale bezrobotnych, kobiet, OzN oraz o niskich kwalifikacjach. Przyczyniać się będą do zwiększenia dostępu do stabilnego zatrudnienia i tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości oraz możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji, eliminujących niedopasowanie do aktualnych potrzeb zawodowych rynku pracy. Różnorodność planowanych działań będzie istotna, z uwagi na prognozowane zmiany na rynku pracy, wymuszające konieczność dotarcia także do tych zasobów pracowniczych, których aktywność zawodowa nie jest obecnie zbyt wysoka. Wyzwaniem w tym obszarze dla regionu będzie zwiększenie zatrudnienia mieszkańców wszystkich kategorii wiekowych, z uwzględnieniem preferencji dla ludzi młodych i pracowników o niskich kwalifikacjach,

poprawa ich mobilności zawodowej, szczególnie na obszarach wiejskich i w mniejszych miastach. Wsparcie ukierunkowane zostanie szczególnie dla w/w osób pozostających bez pracy, poprzez zastosowaniem kompleksowych, różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy, w tym m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia tj. m.in.: staże, praktyki zawodowe, wsparcie finansowe na zakładanie dział. gosp. oraz inne, narzędzia, metody i programy służące aktywizacji zawodowej. Szczególna uwaga w procesie aktywizacji zostanie zwrócona na podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych z uwzględnieniem szkoleń.

2. Wsperze inicjatywy służące przeciwdziałaniu bezrobociu młodych i wychowaniu ich w procesie pracy oraz organizowaniu zatrudnienia, w uzupeł. do perspekt. 2014-2020 realizowanej w ramach POWER 2014-2020 (PI 8ii), gdyż nadal są one aktualne i potrzebne. Uwzględni wpływ rewolucji technologicznej na rynek pracy oraz transform. niektórych sektorów, wynikających z celów i działań Europ. Ziel. Ładu oraz potrzebę trwałej integracji na rynku pracy ludzi młodych (do 25 roku życia) w szczególności pozostających bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu, w tym ze środowisk marginalizowanych. Zapewni wsparcie dostosowane indywidualnie do potrzeb uczestników, z zastosowaniem adekwatnych instrumentów aktywnej polityki rynku pracy, realizowanych przez OHP, m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych młodzieży, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia. Koncentrować się będzie głównie na dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, oczekiwań pracodawcy oraz profilu wykonywanej pracy.
3. Zapewni dodatkowe wsparcie, w uzupełnieniu i demarkacji do działań realiz. przez PUP w udzielaniu i wykorzystaniu dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej, skierowane do os. młodych bezrobotnych do 30 r.ż., w tym również z obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych oraz strategicznej interwencji. Interwencja dotyczyć będzie wyłącznie zarejestrowanych os. bezrobotnych, w rozumieniu ustawy⁹⁹ w sposób i na zasadach określonych w niej, ograniczona do usług kompleksowego wsparcia dotacyjnego :tj. m.in. opracowywania indywidualnych planów działań, pod kątem posiadania kompetencji/preferencji zawodowych predysponujących do prowadzenie dział. gosp., udzielania dotacji na rozpoczęcie dział. gosp., zapewnienie wsparcia szkoleniowego prowadzącego do zarejestrowania i prowadzenia dział. gosp., bądź ewentualnie zapewnienia innych usług w tym obszarze, wynikających z w/w ustawy.

⁹⁹ W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

4. Interwencja będzie miała na celu wsparcie zapewniające większy dostęp do trwałego zatrudnienia oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji/ umiejętności wśród os. z niestabilnym zatrudnieniem i ubogich pracujących, mając na uwadze zmiany w strukturze demograficznej i dynamicznie zmieniający się rynek pracy z upowszechn. się nowych form zatrudnienia, dostosowaniem kwalifikacji do wymagań nowoczesnej gospodarki oraz częstym tworzeniem miejsc pracy z innym rodzajem umów, np. umowy cywilno-prawne, bądź proponując tzw. samozatrudnienie. Zapewni wsparcie w postaci m.in.: szkoleń, staży, form przekwalifikowania, odpowiadając na zidentyfikowane trudności i bariery, w indywidual. i kompleksowy sposób pomagając w ich przezwyciężaniu. Ułatwi w skutecznej aktywizacji zawodowej osób odchodzącym z rolnictwa poprzez zwiększenie, nabycie, zmianę lub aktualizację kwalifikacji zawodowych, wykorzystaniem m.in. szkoleń przekwalifikujących, pozwalających na wykonywanie innych zawodów pozarolniczych.

Rodzaje działań:

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy – projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁰⁰, realizowane przez PUP¹⁰¹,

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁰², realizowane przez OHP.

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- kompleksowe wsparcie dotacyjne dla osób młodych bezrobotnych do 30 r.ż., realizowane zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy co do formy i zasad świadczenia.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, z wyłączeniem dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

¹⁰⁰ W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

¹⁰¹ z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej

¹⁰² W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Beneficjenci:Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- Powiatowe Urzędy Pracy województwa podkarpackiego.

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- Ochotnicze Hufce Pracy¹⁰³ z województwa podkarpackiego.

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), zajmujące się realizacją zadań z zakresu aktywizacji zawodowej,
- Instytucje rynku pracy.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyniać się będzie do zwiększenia szans na podjęcie pracy przez os. pozostające bez zatrudnienia, dopasowaniu kwalifikacji, do potrzeb rynku pracy z wykorzystaniem różnorodnych metod aktywizacji zawodowej, których dobór będzie uzależniony od indywid. potrzeb każdej z os., zapewnić także rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród os.młodych w regionie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- osoby bezrobotne w tym długotrwale bezrobotne

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- osoby młode pozostające bez pracy do 25 r.ż, młodzież powyżej 15 r.ż., uczniowie i studenci, będący podopiecznymi OHP

¹⁰³ Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii w zakresie działań podejmowanych przez OHP rzecz osób młodych, w tym ich finansowania

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- osoby młode bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne do 30 r.ż.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych, ubodzy pracujący i osoby odchodzące z rolnictwa.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparciem z uwzględnieniem wydzielonej alokacji i/ lub preferencji w kryteriach, dedykowanych dla tych projektów, objęte zostaną obszary strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, a także inne obszary wymagające dodatkowego wsparcia: Błękitnego Sanu, Rozwoju Bieszczad, Roztocza Południowego i Inicjatywa Czwórmieście.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

2.1.7.1.2 Wskaźniki¹⁰⁴

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w Programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

¹⁰⁴ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy(2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu				Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu				Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

2.1.7.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	134- Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	135- Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	136 - Wsparcie szczególne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	137- Wsparcie na rzecz samozatrudnienia o zakładania działalności gospodarczej typu start-up	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	141- Wsparcie na rzecz mobilności pracowników	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	26 -miasta,małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	28 - obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	32 -inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	-------	---	--

Tabela 6: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02-Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc w sektorze cyfrowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	05- Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	10 - Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01–Projekty ukierunkowane na kwestie równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02-Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	03-Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;

2.1.7.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Wzmacnianie potencjału Publicznych Służb Zatrudnienia i Instytucji rynku pracy.

Opis działania:

Realizacja wsparcia jest odpowiedzią na problem niewystarczających kompetencji podkarpackich pracowników Instytucji rynku pracy, w zakresie pracy z osobami znajdującymi się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym bezrobotnymi oddalonymi od rynku pracy oraz biernymi. Jest to również istotne, z uwagi na prognozowane głębokie zmiany rynku pracy, spowodowane m.in. problemami demograficznymi, w tym zmniejszaniem się liczby ludności w wieku produkcyjnym i starzeniem się społeczeństwa. Wprowadzaniem tzw. „zielonej transformacji” (Europejskiego Zielonego Ładu), przemysłem 4.0, a także zmianami struktur rynku pracy, w wyniku pandemii COVID-19. Przygotowanie kadry ma charakter wspomagający podkarpacki rynek pracy. Pomoc w tym obszarze polegać będzie na wypracowaniu mechanizmów, pozwalających na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy, w połączeniu z silniejszą współpracą z pracodawcami. Planowane jest u w/w grupy m.in.: wzmacnianie wymiany informacji, doświadczeń i mechanizmów wzajemnego uczenia się, doskonalenie procesów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje regionie, w szczególności wzmacnianie sektorowych rad ds. kompetencji, z zaangażowaniem w ten proces partnerów społecznych realizujących przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy, lub u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Przyczyni się to do szerszej promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz zapewnienia trwałych efektów, w postaci podniesienia kompetencji kadr specjalistów zajmujących się zatrudnianiem i wzrostem jakości świadczonych przez nie usług w regionie.

Rodzaje działań:

Wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia (PSZ) oraz innych Instytucji rynku pracy

- rozwój kompetencji pracowników PSZ oraz innych Instytucji rynku pracy wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy, w zakresie m.in. dostosowania usług do zmieniającego się rynku pracy,
- doskonalenie mechanizmów i instrumentów umożliwiających szybkie dostosowanie podaży do zmian popytu na rynku pracy w zakresie kwalifikacji, umiejętności i terytorialnej mobilności.

Beneficjenci:

- Publiczne służby zatrudnienia,
- inne Instytucje rynku pracy.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań służyć będzie wzmocnieniu zdolności administracji PSZ i innych Instytucji rynku pracy, poprzez podniesienie kompetencji pracowników oraz zapewnienie im wsparcia w pracy w szczególności: z osobami w trudnej sytuacji na rynku pracy, oddalonymi od niego i biernymi wobec działań aktywizacyjnych. Pomoże w optymalizacji wykorzystania zasobów kadrowych regionalnych Instytucji rynku pracy oraz przyczyniać się będzie do wzrostu efektywności ich pracy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- pracownicy, w tym pracownicy Publicznych Służb Zatrudnienia i innych Instytucji rynku pracy,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw

Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

2.1.7.2.2 Wskaźniki¹⁰⁵

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w Programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7.	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLBCR01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

¹⁰⁵ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.7.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	139- Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienie terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	141 - Wsparcie na rzecz mobilności pracowników.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	01- Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	05 -Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	10- Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	01 – Projekty ukierunkowane na kwestie równouprawnienia płci,.	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	02- Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci,	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	03-Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;

2.1.7.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

1. Realizacja regionalnych programów zdrowotnych.
2. Adaptacja i wsparcie rozwiązań poprawiających warunki pracy oraz upowszechnianie zachowań proekologicznych.
3. Outplacement dla osób zagrożonych zwolnieniem, zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia.
4. Wsparcie usług rozwojowych w ramach systemu popytowego realizowanego w BUR.

Opis działania:

1. Celem interwencji będzie utrzymanie pracowników w jak najlepszej kondycji psychofizycznej na rynku pracy, przy jednoczesnym ułatwieniu powrotu do pracy osobom w wieku aktywności zawodowej. Wzmocnienie aktywności w tym obszarze odbywać się będzie poprzez działania z zakresu szeroko rozumianej profilaktyki i promocji zdrowia. Realizowane będą przedsięwzięcia wynikające z określonych w skali regionu deficytów i potrzeb zidentyfikowanych dla obszaru rynku pracy, na podstawie m.in. analiz sytuacji demograficznej i epidemiologicznej, a także faktycznego zapotrzebowania¹⁰⁶, określonego w RPZ, mapach potrzeb zdrowotnych i planach transformacji, w obszarze zdrowia. Wsparcie będzie obejmowało także programy rehabilitacji leczniczej/medycznej, ułatwiającej powrót do pracy osób w wieku aktywności zawodowej, (tj. od 18 roku życia) przebywające na świadczeniu rehabilitacyjnym, które z różnych przyczyn zdiagnozowane zostały jako osoby niezdolne do pracy.
2. Zapewni promowanie rozwiązań wzmacniających adaptacyjność pracodawców i ich pracowników, dostosowanie do zmieniających się warunków gospodarczych, w tym również biorąc pod uwagę wpływ kryzysu pandemii. Nacisk położony zostanie m.in. na budowanie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym, upowszechnianie zarządzania wiekiem i dostosowanie do zmian pracowników. Służyć będzie polepszeniu wykorzystania umiejętności w miejscu pracy, wspieraniu w zwiększeniu produktywności pracowników oraz zatrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy, podnoszenie ich

¹⁰⁶ Diagnoza obszaru zdrowia w województwie podkarpackim- edycja 2020 przygotowana na potrzeby programowania środków europejskich w ramach RPO WP na 2021-2027

kompetencji, adaptacji do nowej sytuacji w ramach kompleksowych i zindywidualizowanych działań outplacementowych. Otoczone pomocą będą firmy przechodzące procesy restrukturyzacyjne, adaptacyjne i modernizacyjne oraz pracownicy zagrożeni utratą zatrudnienia lub będący w okresie wypowiedzenia, (tj. m.in. osoby zwolnione z przyczyn nie dotyczących pracownika). Do przedsiębiorców skierowane będzie przede wszystkim wsparcie szkoleniowo-doradcze, do pracowników wsparcie typu outplacement'owego z uwzględnieniem zaangażowania partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

3. Interwencja będzie kontynuacją działań z perspektywy 2014-2020 i zmierzać będą do wzmocnienia konkurencyjności regionu poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji podkarpackich pracodawców i pracowników, z wykorzystaniem usług rozwojowych, zgodnie ze zdiagnozowanymi ich potrzebami. Przyjęta forma oparta o Podmiotowy System Finansowania (PSF) pozwala na rozwijanie mechanizmów popytowych poprzez elastyczność i dostosowanie do aktualnych potrzeb szkolących się, wymusza odpowiednią jakość proponowanego wsparcia i eliminuje ewentualność nadużyć. Pomoc będzie mieć na celu m.in. poprawę jakości zarządzania, rozwój kwalifikacji i kompetencji pracowników, poprzez dostęp do szkoleń kierowanych do osób starszych, mające na celu zatrzymanie ich na rynku pracy oraz podniesieniu kompetencji, aktualizacji umiejętności, przekwalifikowaniu, wsparciu zarządzaniem strategicznym i zasobami ludzkimi, umożliwieniu przeprowadzania procesów restrukturyzacyjnych bądź zapobiegawczo, przeciw wystąpieniu sytuacjom kryzysowym.

Rodzaje działań:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

regionalne programy zdrowotne (RPZ), obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu lub rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy, w tym również kształcenie / przekwalifikowanie / szkolenia specjalistyczne kadry, niezbędne do realizacji RPZ,

- eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, poprzez m.in.:
 - wdrażanie w zakładach pracy programów przyczyniających się do minimalizowania negatywnych czynników narażających pracowników na utratę zdrowia, w tym działania ukierunkowane na wdrożenie rozwiązań organizacyjnych w pracy, przyczyniających się do eliminowania zidentyfikowanych czynników wpływających negatywnie na zdrowie pracowników.

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

Dla Celu 2:

- adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym upowszechnianie zachowań proekologicznych np. poprzez:

- audyt pracodawcy pod kątem wdrożenia elastycznego systemu pracy (w tym pracy zdalnej) oraz pokrycie kosztów związanych z jego wdrożeniem,
- rozwój i adaptacje środowiska pracy w tym miejsc pracy chronionej (techniczna, funkcjonalna itp.), tworzenie miejsc office sharing,
- wsparcie pracodawców w obszarze zarządzania wiekiem i kompetencjami pracowników (np. przez pogramy mentoring-owe, sesje coachingowe, programy autoprezentacyjne i rotacyjne pracowników itp.), z uwzględnieniem preferencji w rozwoju talentów przywódczych kobiet,
- dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób starszych.
- wsparcie wszystkich pracodawców i pracowników we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, m.in. poprzez np.:
 - działania (w tym świadomościowe) ułatwiające stosowanie elastycznych form zatrudnienia, w tym we wprowadzaniu pracy zdalnej.
- wsparcie i zaangażowanie partnerów społecznych i przedsiębiorstw w rozwiązywaniu problemów związanych z segregacją płci i niwelowaniem różnic w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn.

Dla Celu 3:

- outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa, w tym poprzez m.in. współpracę z firmami poszukującymi pracowników ze spersonalizowanymi umiejętnościami lub możliwością przebranżowienia.
- tworzenie elastycznych ścieżek kariery, miejsc office sharing, ze szczególnymi preferencjami dla kobiet, osób młodych i starszych, z możliwością zaangażowania w tych obszarach organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów lokalnych.

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- usługi rozwojowe w PSF dla pracodawców i ich pracowników, w zakresie rozwoju kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami, w tym m. in. poprzez:
 - ogólne i specjalistyczne szkolenia i/lub doradztwo związane ze szkoleniami m.in. dla kadr zarządzających i pracowników, podmiotów w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami i formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno – technicznym podmiotu.
- wsparcie projektów tworzących lub odtwarzających miejsca pracy o najwyższej jakości, w tym również wymagające zaktualizowania kompetencji i uwzględniające transformację ekologiczną i cyfrową, m.in. poprzez: przekwalifikowania pracowników, stworzenie możliwości uczenia się w miejscu pracy celem przyuczenia do zawodu.

Beneficjenci:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

- wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych.

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- wszystkie podmioty, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Oczekiwane rezultaty:

Efektem pomocy będzie utrzymanie mieszkańców regionu w zdrowiu, wydłużeniu okresu ich aktywności zawodowej, zwłaszcza u osób najbardziej narażonych na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian gospodarczych w regionie i pomoc w przywróceniu do zatrudnienia osób, które w ich wyniku są zagrożone utratą pracy. Zapobieganiu dezaktywizacji zawodowej oraz podniesieniu kwalifikacji podkarpackich pracodawców i pracowników poprzez wsparcie w ramach usług rozwojowych, służących dostosowaniu do zachodzących zmian w regionie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Aktywizacja zdrowotna pracowników

- osoby w wieku aktywności zawodowej i osoby spełniające warunki uczestnictwa w danym programie.

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- pracodawcy z terenu województwa podkarpackiego,
- pracownicy (osoby fizyczne), w tym także osób odchodzących z rolnictwa, które podjęły zatrudnienie lub inną działalność pozarolniczą, objętą obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika,
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy, z przyczyn nie dotyczących pracownika,
- instytucje dialogu społecznego, u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej,
- instytucje partnerstwa lokalnego realizujące inicjatywy partnerów rynku pracy.

Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- instytucje realizujące usługi rozwojowe,
- pracodawcy oraz pracownicy z terenu województwa podkarpackiego.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

Wsparcie będzie uwzględniało wydzielenie alokacji i/ lub zapewnienie preferencji w kryteriach dedykowanych dla projektów i odbiorców, z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Sprzyjać to będzie tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza turystycznej istotnej dla terenów strategicznych: Błękitnego Sanu, Rozwoju Bieszczad i Roztocza Południowego i Inicjatywa Czwórmieście.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.3.2 Wskaźniki¹⁰⁷

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników	podmioty	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	specyficzny dla Programu	Liczba pracowników przedsiębiorstw oraz pozostałych podmiotów objętych usługą rozwojową	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

¹⁰⁷ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR03	Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (osoby)	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
---	-------	------	--------------------	---------	---	-------	--	--	--	--	--

2.1.7.3.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	144– Działania na rzecz zdrowego i dostosowanego środowiska pracy uwzględniające zagrożenia dla zdrowia i obejmujące m.in. promocję aktywności fizycznej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	146– Wsparcie na rzecz przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	147– Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01- Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	26 – Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	28 – Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	31 – Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zmierzonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02 –Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	05 -- Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01 – Projekty ukierunkowane na kwestie równouprawnienia płci,	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	03 – Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego

2.1.7.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Rozwój u uczniów szkół podstawowych ważnych na rynku pracy kompetencji w zakresie robotyki, programowania oraz myślenia twórczego poprzez wdrożenie innowacji technologicznej w postaci pracowni robotyki i programowania

Opis działań:

Planowane działania obejmują kompleksowe wsparcie z zakresu robotyki polegające na wdrożeniu jednolitego programu nauczania robotyki i programowania w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego (preferowane w klasach 4-6). Głównym celem wsparcia jest kształtowanie u uczniów ważnych na rynku pracy kompetencji. Projektowana interwencja ma na celu wypracowanie otoczenia metodyczno-dydaktycznego, w tym poprzez oprzyrządowanie, materiały i wzrost kompetencji nauczycieli pozwalających na efektywną realizację nauczania informatyki w szkołach, którego znaczącym elementem jest robotyka i programowanie. Efektem projektu będzie wykształcenie u uczniów kompetencji pożądaných na rynku pracy tj. myślenia twórczego i projektowego, umiejętność programowania i samodzielnego konstruowania/programowania robotów, przeszkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania, kompleksowe wyposażenie szkół podstawowych w pracownię robotyki. Wsparcie przyczyni się do polepszenia jakości edukacji oraz zwiększenia liczby dzieci objętych zajęciami z robotyki, programowania i kodowania. Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektu wpłyną na poprawę jakości świadczonych usług edukacyjnych oraz podniesienie kwalifikacji i kompetencji pracowników pedagogicznych. Oczekiwanym efektem realizowanego wsparcia jest wdrożenie zajęć programowania jako stałego elementu do programu nauczania informatyki w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego. Projektowana interwencja ma charakter kompleksowy, skierowana jest do wszystkich szkół województwa podkarpackiego, ukierunkowana jest na wsparcie zmian systemowych w zakresie zwiększenia jakości i efektywności systemu edukacji w obszarze kompetencji cyfrowych. Interwencja odpowiada

na potrzeby regionalnego rynku pracy na którym szczególną rolę odgrywają przedsiębiorstwa z branży informatycznej, twórcy innowacyjnych aplikacji oraz firmy z branży telekomunikacyjnej (jedną z inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego jest Informacja i telekomunikacja).

Interwencja jest komplementarna ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

Rodzaje działań:

Kształtowanie kompetencji w zakresie robotyki, programowania oraz myślenia twórczego u uczniów szkół podstawowych

- szkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania
- zajęcia dla uczniów (również w formie zajęć dodatkowych realizowanych w szkole) a także warsztaty, obozy kształtujące umiejętności uczniów w zakresie robotyki i programowania
- wyposażenie pracowni robotyki w zestawy robotów, niezbędny sprzęt komputerowy oraz potrzebne oprogramowanie
- merytoryczne i techniczne wsparcie nauczycieli i uczniów
- powołanie sieci wsparcia i współpracy nauczycieli zajmujących się robotyką
- organizacja wydarzeń promujących naukę programowania, pikników naukowych, konkursów dla uczniów z programowania i robotyki.

Sposób wyboru projektów: **niekonkurencyjny**

Beneficjenci:

- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja wsparcia przyczyni się do wprowadzenia zajęć programowania do programu nauczania informatyki w szkołach województwa podkarpackiego.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty
- uczniowie szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele i kadra pedagogiczna
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.4.2 Wskaźniki¹⁰⁸

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECO01	Liczba podmiotów objętych wsparciem w celu zwiększenie jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECR01	Liczba podmiotów,	sztuki			Do uzupełnienia		

¹⁰⁸ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					które wykorzystują rozwiązania w zakresie zwiększenia jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.7.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 6 – tematy uzupełniające EFS+					
---	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	02 - Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

- 2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**

2.1.7.5.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Interwencja jest komplementarna ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

Cel:

1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej
2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego
3. Poprawa jakości kształcenia zawodowego

Opis działań:

1. Działania skoncentrowane zostaną na upowszechnianiu edukacji przedszkolnej przede wszystkim na obszarach objętych najniższym wskaźnikiem skolaryzacji przedszkolnej oraz skierowaniu wsparcia na tworzenie miejsc przedszkolnych, w szczególności w gminach gdzie występuje największe zapotrzebowanie w tym zakresie. Wsparcia wymagają również działania dotyczące doskonalenia zawodowego nauczycieli, doradców zawodowych, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej OWP. Działania obejmować będą także preorientację zawodową dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności u dzieci, a także organizację zajęć dodatkowych, specjalistycznych, wspierających, które rozwijają uzdolnienia u dzieci. Istotnym zadaniem będzie wsparcie działań umożliwiających prowadzenie skutecznej edukacji włączającej oraz stworzenie warunków dla jej upowszechniania, w tym poprzez poprawę warunków kształcenia dzieci z niepełnosprawnościami, zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (np. z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych oraz zapewnienie usług asystenckich dla dzieci.
2. Wsparcie obejmuje przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Interwencja uwzględni zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi

potrzebami edukacyjnymi. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne. Ważnym zadaniem będą wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez m.in. zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (z wykorzystaniem modeli wypracowanych m.in. w projekcie *Przestrzeń dostępnej szkoły*), jak też podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, doradców zawodowych, usługi asystenckie dla uczniów, działania związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży. Planowane są działania na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym, wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej, a także działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją dzieci i młodzieży w sieci.

3. W ramach działania prowadzone będą kompleksowe przedsięwzięcia skierowane zarówno na wsparcie rozwoju uczniów, jak też doskonalenie kompetencji nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu i doradców zawodowych. Niezbędne jest włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz upowszechnianie kształcenia w miejscu pracy i praktycznego kształcenia zawodowego, uwzględniającego najnowsze trendy technologiczne. Szczególnym wsparciem należy objąć profile zawodowe w szkołach, kształcące specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce np. poprzez programy stypendialne. Wsparcie obejmuje działania umożliwiające prowadzenie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, w tym poprzez poprawę warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (z wykorzystaniem modeli wypracowanych m.in. w projekcie *Przestrzeń dostępnej szkoły*), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, usługi asystenckie dla uczniów. Ważnym elementem kształcenia nauczycieli będą praktyki i staże. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje także wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej oraz działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją młodzieży w sieci.

Rodzaje działań:

Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego

- tworzenie nowych miejsc przedszkolnych i dostosowywanie istniejącej bazy lokalowej tylko tam, gdzie występują rzeczywiste deficyty i potrzeby, wydłużenie pracy OWP
- rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia
- wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności dzieci
- podnoszenie kwalifikacji lub kompetencji zawodowych kadry OWP
- zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia
- preorientacja zawodowa dla dzieci

Wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w zakresie dostosowania do wymagań rynku pracy

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
 - współpracę z pracodawcami i otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
 - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
 - staże i praktyki uczniowskie¹⁰⁹ (kształcenie zawodowe)
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły)
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- innowacyjne rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne oraz eksperymenty pedagogiczne
- wizyty studyjne (w tym zagraniczne)
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli
- upowszechnienie korzystania z doradztwa zawodowego i edukacyjnego, profesjonalizacja doradztwa m.in. poprzez współpracę z PSZ (projekt w trybie niekonkurencyjnym – WUP)
- utworzenie systemu wyszukiwania i wspierania uczniów zdolnych oraz wsparcie m.in. uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągających wysokie wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne
- włączenie rodziców w działalność szkoły
- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole

¹⁰⁹ Z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

- Organy prowadzące przedszkola, a także inne formy wychowania przedszkolnego oraz wszystkie podmioty w tym osoby fizyczne które w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posiadają odpowiedni kod PKD
- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty/ Wojewódzki Urząd Pracy

Oczekiwane rezultaty:

Wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz zmniejszenie dysproporcji w dostępie do edukacji na tym poziomie pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi. Rozwój kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych uczniów przekładający się na lepsze przygotowanie do potrzeb rynku pracy. Podniesienie kwalifikacji uczniów, podniesienie jakości świadczonych usług przez szkoły, przygotowanie wykwalifikowanych pracowników na potrzeby rynku pracy, rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego

- dzieci w wieku przedszkolnym
- nowo utworzone i istniejące OWP
- nauczyciele doradcy zawodowi, pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w OWP
- rodzice i prawni opiekunowie dzieci w wieku przedszkolnym
- kadra zarządzająca OWP

Wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w zakresie dostosowania do wymagań rynku pracy

- publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty
- placówki kształcenia ustawicznego lub centra kształcenia zawodowego
- uczniowie i słuchacze szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele, kadra pedagogiczna, kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu, doradcy edukacyjno-zawodowi, nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego, kandydaci na nauczycieli praktycznej nauki zawodu
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zapewnienie wsparcia przy uwzględnieniu wydzielonej alokacji i/lub preferencji w kryteriach dla projektów z zakresu opieki przedszkolnej dla dzieci, istotnych dla obszarów strategicznej interwencji (OSI), zwłaszcza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast średnich tracących funkcje społeczno gospodarcze, a także innych obszarów wymagających dodatkowego wsparcia, jak objęte programami strategicznymi Błękitny San, Rozwój Bieszczad, Roztocze Południowe i Inicjatywa Czwórmieście.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie dotyczy.

2.1.7.10.2 Wskaźniki¹¹⁰

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów objętych wsparciem	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

¹¹⁰ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO05	Liczba uczniów uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących doposażenie/	podmioty			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

					wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

2.1.7.10.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	148 - Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
---	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	09 – Nie dotyczy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.7.6.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Upowszechnianie kształcenia ustawicznego osób dorosłych.

Opis działania:

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa Podkarpackie 2030 kompetencje i kwalifikacje osób dorosłych stanowią o jakości kapitału ludzkiego w regionie. Zachodzące zmiany, w tym szybkie tempo rozwoju, postęp technologiczny, wzrost mobilności, powodują reorganizację systemu uczenia poprzez kreowanie różnych form edukacyjnych, realizowanie procesu w różnych miejscach i przez całe życie. Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji¹¹¹. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Zgodnie z Diagnozą społeczno-gospodarczą województwa podkarpackiego konieczne jest zwiększenie udziału mieszkańców w kształceniu ustawicznym. Na podstawie wyników badania „Potencjał kadrowy podkarpackiego rynku pracy” w 2017 r. z jakiejkolwiek formy doksztalcania lub podnoszenia kwalifikacji skorzystało zaledwie 17% dorosłych mieszkańców województwa. Ponad 1/3 mieszkańców zadeklarowała, że nie ma żadnych informacji na temat możliwości doksztalcania w regionie. Brak dostępu do informacji na ten temat deklarują najczęściej osoby bierne zawodowo. Dla osób posiadających wiedzę o dostępnych usługach kształcenia najczęstszym źródłem informacji są reklamy zamieszczane w prasie, radio, telewizji itp., a także zasoby Internetu (na obydwie źródła wskazuje 1/3 respondentów). Wśród

¹¹¹ Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

mieszkańców regionu kwalifikacyjne kursy zawodowe to rozwiązanie, o którym słyszała duża część mieszkańców (62,7%) Podkarpacia, o możliwości dokształcania osób pracujących ze środków Funduszu pracy słyszał tylko co trzeci mieszkaniec, o Krajowym Funduszu Szkoleniowym – 16,7% mieszkańców, a o Bazie Usług Rozwojowych zaledwie 8,2% mieszkańców. Znajomość wszystkich czterech form jest najczęstsza wśród osób posiadających zatrudnienie. Z uwagi na powyższe niezbędna jest kontynuacja działań opartych m.in. o Podmiotowy System Finansowania (PSF) (podejście popytowe). W ramach tego systemu osoby dorosłe, które samodzielnie chcą podnosić swoje kwalifikacje uzyskują lepszy dostęp do edukacji oraz zdobędą formalne potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych w drodze nieformalnej i pozaformalnej. Zgodnie z wynikami przeprowadzonego przez GUS badania pt. „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.” w województwie podkarpackim dostęp do Internetu ma 90,7% gospodarstw domowych, 83,6 % mieszkańców województwa podkarpackiego deklaruje, że korzysta z Internetu, odsetek ten spada do 76,1 % wśród osób regularnie korzystających z Internetu. Posiadanie podstawowych kompetencji cyfrowych w województwie podkarpackim jest na bardzo niskim poziomie, znacznie niższym niż średnia dla Polski. W regionie odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wyniósł w 2018 r. zaledwie 39,6 %, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła – 45,9 %. Konieczne jest tym samym zwiększenie i zintensyfikowanie działań w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego działania mają zapewnić wsparcie dla osób dorosłych, w tym osób z najtrudniejszych grup docelowych, chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i rozwijać kompetencje poprzez udział w kształceniu ustawicznym, ukierunkowanych na zdobycie nowych lub podniesienie już posiadanych kwalifikacji/kompetencji lub przekwalifikowanie się.

Rodzaje działań:

Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji

- usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, w ramach PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się (w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych za pośrednictwem BUR) poprzez m.in.:
 - kwalifikacyjne kursy zawodowe,
 - kursy umiejętności zawodowych,
 - inne kursy niż ww., umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
 - walidację i certyfikację kwalifikacji i kompetencji, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
 - promowanie form kształcenia ustawicznego.
- wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE), np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych,

- w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami;
- wsparcie w uzyskiwaniu podstawowych kompetencji, również cyfrowych (realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways - ścieżki poprawy umiejętności), w tym poprzez docieranie do grup docelowych,

Beneficjenci:

- wszystkie podmioty w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Oczekiwane rezultaty:

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji, kompetencji i umiejętności

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i kompetencji,
- osoby wykazujące największą lukę kompetencyjną oraz posiadających największe potrzeby edukacyjne (w tym osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami)
- osoby dorosłe z niskim poziomem umiejętności podstawowych lub wykształcenia zainteresowane podnoszeniem podstawowych kompetencji, w tym cyfrowych
- podmioty tworzące lokalne punkty wsparcia kształcenia osób dorosłych

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.6.2 Wskaźniki¹¹²

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po	osoby			Do uzupełnienia		

¹¹² Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					opuszczeniu programu				na dalszym etapie prac		
--	--	--	--	--	----------------------	--	--	--	------------------------	--	--

2.1.7.6.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	-------	--	--

2.1.7.7. Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.7.7.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zwiększająca ich szanse na zatrudnienie.
2. Zwiększenie dostępności do usług dla PES oraz wzrost zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Opis działań:

1. Zaplanowane działania koncentrować się będą na realizacji programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym nakierunkowane na rozwój osobisty i wzmocnienie postawy aktywnej, kreowanie przedsięwzięć integrujących środowiska lokalne. Szczególny nacisk zostanie położony na działania doskonalące zdobywanie umiejętności życiowych i społecznych oraz w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Wykorzystywane będą przy tym instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zawodowej, społecznej i zdrowotnej, w tym w głównej mierze usł. reintegracji społeczno-zawodowej, w szczególności prowadzone przez takie podmioty, jak Centra (CIS) i Kluby Integracji Społecznej (KIS), Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ), Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ). Dla zwiększenia skuteczności interwencji przewiduje się możliwość wspierania całych rodzin i ich otoczenia doświadczającego trudności ekonomicznych i społecznych, borykających się z: niepełnosprawnością, ubóstwem, biernością zawodową, bezrobociem, alkoholizmem itp. oraz akcent położony zostanie na wsparcie osób wykluczonych komunikacyjnie. W odniesieniu do sytuacji materialnej, raport z badania działalności OPS w regionie wskazuje, że pracownicy OPS widzą wysoką zasadność realizacji rzeczowych form wsparcia np. wykonania prac remontowych¹¹³ przyczyniających się do poprawy warunków mieszkaniowych. Ponadto, interwencja przyczyni się do zwiększenia liczby i polepszy jakość usług oferowanych przez podmioty użyteczności publicznej oraz pobudzi rozwój społeczności lokalnych.

¹¹³ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

2. Warto podkreślić rosnącą liczbę podmiotów ekonomii społecznej (PES) w regionie i ich potencjał w zatrudnianiu os. zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. OzN, długotrwale bezrobotnych. ES stanowi ważny element w rozwiązywaniu problemów wykluczenia społecznego, jak również rynku pracy. Zaplanowane wsparcie będzie miało wpływ na jakość miejsc pracy w PES (wynagrodzenie oraz trwałość i komfort pracy). ES ma znaczenie w pracy z osobami o szczególnie trudnej sytuacji, także jako dostawca usług/towarów podnoszących jakość życia lokalnych wspólnot. Nadal wymaga wsparcia w celu wykorzystania głównie istniejącego potencjału podmiotów, ponieważ występują deficyty w zakresie zarządzania tymi podmiotami, tj. brak kompetencji branżowych pracowników PES oraz niska skala współpracy między podmiotami ekonomii społecznej, a przedsiębiorstwami rynkowymi i jednostkami samorządu terytorialnego. Kondycja wielu istniejących PES jest słaba i zatrudnienie w nich nie gwarantuje trwałego wyjścia z wykluczenia społecznego.
- W celu uzupełnienia opisanych działań planuje się wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. z zakresu aktywnej integracji.

Rodzaje działań:

Aktywna integracja

- kompleksowe programy aktywizacji społeczno-zawodowej¹¹⁴ dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osób z niepełnosprawnościami, oraz biernych zawodowo (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności) realizowane w nowoutworzonych i istniejących jednostkach reintegracyjnych Centrach Integracji Społecznej (CIS), Klubach Integracji Społecznej (KIS), Zakładach Aktywności Zawodowej (ZAZ) oraz Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ),
- kompleksowe programy aktywnej integracji¹¹⁵ dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej, w szczególności usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej oraz działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych¹¹⁶,
- kompleksowa aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna społeczności romskiej.

Ekonomia społeczna

¹¹⁴ W ramach typu operacji możliwe jest podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej niezbędnej do realizacji projektu **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu aktywnej integracji, pomimo, że wszystkie działania w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej realizowane będą na poziomie krajowym w ramach projektów koordynacyjnych ROPS.

¹¹⁵ W ramach typu operacji możliwe jest podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej niezbędnej do realizacji projektu **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu aktywnej integracji, pomimo, że wszystkie działania w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej realizowane będą na poziomie krajowym w ramach projektów koordynacyjnych ROPS.

¹¹⁶ Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego realizowanego w projektach i finansowane wyłącznie przez samego beneficjenta (nie przez uczestnika projektu), który odpowiadałby za organizację takiego wsparcia, np. remont, zakup sprzętu (należy pamiętać, że część działań będzie finansowana w ramach cross-finansingu).

- wsparcie na utrzymanie istniejących miejsc pracy w PS oraz utworzenie nowych miejsc pracy w PS¹¹⁷ oferujących stabilne zatrudnienie m.in. poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe, usługi inkubacyjne i animacyjne,
- usługi wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS, w tym wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji w PS,
- usługi wspierające rozwój PES/PS poprzez podnoszenie potencjału, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES/ PS w ramach procesów biznesowych i/lub reintegracyjnych realizowane w szczególności za pośrednictwem BUR.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

Beneficjenci:

Aktywna integracja

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub reintegracji społeczno-zawodowej,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: CIS i KIS, ZAZ i WTZ,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie,
- Ochotnicze Hufce Pracy¹¹⁸,
- partnerstwa publiczno–społeczne,
- Powiatowe Urzędy Pracy województwa podkarpackiego.

Ekonomia społeczna

- akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej – Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES).

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej dla os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz spowoduje wzrost współczynnika aktywności zawodowej i zwiększenie szans na podjęcie pracy przez osoby z grupy znajdującej się w trudnej sytuacji na rynku pracy tj. OzN w wieku produkcyjnym, osób biernych zawodowo poprzez korygowanie deficytów wynikających z szeregu barier ograniczających aktywność społeczną

¹¹⁷ Z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej.

¹¹⁸ Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii w zakresie działań podejmowanych przez OHP rzecz osób młodych, w tym ich finansowania.

i zawodową. Działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług dla PES, pozytywnie wpłynie na popyt na pracę w PES, będzie sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy PS, a tym samym ograniczy ryzyko wykluczenia społ. i ubóstwa.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Aktywna integracja

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w tym m.in. osoby z niepełnosprawnościami, biernie zawodowo (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności),
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem¹¹⁹ (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym),
- członkowie społeczności romskiej i ich otoczenie,
- kadra instytucji pomocy i integracji społecznej.

Ekonomia społeczna

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- osoby fizyczne planujące założenie PS lub podjęcie pracy w PS,
- podmioty ekonomii społecznej i ich zrzeszenia oraz pracownicy,
- osoby prawne planujące założenie PS,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: CIS i KIS, ZAZ i WTZ.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego

i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób

¹¹⁹ Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Za otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym można uznać wszystkie osoby, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym..

z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.7.2 Wskaźniki¹²⁰

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

¹²⁰ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO04	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

2.1.7.7.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	138 – Wsparcie na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	153 – Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	154 – Działania na rzecz poprawy dostępu grup marginalizowanych, takich jak Romowie, do edukacji, zatrudnienia, a także na rzecz wspierania ich włączenia społecznego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 8 Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

2.1.7.8.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Integracja społeczno – zawodowa obywateli państw trzecich oraz ich otoczenia zwiększająca szanse na zatrudnienie.

Opis działań:

Istotną kwestię w zakresie obszaru włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich i ich otoczenia, dlatego w ramach środków przewidziana jest także koncentracja działań na kompleksowym wsparciu zmierzającym do integracji społecznej i zawodowej w/w osób, w tym przygotowania do legalizacji pobytu. Z raportu badania działalności Ośrodków Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim wynika, że najczęściej wskazywanymi problemami w/w grupy są: trudności w dostępie do świadczeń zdrowotnych (problemy z ubezpieczeniem zdrowotnym) (65%), nieuregulowany status prawny (50%), trudności adaptacyjne, niezdolność do odnalezienia się w nowym miejscu (50%).¹²¹ Celem zaplanowanych działań związanych z procesem integracyjnym jest doprowadzenie do możliwie największej samodzielności w życiu wśród polskiego społeczeństwa. Samodzielność cudzoziemca obniża koszty związane z jego pobytom na terytorium kraju, stanowi też warunek konieczny dla jego asymilacji. Tak pojęta integracja obejmuje zarówno działania adresowane do obywateli państw trzecich, jak i wobec jego społecznego otoczenia. Programy integracyjne powinny zatem obejmować m.in. intensywne zajęcia językowe, szkolenia zawodowe czy z zakresu wartości i kultury polskiej, zajęcia z umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu społecznym w Polsce czy dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w kraju przebywania lub zaplanowanego osiedlenia.

Rodzaje działań:

Aktywna integracja migracyjna

- kompleksowe działania zmierzające do integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich oraz ich otoczenia realizowane w oparciu o indywidualną ścieżkę

¹²¹ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

wsparcia (w tym projekt w trybie niekonkurencyjnym Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie).

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze polityki społecznej lub reintegracji społeczno-zawodowej,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie,
- publiczne służby zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹²²,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do usług aktywnej integracji w wymiarze społecznym i zawodowym obywateli z państw trzecich oraz ich otoczenia. Przewiduje się zwiększenie szans na rynku pracy co doprowadzi do wzrostu aktywności zawodowej i przyczyni się do zmniejszenia skutków ubóstwa.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- obywatele państw trzecich, w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową,
- otoczenie¹²³ w/w osób (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym).

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

¹²² t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.

¹²³ Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Za otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym można uznać wszystkie osoby, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.8.2 Wskaźniki¹²⁴

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

¹²⁴ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby			Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
---	-------	------	--------------------	--------	--	-------	--	--	--	--	--

2.1.7.8.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	157 – Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

- 2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej**

2.1.7.9.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji.

Opis działań:

Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usł. dla os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem procesu DI w oparciu o ogólnoeuropejskie wytyczne.

W zakresie usług społecznych zaplanowano działania dla os. wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez rozwój inicjatyw oraz podniesienie standardów usług opiekuńczych zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania oraz odpowiednich usług w placówkach wsparcia dziennego¹²⁵ i całodobowego.

Sukcesywnie wzrastająca liczba usług asystenckich (od 2017r. do 2019r. w perspektywie RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętych w projektach zwiększyła się o 426% -23 w 2017r., 34 w 2018r., 121 w 2019r.), świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia, a umożliwienie jak największej liczbie OzN dostępu do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.¹²⁶

Zaproponowano wsparcie przyczyni się do poprawy sytuacji opiekunów faktycznych na rynku pracy mając na uwadze, że jedną z przyczyn bierności zawodowej osób dorosłych w reg. jest

¹²⁵ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 45).

¹²⁶ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 47-48)

np. choroba, niepełnosprawność¹²⁷ oraz konieczność opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia.

Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym¹²⁸, aby jak najdłużej mogli pozostawać w swoim środowisku¹²⁹.

Istotnym elementem DI jest wsparcie mieszkalnictwa, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych oraz wsparcie procesu usamodzielniania.

Kluczowym dla zapewnienia rozwoju i integracji usług społ. przy jednoczesnej DI systemu wsparcia wydaje się szybkie wykreowanie systemu spójnej koordynacji o charakterze lokalnym obejmującego działania pomocy społecznej, ochrony zdrowia i innych obszarów, w ramach których realizowane są usługi społ. W związku z tym zwiększenie dostępu do usług społ. będzie realizowane dzięki możliwości tworzenia i rozwoju usług dostarczanych przez CUS.

W zakresie usług publicznych o charakterze zdrowotnym zaplanowano działania dot. programów zdrowotnych w odpowiedzi na choroby zidentyfikowane jako istotne dla regionu. Zaplanowano wsparcie procesu DI opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej, zwiększenie dostępu do priorytetowej opieki długoterminowej świadczonej na poziomie wspólnotowym i domowym, opieki hospicyjnej itp.

Rozwój usług w sferze opieki zdrowotnej i rehabilitacji medycznej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będzie istotnie przyczyniać się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w/w osób oraz ich rodzin.

Ważnym elementem będzie wdrażanie wypracowanych na poziomie krajowym standardów dostępności w podmiotach leczniczych.

W celu uzupełnienia opisanych działań przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej.

Rodzaje działań:

Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej

- kompleksowe działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, rozwój usług asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,

¹²⁷ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 34)

¹²⁸ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 26) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

¹²⁹ Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.36)

- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych,
- wsparcie¹³⁰ tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomagającym lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych¹³¹ oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
- wsparcie¹³², procesu usamodzielniania osób przybywających i opuszczających placówki całodobowe
- wsparcie w zakresie finansowania (tworzenie/funkcjonowanie) wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
- wsparcie osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych,
- inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego,
- tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym¹³³, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej,
- regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu kierowane do grup docelowych innych niż w RPZ w celu (d), w tym również kształcenie / przekwalifikowanie / szkolenia specjalistyczne kadry niezbędne do realizacji RPZ,
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym m.in.
 - upowszechnienie modelu wsparcia na rzecz poprawy stanu zdrowia psychicznego dorosłych¹³⁴,
 - Dzielne Domy Opieki Medycznej (DDOM), opieka długoterminowa, hospicyjna i paliatywna, w tym zakup sprzętu, poradnictwo dla opiekunów faktycznych nad osobami starszymi, potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, z niepełnosprawnościami oraz chorobami przewlekłymi,
- wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych.

¹³⁰ Wsparcie na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

¹³¹ Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego realizowanego w projektach i finansowane wyłącznie przez samego beneficjenta (nie przez uczestnika projektu), który odpowiadałby za organizację takiego wsparcia, np. remont, zakup sprzętu (należy pamiętać, że część działań będzie finansowana w ramach cross-finansingu) (należy pamiętać, że część działań będzie finansowana w ramach cross-finansingu).

¹³² Wsparcie na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

¹³³ Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji zatrudnionych kadr niezbędnej do realizacji projektu na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej. Z poziomu krajowego, w ramach projektów koordynacyjnych oraz projektu parasolowego z zakresu usług społecznych, realizowane będzie natomiast wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług.

¹³⁴ Wsparcie na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

W tym projekt w trybie niekonkurencyjnym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie w zakresie kompleksowych działań na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i usług mieszkalnictwa na terenie regionu.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej
 - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności i zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych oraz wzrost jakości systemu zdrowia publicznego świadczonych w społeczności lokalnej dzięki wspartemu procesowi DI.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze¹³⁵, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- osoby z problemami zdrowia psychicznego,
- otoczenie w/w osób (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego

i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

¹³⁵ Zgodnie z art. 4 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych za osobę starszą uznaje się osobę, która ukończyła 60 rok życia.

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.7.9.2 Wskaźniki¹³⁶

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc	sztuki			Do uzupełnienia		

¹³⁶ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					świadczenia usług w społeczności lokalnej				na dalszym etapie prac		
--	--	--	--	--	---	--	--	--	------------------------	--	--

2.1.7.9.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	159 – Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	160 – Działania na rzecz poprawy dostępność, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	161 – Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	-------	--------------	--

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.7.10. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.7.10.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Integracja społeczna oraz zwiększenie dostępności do usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym najbardziej potrzebujących i dzieci służących aktywizacji społecznej i zwiększeniu samodzielności.

Opis działań:

Interwencja zostanie skoncentrowana na działaniach zwiększających dostęp do usł. dla dzieci, młodzieży, rodzin, pieczy zastępczej oraz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia, m.in. uzależnionych.

Wsparcie otrzymają osoby będące w najtrudniejszej sytuacji życiowej w zakresie aktywizacji społecznej celem przywrócenia im zdolności do funkcjonowania w życiu społecznym lub możliwości zatrudnienia.

Zaplanowano realizację szerokiego zakresu usług wsparcia dla dzieci, młodzieży, rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, rodzinom przeżywającym kryzys). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych oraz fakt wspólnego zamieszkiwania ze sprawcą i brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy¹³⁷.

Planowane jest wsparcie rozwoju pieczy zastępczej jako elementu procesu DI usług lub element kompleksowego procesu aktywnej integracji rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W celu wzmocnienia procesu DI wsparcie będzie kierowane także do takich rodzin, w których istnieje szansa na uniknięcie skierowania dzieci pod opiekę rodzin zastępczych i ich

¹³⁷ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 22) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

powrót do domu. Wspierani będą również kandydaci na rodziny zastępcze oraz osoby obecnie pełniące rolę rodzin zastępczych oraz kadra i opiekunowie zajmujący się dziećmi przebywającymi w pieczy. Przewidziano interwencje dot. usamodzielniania os. opuszczających pieczę zastępczą oraz różnego rodzaju ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze, której cel można zrealizować m.in. poprzez mieszkalnictwo wspomagane, gdzie podopieczni pod okiem specjalistów zdobędą umiejętności przygotowujące lub wspomagające ich do samodzielnego życia i funkcjonowania.

Realizowane będzie wsparcie odpowiadające na problemy związane z uzależnieniem, które często wpływają na wiele sfer życia, zarówno osób uzależnionych, jak i najbliższego otoczenia. Kierunek ten wyznacza SRW 2030 jako podjęcie działań dot. zapobiegania demoralizacji dzieci i młodzieży poprzez realizację programów z zakresu m.in. profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy i agresji. Identyfikując negatywne skutki palenia tytoniu, przyjmowania narkotyków, uzależnień behawioralnych czy picia alkoholu (tj. nieuleczalny, niegenetyczny zespół chorobowy - alkoholowy zespół płodowy (FAS) lub Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD), które negatywnie odbija się zarówno na zdrowiu fizycznym, ale również psychicznym zaplanowano interwencje w powyższym obszarze.

Ponadto, wsparcie zostanie ukierunkowane do osób najbardziej potrzebujących, w tym m.in. osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, uzależnionych.

Istotnym elementem DI w ramach interwencji jest również tworzenie mieszkań wspomaganych i chronionych dedykowanych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które oddają ideę niezależnego mieszkańca dzięki wsparciu i stymulacji przez personel terapeutyczny. Przewidziano także możliwość wsparcia potencjału organizacji pozarządowych działających w obszarze włączenia i integracji społecznej oraz wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

Rodzaje działań:

Integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

- działania mające na celu aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo,
- usługi dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych np. ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych itp.,
- wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia rodzinom),

- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych instytucji opieki całodobowych, m.in. poprzez promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, usługi wsparcia dla rodzin zastępczych oraz kandydatów, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej,
- upowszechnienie idei rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie preadopcyjne i postadopcyjne oraz wsparcie kandydatów na rodziców adopcyjnych,
- kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej¹³⁸,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe (wsparcie na rzecz osób usamodzielnianych i rodzin),
- wsparcie dla osób w sytuacjach kryzysowych poprzez dostęp do usług interwencji kryzysowej,
- usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie,
- stworzenie punktów poradnictwa specjalistycznego dotyczących diagnostyki i terapii dzieci z FAS/FASD¹³⁹,
- usługi w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień,
- kompleksowe usługi dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym,
- wsparcie potencjału organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej lub reintegracji społeczno-zawodowej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub na rzecz wsparcia dzieci, młodzieży, rodziny i pieczy zastępczej,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr¹⁴⁰ niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadr na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz pieczy zastępczej.

W tym projekty w trybie niekonkurencyjnym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie w zakresie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie dzieci, młodzieży, rodzin i pieczy zastępczej oraz profilaktyki uzależnień.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

¹³⁸ Wsparcie na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

¹³⁹ FAS - Featal Alchohole Syndrome- Płodowy Zespół Alkoholowy, FASD - Fetal Alcohol Spectrum Disorder- spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (źródło: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/ciaza-alkohol-dzieci-apel-rpo-dwoch-resortow>)

¹⁴⁰ Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, w tym szkolenia kadr systemu wsparcia dzieci, młodzieży, rodziny oraz pieczy zastępczej i instytucji/placówek, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej. Z poziomu krajowego, w ramach projektów koordynacyjnych oraz projektu parasolowego z zakresu usług społecznych, realizowane będzie natomiast wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub reintegracji społeczno-zawodowej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub na rzecz wsparcia rodziny i pieczy zastępczej (dotyczy wyłącznie realizacji typu: wsparcie potencjału organizacji pozarządowych),
- podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej
 - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

Oczekiwane rezultaty:

Zaplanowane działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz wzmocni wsparcie procesu DI, a także przyczynią się do wypracowania instrumentów motywujących do wdrażania nowych metod pracy socjalnej oraz programów aktywizacji społecznej i zawodowej, a także rozwijania różnych form wsparcia mieszkaniowego.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby najbardziej potrzebujące¹⁴¹ (m.in. osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym¹⁴², uzależnione) i dzieci oraz osoby bierne zawodowo,
- otoczenie w/w (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia w/w osobom),
- osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej,

¹⁴¹ Osoby najbardziej potrzebujące oznaczają osoby fizyczne, w tym osoby indywidualne, rodziny, gospodarstwa domowe lub grupy osób, w tym dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji i osoby bezdomne, których potrzeba uzyskania pomocy została stwierdzona na podstawie obiektywnych kryteriów określonych przez właściwe władze krajowe w konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, przy jednoczesnym unikaniu konfliktu interesów, oraz mogących zawierać elementy umożliwiające dotarcie do osób najbardziej potrzebujących na pewnych obszarach geograficznych;

¹⁴² Bezdomność i wykluczenie mieszkaniowe definiowane są zgodnie z Europejską typologią bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego ETHOS, w której wskazuje się okoliczności życia w bezdomności lub ekstremalne formy wykluczenia mieszkaniowego oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

- osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- kandydaci na rodziców adopcyjnych i zastępczych oraz członkowie ich rodzin, kandydaci do prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz członkowie ich rodzin, kandydaci na asystentów rodziny, kandydaci na koordynatorów pieczy zastępczej, asystenci rodziny, koordynatorzy pieczy zastępczej,
- dzieci i młodzież z podejrzeniem lub zdiagnozowanym FAS/FASD oraz ich najbliższe otoczenie (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia dzieciom),
- kadra pracująca w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędne do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, pieczy zastępczej,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub reintegracji społeczno-zawodowej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub na rzecz wsparcia rodziny i pieczy zastępczej i ich pracownicy.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów *finansowych* – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Nie dotyczy.

2.1.7.10.2 Wskaźniki¹⁴³

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem EFS+	osoby	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie	sztuki			Do uzupełnienia		

¹⁴³ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu				na dalszym etapie prac		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------------------	--	--

2.1.7.10.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	159 – Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	07 – Budowanie zdolności partnerów społecznych	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	08 – Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.8. PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

- 2.1.8.1. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**

2.1.8.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

1. Upowszechnienie udziału uczniów w zajęciach poza edukacją formalną. Rozwój kompetencji społecznych uczniów.
2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego w małych szkołach na terenach wiejskich.

Opis działania:

1. Dynamika zmian i nieustająca konieczność aktualizacji umiejętności wymusza potrzebę szybkiego i ciągłego uczenia się. Proces edukacji przebiega naprzemiennie w zorganizowanych i niezorganizowanych formach. Edukacja nieformalna stanowi pewien kierunek rozwoju i kształtowania umiejętności oparty na doświadczeniu edukacyjnym otaczającego środowiska społecznego. System edukacji nieformalnej to edukacja poza szkołą instytucjonalną, tworzona przez podmioty z nakierowaniem na odbiorcę i realizację określonego celu¹⁴⁴. Z uwagi na nieustający postęp technologiczny i cywilizacyjny niezbędne jest wdrażanie niekonwencjonalnych ścieżek, projektów i zajęć edukacyjnych na rzecz rozwoju umiejętności przekrojowych uczniów, które są kształtowane głównie poprzez zajęcia i aktywności podejmowane poza edukacją formalną. Wsparcie uczniów poza edukacją formalną niesie za sobą szereg pozytywnych cech w tym większe zaangażowanie ucznia, rozwój wartości, szybką reakcję na zmiany, indywidualizację potrzeb, naukę poprzez praktykę, rozwój kompetencji i umiejętności także społecznych, które są niezbędne przy wyborze ścieżki zawodowej. Kluczowe jest zatem wspieranie umiejętności osób zdolnych w kierunku pełnego wykorzystania ich talentów, które nie jest możliwe w standardowych formach pracy szkolnej¹⁴⁵. Ważne jest tym samym tworzenie warunków społecznych, w których uczniowie będą mogli realizować różne aktywności,

¹⁴⁴ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (s.80)

¹⁴⁵ Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (str. 13)

których efektem będzie rozwój umiejętności. W tym zakresie kluczowe jest stymulowanie rozwoju kapitału społecznego środowisk lokalnych, poprzez rozwijanie współpracy instytucji edukacji pozaformalnej z instytucjami edukacji formalnej i pracodawcami¹⁴⁶. Planowana interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej (np. wolontariatu) poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu społecznym i przyszłej pracy zawodowej. Przewiduje się wsparcie ukierunkowane na rozwijanie kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

2. W ramach działania realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Wsparcie uwzględniać będzie zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Istotnym zadaniem będzie wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez m.in. zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (z wykorzystaniem modeli wypracowanych m.in. w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, usługi asystenckie. Pandemia COVID-19 wymusiła zmianę formy kształcenia i widoczne są tego negatywne skutki. Pogarsza się kondycja psychiczna uczniów i przeciążonych prowadzeniem lekcji zdalnych nauczycieli, a także rodziców. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Przewidziane są również działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją dzieci i młodzieży w sieci.

Rodzaje działań:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- wsparcie różnych form rozwijających kompetencje, uzdolnienia, umiejętności, wiedzę oraz zainteresowania uczniów (np. poprzez zajęcia realizowane w obszarze bezpośrednio związanym z tematem rozwijanych kompetencji umiejętności, uzdolnień i wiedzy; korepetycje, szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne i szkoleniowe, półkolonie tematyczne)
- wsparcie działań służących pomocy uczniom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów (np. związanych z pandemią COVID-19; stresem, wymaganiami i obowiązkami, presją społeczną i medialną)
- zajęcia dydaktyczno-wychowawcze skierowane do uczniów z trudnościami edukacyjnymi

Wsparcie szkół na terenach wiejskich

¹⁴⁶ Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa) (s. 30)

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- Przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
 - współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
 - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
- Wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych
- Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły)
- Podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli,
- Włączenie rodziców w działalność szkoły
- Wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- Lokalne Grupy Działania i wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą)

Wsparcie szkół na terenach wiejskich

- Lokalne Grupy Działania /Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

Oczekiwane rezultaty:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

Podniesienie umiejętności społecznych, kompetencji i kwalifikacji uczniów poza edukacją formalną.

Wsparcie szkół na terenach wiejskich

Rozwój kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych uczniów przekładający się na lepsze przygotowanie do potrzeb rynku pracy. Zwiększenie szans rozwojowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Silniejsze powiązanie szkół z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty
- kadra dydaktyczna szkół z terenu objętego LSR

Wsparcie szkół na terenach wiejskich

- szkoły oraz placówki systemu oświaty z wyłączeniem przedszkoli
- uczniowie i słuchacze szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne
- nauczyciele
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ogólnego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ogólnego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie

dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.8.1.2 Wskaźniki¹⁴⁷

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	RCO080	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte		Do uzupełnienia na dalszym etapie prac				Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

¹⁴⁷ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

2.1.8.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	12 – obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	09 – Nie dotyczy	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.8.2. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.8.2.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Upowszechnianie kształcenia ustawicznego osób dorosłych w zakresie umiejętności podstawowych.

Opis działania:

Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji¹⁴⁸. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach powoduje konieczność posiadania szerokiego zestawu umiejętności, wiedzy i kompetencji, w tym wystarczającego poziom umiejętności czytania i pisanie, umiejętności rozumowania matematycznego i kompetencji cyfrowych, aby móc w pełni realizować swój potencjał, odgrywać aktywną rolę w społeczeństwie i realizować swoje obowiązki społeczne i obywatelskie¹⁴⁹. W przyszłości w zdecydowanej większości miejsc pracy wymagany będzie pewien poziom kompetencji cyfrowych, a w przypadku coraz większej liczby prostych prac wymaga się pewnych podstawowych lub ogólnych umiejętności (takich jak komunikacja, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa i inteligencja emocjonalna)¹⁵⁰. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Konieczne jest tym samym stworzenie atrakcyjnej i elastycznej oferty wsparcia dorosłych, przy szczególnym uwzględnieniu osób o niskim poziomie umiejętności, w tym działania umożliwiające zmianę zawodu. Posiadanie podstawowych kompetencji cyfrowych w województwie podkarpackim jest na bardzo niskim

¹⁴⁸ Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

¹⁴⁹ Zalecenie Rady Unii Europejskiej w sprawie ścieżek poprawy umiejętności, pkt. 1

¹⁵⁰ Tamże, pkt. 2

poziomie, znacznie niższym niż średnia dla Polski. W regionie odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wyniósł w 2018 r. zaledwie 39,6 %, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła – 45,9 %. Konieczne jest tym samym zwiększenie i zintensyfikowanie działań w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego działania mają zapewnić wsparcie dla osób dorosłych, w tym osób z najtrudniejszym grup docelowych, chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i rozwijać kompetencje poprzez udział w kształceniu ustawicznym, ukierunkowanych na zdobycie nowych lub podniesienie już posiadanych kwalifikacji/kompetencji lub przekwalifikowanie się. W ramach interwencji planowane jest również wsparcie kompetencji osób w zakresie zapomnianych / ginących zawodów głęboko osadzonych w kulturze podkarpackich wsi, ponieważ są wyjątkowo ważnym wyznacznikiem tożsamości kulturowej regionu, stanowią też istotne, dziedzictwo kultury narodowej.

Rodzaje działań:

Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu podstawowych kompetencji

- wsparcie w uzyskiwaniu podstawowych kompetencji, również cyfrowych (realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways - ścieżki poprawy umiejętności), w tym poprzez docieranie do grup docelowych.

Beneficjenci:

- wszystkie podmioty w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Oczekiwane rezultaty:

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu podstawowych kompetencji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby wykazujące największą lukę kompetencyjną oraz posiadających największe potrzeby edukacyjne (w tym osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami),
- osoby dorosłe z niskim poziomem umiejętności podstawowych lub wykształcenia zainteresowane podnoszeniem podstawowych kompetencji, w tym cyfrowych.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie

polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ogólnego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ogólnego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**
Nie dotyczy.

2.1.8.2.2 Wskaźniki¹⁵¹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	RCO080	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte		Do uzupełnienia na dalszym etapie prac				Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		

¹⁵¹ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

2.1.8.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	12 – obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

- 2.1.8.3. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;**

2.1.8.3.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji na obszarach objętych realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR).

Opis działań:

Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usług społecznych zgłaszanych na obszarach wiejskich dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem procesu DI w oparciu o ogólnoeuropejskie wytyczne. Zaplanowano działania dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez rozwój inicjatyw oraz podniesienie standardów usług opiekuńczych zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania oraz odpowiednich usług w placówkach wsparcia dziennego¹⁵² i całodobowego. Popularyzacja prowadzenia dziennych form usług opiekuńczych¹⁵³ może wpłynąć na poprawę efektywności systemu opieki dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W 2019r. w regionie schronienie i pomoc w ośrodkach wsparcia typu: dzienny dom pomocy mogło znaleźć zaledwie 977 osób, a 657 osób w tzw. klubach samopomocy.¹⁵⁴ Analiza wieku ludności na Podkarpaciu wskazuje na zwiększający się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta, jeśli będzie utrzymywać się przez dłuższy czas, może przynieść niekorzystne skutki o charakterze społeczno-ekonomicznym (mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo, które stanowią siłę produkcyjną społeczeństwa spowoduje wzrost wydatków na pomoc

¹⁵² Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 45).

¹⁵³ Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie (str.27-28)
Koszty prowadzenia i utrzymania DPS za 2019r. wynosiły 207 600 806,12 zł (przy liczbie dostępnych miejsc 4 824), zaś koszty utrzymania DDP za 2019r. to 12 249 555 zł co oznacza, że 1 miejsce w DPS kosztuje ponad 43 tys. zł/rocznie a w placówce środowiskowej DDP -12,5 tys. zł/rocznie.

¹⁵⁴ Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.27)

społeczną i ochronę zdrowia w związku z powiększającą się grupą osób w wieku senioralnym – 60/65+) ¹⁵⁵. Starzenie się społeczeństwa generuje ciągłą potrzebę intensyfikowania działań w obszarze pomocy dla osób starszych, a zgodnie z koncepcją DI usługi opiekuńcze powinny być świadczone w środowisku osoby potrzebującej, a nie w instytucji, stąd potrzeba zwiększenia liczby funkcjonujących np. dziennych domów pobytu. Sukcesywnie wzrastająca liczba usł. asystenckich (od 2017r. do 2019r. w perspektywie RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętych w projektach zwiększyła się o 426% -23 w 2017r., 34 w 2018r., 121 w 2019r.), świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia, a umożliwienie jak największej liczbie OzN dostępu do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu. ¹⁵⁶

Zaproponowano wsparcie, które przyczyni się do poprawy sytuacji opiekunów faktycznych na rynku pracy mając na uwadze, że jedną z przyczyn bierności zawodowej osób dorosłych w reg. jest np. choroba, niepełnosprawność ¹⁵⁷ dziecka oraz konieczność opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia.

Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym ¹⁵⁸, aby jak najdłużej mogli pozostawać w swoim środowisku ¹⁵⁹. W regionie systematycznym wzrostem charakteryzowała się także liczba klubów i innych miejsc dla seniorów. W 2011r. było ich 33 załedwie, natomiast w 2018r. ich liczba wynosiła aż 233. ¹⁶⁰

Istotnym elementem interwencji jest działanie związane z mieszkalnictwem, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych, gdyż oddają ideę niezależnego życia mieszkańca, który jest wspierany i stymulowany przez personel terapeutyczny na miarę jego potrzeb i oczekiwań. Ponadto, na podstawie danych w regionie, istotna jest poprawa warunków mieszkaniowych poprzez realizację rzeczowych form wsparcia np. wykonania prac remontowych ¹⁶¹.

Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

¹⁵⁵ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 6)

¹⁵⁶ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 47-48)

¹⁵⁷ Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2020 (str. 34)

¹⁵⁸ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 26) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

¹⁵⁹ Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.36)

¹⁶⁰ Raport w ramach badania pn. „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji”, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego i Partnerów: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Statystycznego w Rzeszowie i Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów-Kraków 2019 (str.122)

¹⁶¹ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

Rodzaje działań:

Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej

- wsparcie skierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganych lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych¹⁶² oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
- wsparcie skierowane do osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych, w tym w szczególności działania na rzecz samopomocy, tworzenie lub wsparcie już istniejących placówek wsparcia seniorów,
- wsparcie w zakresie finansowania (tworzenie/funkcjonowanie) wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym¹⁶³, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

Beneficjenci:

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
 - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
 - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru realizacji LSR,
 - partnerstwa publiczno – społeczne z obszaru realizacji LSR.

¹⁶² Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego realizowanego w projektach i finansowane wyłącznie przez samego beneficjenta (nie przez uczestnika projektu), który odpowiadałby za organizację takiego wsparcia, np. remont, zakup sprzętu (należy pamiętać, że część działań będzie finansowana w ramach cross-finansingu).

¹⁶³ Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji zatrudnionych kadr niezbędnej do realizacji projektu na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej. Z poziomu krajowego, w ramach projektów koordynacyjnych oraz projektu parasolowego z zakresu usług społecznych, realizowane będzie natomiast wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług.

Oczekiwane rezultaty:

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności oraz zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym szczególnie w obszarze pomocy społecznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze¹⁶⁴, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- otoczenie w/w osób (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ogólnego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ogólnego.

¹⁶⁴ Zgodnie z art. 4 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych za osobę starszą uznaje się osobę, która ukończyła 60 rok życia.

RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.8.3.2 Wskaźniki¹⁶⁵

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (k)	EFS+	Stabiej rozwinięte	RCO080	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (k)	EFS+	Stabiej rozwinięte		Do uzupełnienia				Do uzupełnienia		

¹⁶⁵ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

					na dalszym etapie prac				na dalszym etapie prac		
--	--	--	--	--	------------------------	--	--	--	------------------------	--	--

2.1.8.3.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	159 – Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	12 – Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
---	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.1.8.4. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.8.4.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel:

Integracja społeczna oraz zwiększenie dostępności do usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym najbardziej potrzebujących i dzieci służących aktywizacji społecznej i zwiększeniu samodzielności na obszarach objętych realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR).

Opis działań:

Wsparcie zostanie skoncentrowane na działaniach zwiększających dostęp do usług społecznych zgłaszanych na obszarach wiejskich dla dzieci i młodzieży wymagające wsparcia przebywające w rodzinach i innych placówkach całodobowych.

Planowane działania przewidują wsparcie funkcjonowanie rodziny zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, rodzinom przeżywającym kryzys). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych. Ogromnym problemem w przypadku ofiar przemocy, w znacznej mierze uniemożliwiającym jego rozwiązanie jest, zamieszkiwanie wspólnie ze sprawcą (91% respondentów badania). Dodatkowo respondenci wskazują na brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy (z powodu uzależnienia ekonomicznego, trudności w uzyskaniu nakazu opuszczenia mieszkania lub jego wyegzekwowaniu). Na bierność i brak wpływu na zmianę sytuacji wskazują wysokie częstotliwości występowania takich problemów jak: brak chęci do zmiany sytuacji przez sprawcę, brak decyzji/podjęcia próby ze strony ofiar odnośnie odseparowania się od sprawcy przemocy, brak chęci do przejścia terapii ze strony ofiar.¹⁶⁶

Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usl. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

¹⁶⁶ Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 22) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

Rodzaje działań:

Integracja społeczna na obszarach wiejskich

- działania skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,
- działania skierowane do rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia rodzinom),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr¹⁶⁷ niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadr na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

[Beneficjenci]

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
 - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
 - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej.

Oczekiwane rezultaty:

Zaplanowane działania w zakresie wsparcia dla dzieci, młodzieży, rodzin przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby najbardziej potrzebujące¹⁶⁸,

¹⁶⁷ Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, w tym szkolenia kadr systemu wsparcia dzieci, młodzieży, rodziny oraz pieczy zastępczej i instytucji/placówek, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej. Z poziomu krajowego, w ramach projektów koordynacyjnych oraz projektu parasolowego z zakresu usług społecznych, realizowane będzie natomiast wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług.

¹⁶⁸ Osoby najbardziej potrzebujące oznaczają osoby fizyczne, w tym osoby indywidualne, rodziny, gospodarstwa domowe lub grupy osób, w tym dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji i osoby w kryzysie bezdomności, których potrzeba uzyskania pomocy została stwierdzona na podstawie obiektywnych kryteriów określonych przez właściwe władze krajowe w konsultacji z

- otoczenie w/w (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia w/w osobom),
- osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- kadra pracująca w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędne do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W art. 28 rozporządzenia ogólnego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ogólnego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania

odpowiednimi zainteresowanymi stronami, przy jednoczesnym unikaniu konfliktu interesów, oraz mogących zawierać elementy umożliwiające dotarcie do osób najbardziej potrzebujących na pewnych obszarach geograficznych;

realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

2.1.8.4.2 Wskaźniki¹⁶⁹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	RCO080	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii)) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

¹⁶⁹ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, podział na lata tylko w przedziale 2021–2025.

8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte		Do uzupełnienia na dalszym etapie prac				Do uzupełnienia na dalszym etapie prac		
---	-------	------	--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.8.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMR)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	01 – Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	12 – Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	05 – Niedyskryminacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
---	------	--------------------	-------	-----------------------	--

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ

2.2.1. PRIORYTET 9- POMOC TECHNICZNA (EFRR)

Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Skuteczność wdrażania programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich wymaga zapewnienia ciągłości funkcjonowania odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego w perspektywie 2021 - 2027 poprzez wszechstronne i nowoczesne działania rozwojowe.

Wprowadzenie nowego podejścia do architektury i wdrażania polityki spójności, powoduje konieczność podjęcia działań mających na celu odpowiednie utrzymanie zasobów ludzkich i potencjału instytucji, wypracowanych w ramach dwóch poprzednich perspektyw. Utrzymanie doświadczonych pracowników w celu wykorzystania ich kompetencji i wieloletniej praktyki zostało zdiagnozowane jako kluczowe wyzwanie stojące przed systemem kadrowym w administracji odpowiedzialnej za wdrażanie Funduszy Europejskich w kontekście nowej perspektywy finansowej.¹⁷⁰ W konsekwencji nowością w tej perspektywie będzie położenie nacisku na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi.

W ramach priorytetu realizowane będzie wsparcie działań koniecznych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, mających na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu (Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczącej) oraz prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do społeczeństwa w celu utrzymania wysokiego poziomu świadomości na temat roli i znaczenia środków unijnych.

Celem głównym priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027* (FEP)

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez cele szczegółowe:

¹⁷⁰Raport końcowy z badania zasobów kadrowych i warunków pracy w administracji rządowej odpowiedzialnej za wdrażanie funduszy europejskich w celu opracowania założeń systemu zarządzania zasobami ludzkimi zapewniającego wysoki potencjał administracyjny instytucji wdrażających fundusze europejskie w przyszłej perspektywie finansowej w latach 2021-2027, PWC, wrzesień 2019, str. 9.

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie odpowiedniego potencjału kadrowego i administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i wdrażania FEP ;

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów m.in. poprzez działania szkoleniowe i przygotowanie dokumentacji;

Cel szczegółowy 3: Zagwarantowanie właściwej informacji i promocji FEP

Rezultatem ww. celów będą odpowiednio:

1. Wzmocnienie potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitoring, ocenę i kontrolę programu umożliwiające maksymalne wykorzystanie środków finansowych objętych programem w celu pełnego osiągnięcia jego założeń.
2. Zwiększenie poziomu wiedzy beneficjentów w zakresie prawidłowego przygotowania i realizacji wysokiej jakości projektów oraz zachęcenie mieszkańców województwa podkarpackiego do pozyskiwania i korzystania ze środków dostępnych w ramach Programu.
3. Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Założone cele szczegółowe będą osiągane poprzez realizację m.in. następujących typów działań:

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych,
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, kursach językowych, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu,
- finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych umożliwiających prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań,
- finansowanie kosztów dotyczących procesu kontroli realizacji projektów wspieranych z Programu,
- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym również związanych z działalnością Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- zapewnienie właściwej obsługi procesu oceny projektu, rozpatrywania wniesionych środków odwoławczych, w tym kosztów oceny eksperckiej,
- finansowanie usług zleconych w ramach zadań IZ/IP,
- finansowanie wydatków ponoszonych na odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, naruszeniem procedur, pobranych

nienależnie lub w nadmiernej wysokości oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych,

- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, grup roboczych, partnerów oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu,
- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych,
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),
- informacja, promocja, komunikacja,
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
- wydatki związane z opracowaniem oraz przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową,
- inne wydatki zgodne z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP:

- pracownicy zaangażowani w realizację Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027;
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027;
- partnerzy społeczno - gospodarczy;
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- mieszkańcy województwa podkarpackiego.

2.2.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	sztuka	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	sztuka	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	sztuka	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	Do uzupełnienia
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	Do uzupełnienia
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	Do uzupełnienia
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	Do uzupełnienia

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	09 Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	03	Nie dotyczy

2.2.2. PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+)

Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

2.2.2.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Skuteczność wdrażania programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich wymaga zapewnienia ciągłości funkcjonowania odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego w perspektywie 2021 - 2027 poprzez wszechstronne i nowoczesne działania rozwojowe.

Wprowadzenie nowego podejścia do architektury i wdrażania polityki spójności, powoduje konieczność podjęcia działań mających na celu odpowiednie utrzymanie zasobów ludzkich i potencjału instytucji, wypracowanych w ramach dwóch poprzednich perspektyw. Utrzymanie doświadczonych pracowników w celu wykorzystania ich kompetencji i wieloletniej praktyki zostało zdiagnozowane jako kluczowe wyzwanie stojące przed systemem kadrowym w administracji odpowiedzialnej za wdrażanie Funduszy Europejskich w kontekście nowej perspektywy finansowej.¹⁷¹ W konsekwencji nowością w tej perspektywie będzie położenie nacisku na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi.

W ramach priorytetu realizowane będzie wsparcie działań koniecznych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, mających na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu (Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczącej) oraz prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do społeczeństwa w celu utrzymania wysokiego poziomu świadomości na temat roli i znaczenia środków unijnych.

Celem głównym priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027* (FEP)

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie odpowiedniego potencjału kadrowego i administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i wdrażania FEP ;

¹⁷¹Raport końcowy z badania zasobów kadrowych i warunków pracy w administracji rządowej odpowiedzialnej za wdrażanie funduszy europejskich w celu opracowania założeń systemu zarządzania zasobami ludzkimi zapewniającego wysoki potencjał administracyjny instytucji wdrażających fundusze europejskie w przyszłej perspektywie finansowej w latach 2021-2027, PWC, wrzesień 2019, str. 9.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów m.in. poprzez działania szkoleniowe i przygotowanie dokumentacji;

Cel szczegółowy 3: Zagwarantowanie właściwej informacji i promocji FEP

Rezultatem ww. celów będą odpowiednio:

1. Wzmocnienie potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitoring, ocenę i kontrolę programu umożliwiające maksymalne wykorzystanie środków finansowych objętych programem w celu pełnego osiągnięcia jego założeń.
2. Zwiększenie poziomu wiedzy beneficjentów w zakresie prawidłowego przygotowania i realizacji wysokiej jakości projektów oraz zachęcenie mieszkańców województwa podkarpackiego do pozyskiwania i korzystania ze środków dostępnych w ramach Programu.
3. Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Założone cele szczegółowe będą osiągane poprzez realizację m.in. następujących typów działań:

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych,
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, kursach językowych, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu,
- finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych umożliwiających prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań,
- finansowanie kosztów dotyczących procesu kontroli realizacji projektów wspieranych z Programu,
- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym również związanych z działalnością Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- zapewnienie właściwej obsługi procesu oceny projektu, rozpatrywania wniesionych środków odwoławczych, w tym kosztów oceny eksperckiej,
- finansowanie usług zleconych w ramach zadań IZ/IP,
- finansowanie wydatków ponoszonych na odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, naruszeniem procedur, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych,

- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, grup roboczych, partnerów oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu,
- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych,
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),
- informacja, promocja, komunikacja,
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
- wydatki związane z opracowaniem oraz przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową,
- inne wydatki zgodne z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP:

- pracownicy zaangażowani w realizację Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027;
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027;
- partnerzy społeczno - gospodarczy;
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- mieszkańcy województwa podkarpackiego.

2.2.2.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10. Pomoc Techniczna (EFS+)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	sztuka	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia
10. Pomoc Techniczna (EFS+)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	sztuka	Do uzupełnienia	Do uzupełnienia

2.2.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

10	EFS+	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	Do uzupełnienia
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	Do uzupełnienia
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	Do uzupełnienia
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	Do uzupełnienia

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	09 Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	03	Nie dotyczy

3. PLAN FINANSOWY

Tabela11: Łączne alokacje finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz wkład krajowy

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii	Podział wkładu Unii			Wkład krajowy	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności		Kwota elastyczności		publiczny	prywatny		
					(a)=(g)+(h)	(g)		(h)	(b)=(c)+(d)	(c)	(d)	(e)=(a)+(b)	(f)=(a)/(e)
CP1	Priorytet 1		EFRR	Słabiej rozwinięte	236 487 542				41 733 096			278 220 638	85%
CP2	Priorytet 2		EFRR	Słabiej rozwinięte	513 469 344				90 612 238			604 081 582	85%
CP2	Priorytet 3		EFRR	Słabiej rozwinięte	70 323 591				12 410 046			82 733 637	85%
CP3	Priorytet 4		EFRR	Słabiej rozwinięte	234 901 560				41 453 217			276 354 777	85%
CP4	Priorytet 5		EFRR	Słabiej rozwinięte	194 981 182				34 408 444			229 389 626	85%
CP5	Priorytet 6		EFRR	Słabiej rozwinięte	318 888 927				56 274 517			375 163 444	85%
CP4	Priorytet 7		EFS+	Słabiej rozwinięte	494 790 307				87 315 937			582 106 244	85%
CP4	Priorytet 8		EFS+	Słabiej rozwinięte	30 000 000				5 294 118			35 294 118	85%
PT	Priorytet 9		EFRR	Słabiej rozwinięte	65 467 411				11 553 073			77 020 484	85%

PT	Priorytet 10		EFS+	Słabiej rozwinięte	22 056 159					3 892 264		25 948 423	85%
			EFRR ogółem		1 634 519 557					288 444 631		1 922 964 188	
			EFS+ ogółem		546 846 466					96 502 319		643 348 785	
Suma całkowita					2 181 366 023					384 946 950		2 566 312 973	

*W odniesieniu do EFRR i EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

** Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 47 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 4 7 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.

4. WARUNKI PODSTAWOWE

(do uzupełnienia na dalszym etapie prac)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i).

Tabela 1: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 1	T/N		
				Kryterium 2	T/N		

5. INSTYTUCJE PROGRAMU

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i Nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	E-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Podkarpackiego z siedzibą w Rzeszowie	Marszałek Województwa Podkarpackiego	marszalek@podkarpackie.pl
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów Departament Audytu Środków Publicznych	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych	sekretariat.IP@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art.36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż Instytucja Zarządzająca	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Podział kwot zwracanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5, jeżeli wskazano więcej niż jeden organ otrzymujący płatności od Komisji

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 30 ust. 5 lit. b), która byłaby zwrócona organom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej zgodnie z art. 30 ust. 5 (w punktach procentowych)

Organ 1	p.p
Organ 2*	p.p

*Liczba organów określonych przez państwo członkowskie.

6. PARTNERSTWO

Zasada partnerstwa jest jedną z obowiązujących nadrzędnych zasad horyzontalnych regulujących działanie funduszy strukturalnych w ramach polityki spójności na lata 2021 – 2027.

W praktyce realizacja zasady partnerstwa oznacza ścisłą współpracę administracji centralnej, samorządowej i partnerów spoza administracji na wszystkich etapach realizacji polityki spójności UE. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz będzie miała charakter opiniotawczo-doradczy dla potrzeb realizacji Programu.

Zespół ds. koordynacji opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2027 wraz z Zespołami Zadaniowymi ds. wsparcia przygotowania programu regionalnego w ramach nowych 5 celów Polityki Spójności został powołany w marcu 2019 r.

W dniu 22 grudnia 2020r. rozszerzono skład Zespołu o przedstawicieli strony rządowej, samorządowej (w tym jednostek samorządu terytorialnego), partnerów, w tym organizacji pozarządowych oraz środowisk naukowych.

Przy rozszerzaniu Zespołu ds. koordynacji opracowania programu regionalnego 2021-2027, Instytucja Zarządzająca kierowała się rekomendacjami zawartymi w uchwale Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszy Unii Europejskiej nr 1/2020 z dnia 22 października 2020r., w związku z czym wystąpiła z zaproszeniem do przedstawicieli poszczególnych sektorów o wskazanie osób, które będą pełnić funkcję członków Zespołu, tj. Podkarpackiego Stowarzyszenia Samorządów Terytorialnych, Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiej Rady Innowacyjności, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, organów administracji rządowej. Członkami Zespołu są także przedstawiciele reprezentujący społeczeństwo obywatelskie w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

Do zadań Zespołu należy m.in. zapewnianie sprawnej organizacji procesu programowania FEP 2021-2027, z uwzględnieniem koordynacji i komplementarności pomiędzy programem regionalnym, a programami krajowymi oraz w ramach poszczególnych celów Polityki Spójności.

Równie duże znaczenie dla przygotowania Programu mają konsultacje społeczne. Podejmowane są wszelkie niezbędne działania, które zapewnią ich wielostronny charakter. Do udziału w konsultacjach zaproszono szerokie grono osób i instytucji, a w szczególności przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych, środowisk akademickich i osoby prywatne.

W celu uspołecznienia procesu związanego z pracami nad Programem, Instytucja Zarządzająca utworzyła również zakładkę pn. „Poznaj program na lata 2021-2027” na stronie internetowej <https://www.rpo.podkarpackie.pl/>, umożliwiając zainteresowanym potencjalnym beneficjentom zapoznanie się z dokumentami szczebla unijnego, krajowego, jak również regionalnego, a także informacjami ze spotkań/warsztatów/szkoleń. Strona ta posłuży także do zamieszczania materiałów z konsultacji społecznych projektu FEP 2021-2027.

Na etapie wdrażania i monitorowania zasada partnerstwa w sposób szczególny uwypuklona będzie w pracach Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027. W jego pracach zgodnie z art. 39 Rozporządzenia ogólnego będą uczestniczyli, na zasadach pełnoprawnych członków, przedstawiciele organizacji wymienionych w art. 8 ww. Rozporządzenia. Ponadto, wielu partnerów z regionu, którzy zostali zaangażowani w proces programowania FEP 2021-2027 poprzez udział w pracach Zespołu ds. koordynacji opracowania programu regionalnego 2021-2027 będzie miało możliwość kontynuacji prac w ramach Komitetu Monitorującego, tak aby wykorzystać ich dotychczas zdobytą wiedzę np. przy formułowaniu kryteriów wyboru projektów.

Zasada partnerstwa w ewaluacji programu będzie realizowana przede wszystkim poprzez udział w procesie ewaluacji członków KM FEP 2021-2027 i wchodzących w jego skład przedstawicieli środowisk spoza administracji, w tym środowisk reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia określającymi funkcje Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027, gremium to w zakresie ewaluacji będzie analizować między innymi postępy w dokonywaniu ewaluacji i ich wyników oraz działania następcze podjęte na ich podstawie.

Rzecznik Funduszy Europejskich zostaje powołany w celu większego włączenia wnioskodawców, beneficjentów oraz podmioty zainteresowane wdrażaniem Funduszy Europejskich w naszym regionie w wypracowanie optymalnych rozwiązań przy realizacji programu regionalnego. Działalność Rzecznika Funduszy Europejskich przyczynia się do usprawnienia i zwiększenia skuteczności realizacji programu regionalnego oraz przynosi korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron w implementację programu.

Dodatkowo dla FEP 2021-2027 zostanie opracowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, wynikająca z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ

Komunikacja o Programie

Komunikacja o Programie to informowanie o jego ofercie, rezultatach i wpływie polityki spójności na rozwój regionu, kraju i Unii Europejskiej w zakresie:

- wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego, cyfrowego i innowacji,
- podnoszenia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- zrównoważonego rozwoju regionu, budowy infrastruktury, gospodarki niskoemisyjnej, mobilności i łączności
- działań związanych ochroną środowiska naturalnego, ochroną zdrowia, bezpieczeństwa mieszkańców województwa i dziedzictwa kulturowego i turystyki;
- edukacji, kształcenia kadr dla gospodarki, rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia równych szans w życiu społecznym i zawodowym i poprawy dostępności do usług publicznych

Szczególne miejsce w komunikacji mają działania podnoszące świadomość ogółu społeczeństwa o roli i wartości dodanej wsparcia UE w ww. zakresie.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie, który podkreśla cele i znaczenie Unii Europejskiej. Działania komunikacyjne wiążą cele programu z głównymi celami polityki spójności, które są zgodne z celami UE.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP, IW oraz IK UP we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami.

Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w strategii komunikacji, która doprecyzowuje unikalny wkład programu w komunikację o Funduszach Europejskich.

Cele

Działania komunikacyjne mają na celu:

- aktywizację do sięgania po Fundusze Europejskie,
- wsparcie beneficjentów w realizacji projektów,
- zapewnienie wysokiej świadomości działań rozwojowych kraju, realizowanych przy pomocy Funduszy Europejskich i roli UE

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze Funduszy Europejskich w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób.

Grupy docelowe

- beneficjenci - potencjalni i faktyczni – w tym: jst, administracja rządowa, instytucje centralne, organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni, uczelnie, placówki medyczne, przedsiębiorcy, jednostki naukowe, z uwzględnieniem grup priorytetowych lub takich, które wymagają dodatkowych działań i opieki komunikacyjnej.
- uczestnicy projektów oraz ostateczni odbiorcy wsparcia – w tym m.in.: osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny; rodzice dzieci do 3 lat potrzebujący dostępu do opieki instytucjonalnej ; przedsiębiorcy (w tym MŚP) i ich pracownicy; placówki i kadry

- sektora edukacji; placówki i podmioty systemu opieki zdrowotnej oraz uczelnie medyczne (ich kadry oraz studenci), instytucje rynku pracy i ich pracownicy.
- ogół społeczeństwa (jako odbiorcy rezultatów, opinia publiczna).

Grupy docelowe poszczególnych rodzajów działań są wymienione w programie w częściach dotyczących poszczególnych osi. Grupy priorytetowe uwzględniające specyfikę programu, a także te wymagające dodatkowych działań i opieki komunikacyjnej zostaną szczegółowo opisane w strategii komunikacji.

Kanały komunikacji

Kanały i narzędzia komunikacji będą dobierane do grupy docelowej i będą wynikały z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów przez poszczególne grupy odbiorców. W komunikacji duży nacisk położony będzie na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w rolę ambasadorów marki FE.

Planowane działania będą koncentrować się na wszystkich grupach docelowych, a wybór konkretnych kanałów i narzędzi będzie powiązany z wyznaczonymi celami. Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu (np. internet, telewizja, radio, prasa, kino)
- media społecznościowe (kanały własne oraz kampanie w kanałach płatnych)
- wydarzenia informacyjne i promocyjne
- reklama zewnętrzna
- publikacje i materiały audio-video
- portal Funduszy Europejskich – wspólna platforma internetowa dla wszystkich programów
- serwis internetowy Programu
- sieć PIFE.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ, IP i IW wynosieuro w tymeuro wsparcia z Funduszu Kwoty w podziale na grupy docelowe oraz cele określone są w rocznych planach działań.

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	...	Suma

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności.

Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników strategii komunikacji (w odstępie 1-3 miesięcy). Dodatkowo realizowane jest

regularne badanie społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań.

Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ Funduszy Europejskich na rozwój województwa podkarpackiego
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w województwie podkarpackim
3. Odsetek mieszkańców województwa podkarpackiego uważających, że osobiście korzystają z Funduszy Europejskich

8. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI

(do uzupełnienia na dalszym etapie prac)

Załącznik nr 1 do FEP 2021-2027 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Załącznik nr 2 do FEP 2021-2027 SŁOWNIK DEFINICJI